

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ
ΠΑΤΡΩΝ
UNIVERSITY OF PATRAS

Μονάδα
Ισότητας
Πρόσβασης
ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟΥ ΠΑΤΡΩΝ

ΣΧΕΔΙΟ ΙΣΟΤΙΜΗΣ ΠΡΟΣΒΑΣΗΣ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟΥ ΠΑΤΡΩΝ

Πάτρα, Ιούλιος 2024

Επιμέλεια

Ελένη Αλμπάνη, Αναπληρώτρια Καθηγήτρια Τμήματος Νοσηλευτικής, Αντιπρύτανης Φοιτητικής Μέριμνας, Πρόεδρος της Επιτροπής Ισότιμης Πρόσβασης

Ομάδα Σύνταξης του Σχεδίου Δράσης για την Ισότιμη Πρόσβαση:

1. Αριστέα Φύσσα, Επίκουρη Καθηγήτρια, Τμήμα Επιστημών της Εκπαίδευσης και Αγωγής στην Προσχολική Ηλικία
2. Θεώνη Μαυρογιάννη, Ψυχολόγος, Μέλος Ε.ΔΙ.Π., Τμήμα Επιστημών της Εκπαίδευσης και Κοινωνικής Εργασίας
3. Κλήμης Αντζακας, Επίκουρος Καθηγητής, Τμήμα Επιστημών της Εκπαίδευσης και Κοινωνικής Εργασίας
4. Γιάννης Τσάκωνας, Προϊστάμενος Βιβλιοθήκης και Κέντρου Πληροφόρησης

Στη συγγραφή συνέδραμαν οι κ.κ. Χρυσάνθη Μηλιτσοπούλου (Πληροφορικός) και Νικολία Τσοκανά (Κοινωνική Λειτουργός)

Μέλη της Επιτροπής και των Υποεπιτροπών Ισότιμης Πρόσβασης:

1. Αθανάσιος Καραλής, Καθηγητής Τμήματος Επιστημών της Εκπαίδευσης και Αγωγής στην Προσχολική Ηλικία, Συντονιστής ΚΕΔΙΜΑ
2. Στυλιανή Τσεσμελή, Επίκουρη Καθηγήτρια Τμήματος Επιστημών της Εκπαίδευσης και Κοινωνικής Εργασίας
3. Ελευθερία Γερονίκου, Επίκουρη Καθηγήτρια Τμήματος Λογοθεραπείας
4. Κωνσταντίνος Μουστάκας, Καθηγητής Τμήματος Ηλεκτρολόγων Μηχανικών και Τεχνολογίας Υπολογιστών
5. Θεοφανή Μπανιά, Επίκουρη Καθηγήτρια Τμήματος Φυσικοθεραπείας
6. Φώτιος Σκιαδάς, Προϊστάμενος Γενικής Διεύθυνσης Τεχνικών Υπηρεσιών Πληροφορικής και Επικοινωνιών
7. Γεώργιος Θωμόπουλος, Τεχνικός Ασφαλείας Πανεπιστημίου Πατρών
8. Παναγιώτης Λεβιθόπουλος, Αναπληρωτής Προϊστάμενος Τμήματος Μελετών

Συντονισμός:

Μαρίνα Κορφιάτη, Προϊσταμένη Μονάδας Ισότιμης Πρόσβασης

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΠΕΡΙΛΗΨΗ	4
SUMMARY.....	5
ΠΡΟΛΟΓΟΣ	6
1. Η ΑΡΧΗ ΤΗΣ ΙΣΟΤΙΜΗΣ ΠΡΟΣΒΑΣΗΣ ΣΤΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ.....	7
1.1. ΘΕΩΡΗΤΙΚΑ ΠΛΑΙΣΙΑ ΠΟΥ ΠΡΟΑΓΟΥΝ ΤΗ ΑΡΧΗ ΤΗΣ ΙΣΟΤΙΜΗΣ ΠΡΟΣΒΑΣΗΣ	10
2. ΤΟ ΠΛΑΙΣΙΟ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΑΣ ΚΑΙ ΤΟΥ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟΥ ΠΑΤΡΩΝ	18
2.1. ΝΟΜΟΘΕΤΙΚΕΣ ΚΑΙ ΑΛΛΕΣ ΡΥΘΜΙΣΕΙΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΠΡΟΣΒΑΣΗ ΣΤΗΝ ΤΡΙΤΟΒΑΘΜΙΑ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΤΩΝ ΕΚΠΑΙΔΕΥΟΜΕΝΩΝ ΜΕ ΑΝΑΠΗΡΙΑ ΚΑΙ ΤΗΝ ΠΡΟΣΒΑΣΗ ΣΤΗΝ ΑΓΟΡΑ ΕΡΓΑΣΙΑΣ ΤΩΝ ΑΤΟΜΩΝ ΜΕ ΑΝΑΠΗΡΙΑ	18
2.2. ΑΠΟΤΙΜΗΣΗ ΤΗΣ ΣΥΝΘΗΚΗΣ ΣΤΗΝ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ ΔΥΤΙΚΗΣ ΕΛΛΑΔΑΣ ΚΑΙ ΣΤΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΠΑΤΡΩΝ	19
3. ΤΟ ΣΧΕΔΙΟ ΔΡΑΣΗΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΙΣΟΤΙΜΗ ΠΡΟΣΒΑΣΗ	27
ΆΞΟΝΑΣ 1. ΟΡΓΑΝΩΣΙΑΚΗ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗ ΓΙΑ ΤΗΝ ΠΡΩΘΗΣΗ ΤΗΣ ΙΣΟΤΙΜΗΣ ΠΡΟΣΒΑΣΗΣ	28
ΆΞΟΝΑΣ 2. ΠΡΟΣΒΑΣΗ ΣΤΟ ΦΥΣΙΚΟ ΚΑΙ ΔΟΜΗΜΕΝΟ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ ΚΑΙ ΣΤΑ ΜΕΣΑ ΜΕΤΑΚΙΝΗΣΗΣ	30
ΆΞΟΝΑΣ 3. ΨΗΦΙΑΚΗ ΠΡΟΣΒΑΣΙΜΟΤΗΤΑ ΚΑΙ ΠΛΗΡΟΦΟΡΗΣΗ.....	32
ΆΞΟΝΑΣ 4. ΙΣΟΤΙΜΗ ΠΡΟΣΒΑΣΗ ΚΑΙ ΣΥΜΜΕΤΟΧΗ ΣΤΙΣ ΑΚΑΔΗΜΑΪΚΕΣ ΔΙΕΡΓΑΣΙΕΣ ΚΑΙ ΣΤΙΣ ΜΕΤΑΒΑΣΕΙΣ.....	34
ΆΞΟΝΑΣ 5. ΙΣΟΤΙΜΗ ΠΡΟΣΒΑΣΗ ΚΑΙ ΣΥΜΜΕΤΟΧΗ ΣΤΗΝ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΖΩΗ ΕΝΤΟΣ ΚΑΙ ΕΚΤΟΣ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟΥ.....	37
4. ΦΟΡΕΙΣ ΥΛΟΠΟΙΗΣΗΣ	40
5. ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ	41
6. ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Α - ΝΟΜΟΘΕΣΙΑ.....	45
ΚΟΙΝΟΤΙΚΗ ΝΟΜΟΘΕΣΙΑ/ΟΔΗΓΙΕΣ	45
ΕΘΝΙΚΗ ΝΟΜΟΘΕΣΙΑ	45
ΔΙΕΘΝΕΙΣ ΣΥΜΒΑΣΕΙΣ ΚΑΙ ΚΕΙΜΕΝΑ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ	47
7. ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Β - ΠΙΝΑΚΑΣ - ΣΧΕΔΙΟ ΔΡΑΣΗΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΙΣΟΤΙΜΗ ΠΡΟΣΒΑΣΗ ΣΤΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΠΑΤΡΩΝ.....	49

Περίληψη

Το Σχέδιο Δράσης για την Ισότιμη Πρόσβαση (ΣΔΙΠ) στοχεύει στη διασφάλιση και στην προώθηση του δικαιώματος των φοιτητριών και φοιτητών με αναπηρία ή/και ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες¹ αλλά και των μελών του διδακτικού, ερευνητικού, διοικητικού και λοιπού προσωπικού με αναπηρία, ώστε να έχουν πρόσβαση και να συμμετέχουν ενεργά σε όλες τις πτυχές της ζωής τους στην κοινότητα του Πανεπιστημίου Πατρών. Το ΣΔΙΠ ευθυγραμμίζεται με τις αρχές της αναπηρίας, σύμφωνα με το Κοινωνικό Μοντέλο Προσέγγισης της Αναπηρίας. Ταυτοχρόνως, στοχεύει στην αναβάθμιση της ποιότητας των πολλαπλών υπηρεσιών και δομών που προσφέρονται εντός και εκτός των χώρων του Πανεπιστημίου Πατρών, με τους διασυνδεδεμένους φορείς τους, για όλες και όλους που ανήκουν στους κόλπους του, καθώς και στην έναρξη μιας πολιτισμικής αλλαγής για τη δημιουργία ενός πιο θετικού πανεπιστημιακού κλίματος για τους ανθρώπους με αναπηρία.

Στο θεωρητικό μέρος του ΣΔΙΠ, αναλύεται το περιεχόμενο της αρχής της ισότιμης πρόσβασης στο Πανεπιστήμιο με παράλληλη εστίαση στις προκλήσεις που χρήζουν αναγνώρισης και αντιμετώπισης, ενώ προσφέρονται τα θεωρητικά μοντέλα που προωθούν την αρχή της ισότιμης πρόσβασης. Επιπλέον, περιγράφεται η τρέχουσα συνθήκη στο Πανεπιστήμιο Πατρών (ΠΠ), σύμφωνα με τα διαθέσιμα στοιχεία, αν και περιορισμένα, σε σχέση με τα μέλη του με αναπηρία. Στη συνέχεια, συμπεριλαμβάνονται οι άξονες προτεραιότητας, τα μέτρα δράσεις και οι δείκτες υλοποίησής τους σύμφωνα με καλά τεκμηριωμένες πρακτικές. Απαιτείται η συστηματική αξιολόγηση μέσω συλλογής και ανάλυσης ποιοτικών και ποσοτικών δεδομένων (ανά διετία, διαμορφωτική αξιολόγηση) ώστε να αποτυπώνεται η αποτελεσματικότητα του ΣΔΙΠ, με την ενεργή εμπλοκή των ίδιων των μελών της πανεπιστημιακής κοινότητας του Πανεπιστημίου Πατρών με αναπηρία καθώς και των μελών της Επιτροπής Ισότιμης Πρόσβασης και της Μονάδας Ισότιμης Πρόσβασης.

¹ Χωρίς να γίνεται επιστημονικά αποδεκτός ο όρος «αναπηρία ή/και ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες», χρησιμοποιείται στο παρόν πόνημα όταν αναφερόμαστε στις φοιτήτριες και στους φοιτητές καθώς το ισχύον θεσμικό πλαίσιο στη χώρα μας, επηρεάζει τα δεδομένα στην Τριτοβάθμια Εκπαίδευση. Η επιστημονική διαφωνία έγκειται στο ότι η νομοθεσία προσεγγίζει τα ζητήματα της αναπηρίας με ιατρικούς όρους προτάσσοντας δύο διαγνωστικές κατηγορίες (φοιτήτριες και φοιτητές με αναπηρία και φοιτήτριες και φοιτητές με ειδικές εκ-παιδευτικές ανάγκες, βλ. Νόμος 3699/2008) και πολλές διαγνωστικές υπο-κατηγορίες (βλ. Νόμος 3699/2008, Άρθρο 3 και Νόμος 3794/ 2009, Άρθρο 35 που συμπληρώθηκε με τις ακόλουθες υπουργικές αποφάσεις Φ.153/147462/Α5/28.11.2022 και Φ.6861/07.12.2023) προκειμένου οι εν λόγω φοιτήτριες και φοιτητές να λαμβάνουν ειδική μέριμνα και ειδική εκπαιδευτική υποστήριξη. Μία τέτοια, όμως, κατηγορική οπτική οδηγεί σε μία ελλειμματική εικόνα για τις φοιτήτριες και τους φοιτητές. Ταυτοχρόνως, μία κατηγορική προσέγγιση στην υποστήριξη των εν λόγω φοιτητριών και φοιτητών έχει επιζήμιες επιδράσεις για εκείνες και εκείνους που συνδέονται με εμπειρίες διαχωρισμού, απομάκρυνσης και αποκλεισμού από μία πανεπιστημιακή κοινότητα. Στο πλαίσιο του παρόντος Σχεδίου Δράσης για την Ισότιμη Πρόσβαση (ΣΔΙΠ) που γίνεται προσπάθεια αλλαγής της ρητορικής, των απόψεων και των πρακτικών με κατευθυντήριους οδηγούς τη Σύμβαση για τα Δικαιώματα των Ατόμων με Αναπηρία του Οργανισμού Ηνωμένων Εθνών (United Nations, 2006), που έχει συνυπογράψει η Ελλάδα και έχει επικυρώσει με σχετική νομοθεσία (Νόμος 4074/2012) καθώς και άλλα πολιτικά ευρωπαϊκά και διεθνή κείμενα που έχουν δημοσιευθεί από αναγνωρισμένους οργανισμούς και έρευνες με γνώμονα την προάσπιση των δικαιωμάτων των ανθρώπων με αναπηρία και την εξάλειψη των εμποδίων ώστε να βιώνουν ακαδημαϊκές και κοινωνικές εμπειρίες συμμετέχοντας ισότιμα μαζί με τους συνομηλίκους τους.

Summary

The Action Plan for Equal Access (APEA) at the University of Patras is designed to enhance the rights of students, researchers, faculty, administrative, and staff with disability, so that they have accessibility and active participation in all aspects of their lives within the community of the University of Patras. The APEA is aligned with the principles of disability, according to the Social Model of Disability. The APEA not only aims to improve accessibility for individuals with disability within the University of Patras community, but also seeks to upgrade the quality of multiple facilities offered within and outside the university campus, with its interconnected services, for all those who belong to the University. It also initiates a cultural change for creating a more positive university climate for people with disability.

In the theoretical part of the APEA, the content of the principle for equal access at the University is analyzed with a parallel focus on the challenges that need to be recognized and addressed, while the theoretical models that promote the principle for equal access are offered. In addition, the current condition in the University of Patras, according to the available limited data, is described in relation to its members with disability. The priority axes, the action steps, and indicators for their implementation according to evidence-based practices are then included. Systematic evaluation through the collection and analysis of qualitative and quantitative data (biennial formative evaluation) is required in order to reflect the effectiveness of the APEA, with the active involvement of the members of the community of University of Patras with disability as well as the members of the Equal Access Committee and the Equal Access Unit.

Πρόλογος

Το Σχέδιο Δράσης Ισότιμης Πρόσβασης (εφεξής ΣΔΙΠ) αναπτύσσεται ως εξής: η πρώτη ενότητα ορίζει το θεωρητικό και επιστημονικό πλαίσιο του. Το πλαίσιο αυτό εδράζεται στο Κοινωνικό Μοντέλο Προσέγγισης της Αναπηρίας και υπό το πρίσμα αυτό ορίζεται για πρώτη φορά μια σύγχρονη θεώρηση της αναπηρίας που θέτει τις βάσεις για ουσιαστικές αλλαγές στη φιλοσοφία και στην προσέγγιση των πραγμάτων. Στη συνέχεια γίνεται αναφορά στην τρέχουσα κατάσταση αναφορικά τόσο με τον πληθυσμό που επηρεάζεται όσο και με τα έως τώρα πεπραγμένα του ιδρύματος. Η τρίτη ενότητα αναφέρεται στους άξονες των δράσεων, οι οποίοι είναι διευρυμένοι καλύπτοντας με αυτόν τον τρόπο όλες τις διαστάσεις παρέμβασης:

- (1) Οργανωσιακή διαχείριση για την προώθηση της ισότιμης πρόσβασης
- (2) Πρόσβαση στο φυσικό και στο δομικό περιβάλλον και στα μέσα μετακίνησης
- (3) Ψηφιακή προσβασιμότητα και πληροφόρηση
- (4) Ισότιμη πρόσβαση και συμμετοχή στις ακαδημαϊκές διεργασίες και στις μεταβάσεις
- (5) Ισότιμη πρόσβαση και συμμετοχή στην κοινωνική ζωή εντός και εκτός Πανεπιστημίου

Οι δράσεις του ΣΔΙΠ έχουν ως κύριο κορμό τις φοιτήτριες και φοιτητές με αναπηρία και/ή ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες που φοιτούν σε Προγράμματα Προπτυχιακών Σπουδών, Προγράμματα Μεταπτυχιακών Σπουδών, Προγράμματα Διδακτορικών Σπουδών αλλά γίνονται ρητές αναφορές προκειμένου να εξασφαλίσουμε ότι θα καλύπτονται και οι διευρυμένες ανάγκες και άλλων μελών με αναπηρία της πανεπιστημιακής κοινότητας του Πανεπιστημίου Πατρών. Για το λόγο αυτό, σε όλη την έκταση του ΣΔΙΠ χρησιμοποιούνται κατά περίπτωση οι όροι «φοιτήτριες και φοιτητές με αναπηρία και/ή ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες», «μέλη με αναπηρία» ή «άνθρωποι του Πανεπιστημίου Πατρών με αναπηρία» Τέλος, το ΣΔΙΠ περιλαμβάνει - σε μορφή παραρτήματος - τις δράσεις ανά άξονα μαζί με τα στοιχεία υλοποίησης για τον κάθε άξονα ξεχωριστά.

Οι προτάσεις παρατίθενται σε παράρτημα ώστε να προσφέρεται η ευελιξία επικαιροποίησης τους από την Επιτροπή Ισότιμης Πρόσβασης σε τακτά χρονικά διαστήματα και αφού έχουν ληφθεί υπόψη ποσοτικά και ποιοτικά δεδομένα σχετικά με την πρόοδό υλοποίησής του, δίχως να διαταράσσεται το ΣΔΙΠ ως κείμενο πολιτικής. Θα πρέπει να σημειωθεί ότι το προτεινόμενο ΣΔΙΠ δεν είναι ένα κείμενο κανονισμού αλλά αποτελεί σχηματική αποτύπωση των αξόνων που θα συμπεριληφθούν στον Εσωτερικό Κανονισμό του Πανεπιστημίου Πατρών για τη διασφάλιση και την προώθηση της Ισότιμης Πρόσβασης.

1. Η αρχή της ισότιμης πρόσβασης στο Πανεπιστήμιο

Η πρόσβαση αποτελεί μία από τις κεντρικές αρχές για τη διασφάλιση και την προώθηση των δικαιωμάτων των ανθρώπων με αναπηρία, ώστε να συμμετέχουν σε ισότιμη βάση μαζί με τους συνανθρώπους τους χωρίς αναπηρία σε όλες τις κοινότητες που αποτελούν μέλη τους (United Nations, 2006). Σε μία πανεπιστημιακή κοινότητα, το ζητούμενο της ισότιμης πρόσβασης αφορά σε όλο το φάσμα των φυσικών και των ψηφιακών περιβαλλόντων, της πληροφόρησης και της επικοινωνίας, των προϊόντων, των υπηρεσιών, των δομών καθώς και των μέσων μετακίνησης μέσα από το σχεδιασμό και την παροχή πολλαπλών ευκαιριών για χρήση και συμμετοχή από τα μέλη τους με και χωρίς αναπηρία (European Commission, 2021. European Commission, European Education and Culture Executive Agency, 2022).

Οι πολιτικές του Οργανισμού των Ηνωμένων Εθνών, όπως είναι η Σύμβαση για τα Δικαιώματα των Ατόμων με Αναπηρία (United Nations, 2006) και η Ατζέντα του 2030 για τη Βιώσιμη Ανάπτυξη μέσα από τον Μετασχηματισμό του Κόσμου (United Nations, 2015), υπερασπίζονται το ζητούμενο της ισότιμης πρόσβασης των ανθρώπων με αναπηρία στο Πανεπιστήμιο. Με εστίαση στο πιο πρόσφατο πολιτικό κείμενο, ο Στόχος 4 επικεντρώνεται στη διασφάλιση μιας υψηλής ποιότητας ενταξιακής/συμπεριληπτικής εκπαίδευσης χωρίς διακρίσεις και στην παροχή ισότιμων ευκαιριών για δια βίου μάθηση και συμμετοχή στην τριτοβάθμια εκπαίδευση για τους ανθρώπους με αναπηρία (United Nations, 2015). Επίσης, οι Στόχοι 10, 11 και 16, μεταξύ των άλλων στόχων, θέτουν σε υψηλή προτεραιότητα την ανάγκη μείωσης των ανισοτήτων, τη δημιουργία ασφαλών, προσβάσιμων και ενταξιακών/συμπεριληπτικών δημόσιων χώρων στις κοινότητες προωθώντας την καθολική πρόσβαση και για τους ανθρώπους με αναπηρία και τη διασφάλιση της ελευθερίας, της δικαιοσύνης μέσα από την ενεργή συμμετοχή και την εκπροσώπηση στις διαδικασίες λήψης αποφάσεων σε φορείς (όπως είναι το Πανεπιστήμιο), αντίστοιχα (United Nations, 2015). Μάλιστα, η Ευρωπαϊκή Στρατηγική για τα Δικαιώματα των Ατόμων με Αναπηρία που δημοσιεύθηκε από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή για το χρονικό διάστημα από το 2021-2030 συνιστά μία πολιτική ανταπόκρισης της Ευρωπαϊκής Ένωσης στην Ατζέντα του 2030 του ΟΗΕ και, κατά συνέπεια, ενεργοποίησης των κρατών-μελών στο σχεδιασμό και στην ανάπτυξη πρακτικών προσανατολισμένων στην αναπηρία (European Commission, 2021). Τη χρονική στιγμή που εκπονείται το παρόν ΣΔΙΠ στο ΠΠ, λαμβάνεται υπόψη ότι η Ελλάδα, ήδη από το 2012, έχει επικυρώσει τη Σύμβαση για τα Δικαιώματα των Ατόμων με Αναπηρία με νομοθεσία (βλ. Νόμος 4074/2012). Μόλις το 2020, με μία χρονική καθυστέρηση οχτώ χρόνων, δημοσιεύθηκε από τον τότε Υπουργό Επικρατείας, ως Συντονιστικός Μηχανισμός μεταξύ διαφορετικών υπουργείων και φορέων, Εθνικό Σχέδιο Δράσης για τα Δικαιώματα των Ατόμων με Αναπηρία (Υπουργείο Επικρατείας, 2020), που προηγουμένως είχε τεθεί σε διαβούλευση. Από τον Απρίλιο μέχρι το Μάιο του 2024, βρισκόταν σε διαβούλευση η Εθνική Στρατηγική για τα Δικαιώματα των Ατόμων με Αναπηρία 2024-2030, ως μεταβατικό σχέδιο, το οποίο περιγράφεται ως στοχευμένη και συντονισμένη στρατηγική προς υλοποίηση και συστηματική συλλογή δεδομένων, με κατάλληλη

στελέχωση σε όλες τις υπηρεσίες της χώρας, του βαθμού που διασφαλίζονται τα δικαιώματα των ανθρώπων με αναπηρία σε όλους τους τομείς της ζωής τους και προωθείται η προσβασιμότητά τους (Υπουργείο Επικρατείας, 2024).

Από τα παραπάνω διαφαίνεται ότι το ζητούμενο της ισότιμης πρόσβασης για τα δικαιώματα των ανθρώπων με αναπηρία δεν διασφαλίζεται και συνάμα δεν προωθείται μέσα από την πολιτική της ποσόστωσης και μόνο. Με τον όρο ποσόστωση εννοείται ο καθορισμός της αναλογίας που σε μία πανεπιστημιακή κοινότητα, από τη μία πλευρά, εγ-γράφονται φοιτήτριες και φοιτητές με αναπηρία και/ή ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες στα προγράμματα σπουδών που προσφέρονται είτε δια ζώσης είτε εξ αποστάσεως, καθώς και σε υβριδική μορφή (Προγράμματα Προπτυχιακών Σπουδών, Προγράμματα Μεταπτυχιακών Σπουδών, Προγράμματα Διδακτορικών Σπουδών, Επιμορφωτικά και άλλα προ-γράμματα που τρέχουν από τα Πανεπιστημιακά Τμήματα και άλλους εκπαιδευτικούς φορείς εντός ενός Πανεπιστημίου, όπως είναι, για παράδειγμα, το Κέντρο Υποστήριξης Διδασκαλίας και Μάθησης [ΚΕΔΙΜΑ], το Κέντρο Επιμόρφωσης και Δια Βίου Μάθησης [ΚΕΔΙΒΙΜ], η Βιβλιοθήκη & Κέντρο Πληροφόρησης [ΒΚΠ]). Και από την άλλη πλευρά, στο βαθμό που στους κόλπους μιας πανεπιστημιακής κοινότητας εργάζεται διδακτικό, ερευνητικό, διοικητικό και λοιπό προσωπικό με αναπηρία.

Μάλιστα, οι διαθέσιμες -αν και ελάχιστες- πηγές αποτυπώνουν τα πολλαπλά εμπόδια που τείνουν να βιώνουν οι άνθρωποι με αναπηρία στην Ελλάδα, γεγονός που επεκτείνει τη συζήτηση ως προς τις πτυχές που θα πρέπει να ληφθούν υπόψη κατά την ανάπτυξη ενός ΣΔΙΠ στο ΠΠ πέραν της κάλυψης του θέματος της ποσόστωσης. Πιο συγκεκριμένα, η αναφορά που δημοσιεύθηκε από τον ΟΗΕ σχετικά με την πρόοδο της χώρας μας στην εφαρμογή της Σύμβασης για τα Δικαιώματα των Ατόμων με Αναπηρία (United Nations, 2019) καταδεικνύει ότι οι πολιτικές και τα νομοθετικά κείμενα που έχουν αναπτυχθεί στην Ελλάδα: (α) δεν προωθούν την αρχή των ίσων δικαιωμάτων για τους ανθρώπους με αναπηρία παρά χρησιμοποιούνται προσεγγίσεις που συνδέονται με το Ιατρικό Μοντέλο Προσέγγισης της Αναπηρίας, ενώ η γλώσσα που χρησιμοποιείται είναι ιδιαιτέρως υποτιμητική, (β) δεν προστατεύουν το δικαίωμα των ανθρώπων με αναπηρία για εξατομικευμένες υποστηρίξεις και εύλογες προσαρμογές σε τομείς αιχμής για τη ζωή τους, όπως είναι η εκπαίδευση, η εργασιακή απασχόληση, η κοινωνική προστασία και η παροχή υπηρεσιών και προϊόντων, (γ) οι γυναίκες με αναπηρία, όπως και οι μετανάστριες και οι γυναίκες πρόσφυγες με αναπηρία, τείνουν να βιώνουν τις μεγαλύτερες διακρίσεις και να μη συμμετέχουν σε διαδικασίες λήψης αποφάσεων, (δ) υποδηλώνουν την απουσία εθνικής στρατηγικής και μηχανισμών παρακολούθησης ως προς τη δημιουργία προσβάσιμων δημόσιων και ιδιωτικών κτιρίων αλλά και την προσαρμογή των υπαρχόντων κτιρίων, όπως και την πρόσβαση σε υπηρεσίες και προϊόντα που περιλαμβάνουν και τα μέσα μετακίνησης και την επικοινωνία και την πληροφόρηση, (ε) κρίνονται ανεπαρκείς στη λήψη μέτρων και πρακτικών για τους ανθρώπους με αναπηρία σε περιόδους καταστροφών και ανθρωπιστικών κρίσεων, (στ) δεν προωθούν την αυτόνομη διαβίωση και τη συμμετοχή στην κοινότητα, όπως και σε αθλητικές δραστηριότητες και

δραστηριότητες αναψυχής και, τέλος, (ζ) δεν εξασφαλίζουν την ισότιμη συμμετοχή των ανθρώπων με αναπηρία στις εκλογικές διαδικασίες.

Επίσης, ερευνητικές μελέτες που έχουν υλοποιηθεί συγκεκριμένα με φοιτήτριες και φοιτητές με αναπηρία και/ή ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες, που σε διαφορετικές χρονικές στιγμές φοιτούσαν σε προπτυχιακά και μεταπτυχιακά προγράμματα σπουδών σε ελληνικά Πανεπιστήμια, συμπληρώνουν τα ζητήματα που αναδείχθηκαν από την έκθεση αναφοράς του ΟΗΕ. Το 2009, οι Stampoltzis και Polychronopoulou μελέτησαν τις εμπειρίες 16 φοιτητριών και φοιτητών με δυσλεξία που φοιτούσαν σε ΑΕΙ και ΤΕΙ. Οι ερευνήτριες διαπίστωσαν ότι οι εν λόγω φοιτήτριες και φοιτητές ανέφεραν θετική προσαρμογή στην ενήλικη τους ζωή. Επίσης, είχαν μία αισιόδοξη οπτική για τους εαυτούς τους, ως άνθρωποι που επιμένουν και αγωνίζονται. Παρ' όλα αυτά, στο πλαίσιο των προγραμμάτων σπουδών που παρακολουθούσαν, η συντριπτική πλειοψηφία τους δεν αποκάλυπταν ότι είχαν δυσλεξία, ώστε να μην αντιμετωπιστούν διαφορετικά από τις συμφοιτήτριες και τους συμφοιτητές τους χωρίς δυσλεξία, αλλά και επειδή πίστευαν ότι δεν θα λάμβαναν κάποια υποστήριξη. Οι περισσότερες και οι περισσότεροι βίωναν δυσκολίες με τις γραπτές εργασίες και την αξιολόγηση και προσπαθούσαν από μόνες και μόνοι τους να βρουν στρατηγικές διαχείρισης. Έξι χρόνια αργότερα, το 2015, η Stampoltzis μαζί με άλλες τρεις συνεργάτιδες της κατέληξαν σε παρόμοια συμπεράσματα μέσα από τις συνεντεύξεις που έλαβαν από 11 φοιτήτριες και φοιτητές με δυσλεξία. Συμπληρωματικά βρήκαν ότι το ακαδημαϊκό προσωπικό, σύμφωνα με τις απόψεις των φοιτητριών και φοιτητών, δεν γνώριζαν για τη δυσλεξία και διατηρούσαν ουδέτερες και αρνητικές στα-σεις απέναντι τους, ως προς τις επιδόσεις τους και την εμπλοκή τους αργότερα στην αγορά εργασίας. Επιπλέον, οι καθηγήτριες και οι καθηγητές σε Πανεπιστημιακά Τμήματα, κυρίως Παιδαγωγικών Σχολών, ήταν πιο θετικές και θετικοί στο να παρέχουν υποστήριξη και επιπρόσθετο χρόνο, ενώ ως προς το ζητούμενο των εξετάσεων, η διενέργεια διευθετήσεων για τις φοιτήτριες και τους φοιτητές με δυσλεξία (π.χ., προφορική εξέταση) επαφίονταν στην πρόθεση καθαρά του διοικητικού και του ακαδημαϊκού προσωπικού.

Από τις έρευνες που ακολουθούν αντλήθηκαν σημαντικές πληροφορίες σχετικά με τις εμπειρίες που βιώνουν ακόμη πιο ευρείες ομάδες φοιτητριών και φοιτητών με αναπηρία και/ή ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες στα πανεπιστήμια της Ελλάδας. Οι Vlachou και Papananou (2018) αναλύοντας τα λόγια 32 φοιτητριών και φοιτητών με αναπηρία και/ή ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες (κινητική αναπηρία, ακουστική αναπηρία, οπτική αναπηρία) διαπίστωσαν ένα εύρος εμπειριών, με τις αρνητικές εμπειρίες να περιλαμβάνουν τα ακόλουθα στοιχεία: άγχος για την ακαδημαϊκή επίδοση, συναισθήματα αποτυχίας και αποσύνδεσης και χαμηλά επίπεδα κινήτρων. Επίσης, αναδείχθηκαν προβλήματα που σχετίζονται με την έλλειψη ή την ανεπαρκή ποιότητα των υποστηρικτικών μηχανισμών στο Πανεπιστήμιο, τα εμπόδια σε επίπεδο προσβασιμότητας στο φυσικό ή δομημένο περιβάλλον και στην ακαδημαϊκή γνώση και στη ζωή στο Πανεπιστήμιο, αλλά και τις δυσκολίες ως προς τη μετάβασή τους στην αγορά εργασίας. Ως παράγοντες που επιδρούν στις εμπειρίες των φοιτητριών και των φοιτητών του δείγματος, αναδείχθηκαν η κουλτούρα όπως και η ενημερότητα όλου του

προσωπικού των Πανεπιστημίων (ακαδημαϊκό, διοικητικό προσωπικό και προσωπικό βιβλιοθήκης και τεχνικό προσωπικό) καθώς και των συμφοιτητριών και των συμφοιτητών τους για ζητήματα που σχετίζονται με την αναπηρία. Ανάλογα ευρήματα αποκάλυψε και μέσω της έρευνας της η Karelou (2020), έπειτα από έρευνα που πραγματοποίησε με 38 φοιτήτριες και φοιτητές με αναπηρία και/ή ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες (κινητική αναπηρία, ακουστική αναπηρία, οπτική αναπηρία, και μαθησιακές δυσκολίες) που παρακολουθούσαν προγράμματα προπτυχιακών σπουδών. Μία ακόμη πιο πρόσφατη έρευνα που υλοποιήθηκε από την Papadakaki και τους συνεργάτες της (2022) με 80 καθηγήτριες και καθηγητές σε τρία Πανεπιστημιακά Τμήματα του Ελληνικού Μεσογειακού Πανεπιστημίου, υπογράμμισε το ζήτημα της κατάρτισης τους σε θέματα αναπηρίας και πρακτικών υποστήριξης ως καίριο για την ενημερότητα του προσωπικού και την προώθηση των θετικών τους στάσεων. Τέλος, με την έρευνά τους οι Andreou και οι συνεργάτιδες της (2021), εστιάζοντας στις μικροεπιθετικές συμπεριφορές και στον αντίκτυπο που αυτές έχουν στην προσαρμογή στο Πανεπιστήμιο για 89 φοιτήτριες και φοιτητές με αναπηρία και/ή ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες (χρόνιες ασθένειες, οπτική αναπηρία, ακουστική αναπηρία, κινητική αναπηρία και άλλες αναπηρίες) στο Πανεπιστήμιο, κατέληξαν στα ακόλουθα ευρήματα: οι εν λόγω φοιτήτριες και φοιτητές έρχονταν αντιμέτωπες και αντιμέτωποι στο Πανεπιστήμιο με συμπεριφορές που τις και τους έκαναν να αισθάνονται ανάκανες/ανάκανοι και εξαρτημένες/εξαρτημένοι, μη συνηθισμένοι άνθρωποι αλλά και συνολικά με συμπεριφορές που παραπέμπουν σε εμπειρίες προκατάληψης και διάκρισης. Δεδομένου ότι αυτές οι συμπεριφορές συνδέθηκαν με την κατάθλιψη, το στρες και φάνηκαν να έχουν αρνητικές συνέπειες στην αυτοεκτίμηση και στην ικανοποίηση από τη ζωή για τις συμμετέχουσες και τους συμμετέχοντες, έμφαση δόθηκε από τις ερευνήτριες στη σημασία της ενημέρωσης, στη διερεύνηση και στην ανάδειξη αυτών των ζητημάτων μέσα από τις φωνές των ίδιων των ανθρώπων με αναπηρία, αλλά και στην ανάπτυξη ενταξιακών/συμπεριληπτικών πολιτικών και πρακτικών προς διαχείριση και αντιμετώπιση οπτικών και συμπεριφορών που αντανakλούν τη θέση της εξιδανικευμένης κανονικότητας (Andreou et al., 2021).

1.1. Θεωρητικά πλαίσια που προάγουν τη αρχή της ισότιμης πρόσβασης

Για να μπορέσουμε να αναπτύξουμε πολιτικές και πρακτικές, όπου τα ανθρώπινα δικαιώματα θα κατέχουν κεντρική θέση παρέχοντας ευκαιρίες πρόσβασης και συμμετοχής σε όλες τις πτυχές της ζωής και θα προάγουν την ανεξαρτησία του κάθε ανθρώπου (συμπεριλαμβανομένων και των ανθρώπων με αναπηρία) στην ενήλικη ζωή, κρίνεται απαραίτητο να ληφθούν υπόψη τα ακόλουθα θεωρητικά πλαίσια κατά την ανάπτυξη ενός ΣΔΙΠ σε ένα Πανεπιστήμιο.

Η υιοθέτηση του *Κοινωνικού Μοντέλου Προσέγγισης της Αναπηρίας* αποτελεί το πρώτο θεωρητικό πλαίσιο. Σύμφωνα με το Κοινωνικό Μοντέλο Προσέγγισης της Αναπηρίας, η αναπηρία είναι μία κοινωνική κατασκευή η οποία προκύπτει από τον

τρόπο με τον οποίο η κοινωνία είναι οργανωμένη παρά από τη βλάβη ή τη διαφορετικότητα ενός ανθρώπου. Επομένως, η αναπηρία δεν είναι ένα ατομικό πρόβλημα που πρέπει να θεραπευθεί/διορθωθεί, όπως πρεσβεύει το Ιατρικό Μοντέλο Προσέγγισης της Αναπηρίας (Ζώνιου-Σιδέρη, 2011). Το Κοινωνικό Μοντέλο Προσέγγισης της Αναπηρίας παρέχει το πλαίσιο ώστε να εξεταστούν τα εμπόδια (κοινωνικά, πολιτικά και περιβαλλοντικά εμπόδια) που αντιμετωπίζουν οι άνθρωποι με οπτική ή/και αισθητηριακή αναπηρία, νοητική αναπηρία, αυτισμό, μαθησιακές δυσκολίες, χρόνιες ασθένειες, προβλήματα ψυχικής υγείας κλπ. Η οπτική του Κοινωνικού Μοντέλου Προσέγγισης της Αναπηρίας επιτρέπει στους άμεσα και έμμεσα εμπλεκόμενους σε αυτό το ΣΔΙΠ με την Επιτροπή Ισότιμης Πρόσβασης και τη Μονάδα Ισότιμης Πρόσβασης να συντονίζουν και να προωθούν τις εν λόγω διαδικασίες, να προσανατολίζονται όχι στο πώς η βλάβη ή η διαφορετικότητα ενός ανθρώπου περιορίζει την πρόσβαση και τη συμμετοχή του, αλλά στον εντοπισμό των εμποδίων που αντιμετωπίζει ως αποτέλεσμα του περιβάλλοντος (π.χ., σκάλες, μη προσβάσιμες πληροφορίες στις στάσεις των λεωφορείων, κ.α.). Ή, για παράδειγμα, τα εμπόδια που περιορίζουν την πρόσβαση όλων των φοιτητριών και φοιτητών, σε όλα τα Πανεπιστημιακά Τμήματα που φοιτούν στην Τριτοβάθμια Εκπαίδευσης, στις εκπαιδευτικές και αξιολογικές διαδικασίες και υπονομεύουν την ικανότητά τους (Graham et al., 2023).

Μόνο αναγνωρίζοντας αυτά τα εμπόδια, με βάση το Κοινωνικό Μοντέλο Προσέγγισης της αναπηρίας, ένας οργανισμός και οι άνθρωποί του θα μπορέσουν να τα άρουν, ώστε να προωθηθεί η ένταξη/συμπερίληψη. Ομοίως, η αναγνώριση των εμποδίων θα βοηθήσει έναν εκπαιδευτικό οργανισμό, όπως συνιστά ένα Πανεπιστήμιο, να προωθήσει την ενταξιακή/συμπεριληπτική εκπαίδευση². Η ένταξη/συμπερίληψη και η ενταξιακή/συμπεριληπτική εκπαίδευση διέπονται από τις αρχές της κοινωνικής δικαιοσύνης και των ίσων ευκαιριών και στοχεύουν σε διαδικασίες μετασχηματισμού ενός οργανισμού προ-κειμένου να ενισχυθούν η αποδοχή και η ανταπόκριση όλων των μορφών της ανθρώπινης ποικιλομορφίας, να ενδυναμωθούν οι άνθρωποί του (συμπεριλαμβανομένων και των ανθρώπων με αναπηρία) και να ενισχυθούν η πρόσβαση και η συμμετοχή τους σε όλες τις πτυχές της ζωής τους. Πιο συγκεκριμένα, η ενταξιακή/συμπεριληπτική εκπαίδευση προϋποθέτει αλλαγές και τροποποιήσεις του περιεχομένου, των διδακτικών μεθόδων,

² Σε αυτό το ΣΔΙΠ χρησιμοποιούμε ταυτόχρονα αυτούς τους όρους, καθότι στο ελληνικό συγκείμενο την παρούσα χρονική στιγμή και οι δύο αυτοί όροι χρησιμοποιούνται με μία αλληλεπικάλυψη ως μετάφραση των ξενόγλωσσων όρων «inclusion» και «inclusive education». Για παράδειγμα, από επιστήμονες στο πεδίο συναντούμε την πρόταση περί χρήσης των όρων «ένταξη» και «ενταξιακή εκπαίδευση ή παιδαγωγική της ένταξης» (βλ. τη δουλειά των Βλάχου [2023]. Καραγιάννη & Κουτσοκλένης [2023]. Ντέρου-Ντεροπούλου & Ζώνιου-Σιδέρη [2019]). Μάλιστα η Βλάχου (2023) επιχειρηματολογεί υπέρ της χρήσης του όρου ένταξη τονίζοντας ότι «(α) ο όρος «ένταξη» έχει πορεία, ιστορική διαδρομή, θεωρητικό υπόβαθρο και μεθοδολογικά εργαλεία και (β) η αλλαγή όρων ή η εισαγωγή νέων χωρίς θεωρητικό υπόβαθρο και περιεχόμενο μόνον περαιτέρω σύγχυση μπορεί να προκαλέσει σε ένα πεδίο το οποίο, εκ των πραγμάτων, είναι ήδη περιπλεγμένο» (σελ. 26). Από την άλλη πλευρά, σε επίπεδο κυβερνητικής πολιτικής στη χώρα μας, διαπιστώνεται ότι στο Εθνικό Σχέδιο Δράσης για τα Δικαιώματα των Ανθρώπων με Αναπηρία (έκδοση 2020 και 2024), χρησιμοποιούνται παράλληλα οι δύο αυτοί όροι. Ταυτοχρόνως, χρειάζεται να σημειωθεί ότι, δεδομένου του παρα-δείγματος του Πανεπιστημίου Πατρών, όπου ήδη έχει συντελεστεί ένα Σχέδιο Δράσης για την Ισότητα των Φύλων (2022) στο πλαίσιο του οποίου χρησιμοποιούνται οι όροι «συμπεριληπτική» και «συμπεριληπτική εκπαίδευση», και προκειμένου να μην αποπροσανατολιστούν οι διαδικασίες διασφάλισης των δικαιωμάτων των ανθρώπων με αναπηρία διαφορετικού φύλου, φυλής, χρώματος, εθνότητας ή κοινωνικής καταγωγής και σεξουαλικού προσανατολισμού, διατηρούμε και τους δύο όρους.

των προσεγγίσεων, των δομών και των στρατηγικών στην εκπαίδευση με στόχο να αντιμετωπιστούν τα εμπόδια και να παρέχεται σε όλες τις φοιτήτριες και τους φοιτητές μαθησιακές εμπειρίες που είναι ισότιμες και συμμετοχικές και εκπαιδευτικά περιβάλλοντα που ανταποκρίνονται στις απαιτήσεις και προτιμήσεις τους (United Nations, 2016).

Για την ανάπτυξη ενταξιακών/συμπεριληπτικών πρακτικών, ο προγραμματισμός και ο σχεδιασμός για τη δημιουργία περιβαλλόντων, όπου θα λαμβάνεται υπόψη όλο το φάσμα της ανθρώπινης ποικιλομορφίας (στην οποία συμπεριλαμβάνονται η κινητική, η αισθητηριακή και η γνωστική ποικιλομορφία), είναι κριτικής σημασίας για την προώθηση της πρόσβασης και της ισότιμης συμμετοχής. Ο *Καθολικός Σχεδιασμός* και ο *Καθολικός Σχεδιασμός για τη Μάθηση* αποτελούν εννοιολογικά μοντέλα που επιτρέπουν τον σχεδιασμό και την παροχή πολλαπλών μέσων εμπλοκής, αναπαράστασης, δράσης και έκφρασης και προάγουν κατά αυτόν τον τρόπο την ανάπτυξη μιας ενταξιακής/συμπεριληπτικής πανεπιστημιακής κοινότητας. Ένα παράδειγμα που εμπίπτει στη λογική του Καθολικού Σχεδιασμού και αφορά το φυσικό περιβάλλον είναι η ύπαρξη κεκλιμένων επιπέδων σε κτίρια διεξαγωγής εκπαιδευτικών και άλλων δραστηριοτήτων, σε κτίρια όπου στεγάζονται οι διοικητικές υπηρεσίες και οι εστίες, αλλά και σε κτίρια που προσφέρονται ψυχαγωγικές δραστηριότητες, σύμφωνα με συγκεκριμένες προδιαγραφές, αντί για σκαλοπάτια και προσθετικά ράμπες (Baglieri & Shapiro, 2017). Ο λόγος έγκειται στο ότι με αυτόν τον τρόπο ενισχύονται η καλαισθησία και η ευελιξία στη χρήση από πολλούς χρήστες και πολλές χρήστριες (όπως είναι, για παράδειγμα, οι πεζοί, οι ηλικιωμένες/ηλικιωμένοι, οι χρήστριες/χρήστες αναπηρικού αμαξιδίου ή άλλων βοηθημάτων κινητικότητας και προσανατολισμού, οι γονείς παιδιών βρεφικής ή/και νηπιακής ηλικίας που χρησιμοποιούν καροτσάκι, κτλ.). Στον Πίνακα 1 απεικονίζονται τα επτά σημεία που χρειάζεται να πληρούνται για να χαρακτηριστούν τα περιβάλλοντα, οι δομές και οι υπηρεσίες που προσφέρονται σε μία κοινότητα, και στο πλαίσιο του συγκεκριμένου ΣΔΙΠ στο Πανεπιστήμιο, ως καθολικά προσβάσιμες.

Πίνακας 1: Οι επτά αρχές του Καθολικού Σχεδιασμού³	
1. Ισότιμη χρήση	1α. Παροχή ίδιων μέσων χρήσης για όλους/ες τους/ις χρήστες/ριες: πανομοιότυπα όποτε είναι δυνατόν, ισοδύναμο όταν όχι. 1β. Αποφυγή του διαχωρισμού ή στιγματισμού κάθε χρήστη/ριας. 1γ. Διαθεσιμότητα πληροφοριών για το απόρρητο, την ασφάλεια και τη σιγουριά προς όλους/ες τους/ις χρήστες/ριες. 1δ. Ελκυστικός σχεδιασμός για όλους/ες τους/ις χρήστες/ριες.
2. Ευέλικτη χρήση	2α. Παροχή επιλογών στις μεθόδους χρήσης. 2β. Παροχή δυνατοτήτων πρόσβασης και χρήσης είτε για δεξιόχειρα είτε για αριστερόχειρα άτομα. 2γ. Διευκόλυνση της ακρίβειας και της ορθοπραξίας για κάθε χρήστη/ρια. 2δ. Προσαρμογές με βάση το ρυθμό κάθε χρήστη/ριας.
3. Απλότητα ή/και διαισθητική σκέψη	3α. Εξάλειψη της περιττής πολυπλοκότητας. 3β. Συνέπεια με τις προσδοκίες και τη διαίσθηση των χρηστών/ριων. 3γ. Προσφορά ενός ευρέως φάσματος γνώσεων γραμματισμού και γλωσσικών δεξιοτήτων. 3δ. Οργάνωση της πληροφορίας σύμφωνα με τη σημασία τους. 3ε. Παροχή αποτελεσματικής προτροπής και ανατροφοδότησης κατά τη διάρκεια και μετά την ολοκλήρωση της εργασίας.
4. Παρουσίαση των πληροφοριών με τρόπους που προωθούν την αντίληψη	4α. Χρήση διαφορετικών τρόπων (εικονιστική, λεκτική, απτική) για παρουσίαση βασικών πληροφοριών. 4β. Παροχή επαρκούς αντίθεσης μεταξύ των βασικών πληροφοριών και του περιβάλλοντός τους. 4γ. Μεγιστοποίηση της αναγνωσιμότητας των βασικών πληροφοριών. 4δ. Διαφοροποίηση των στοιχείων με τρόπους που μπορούν να περιγραφούν (δηλαδή, διευκολύνουν την παροχή οδηγιών). 4ε. Παροχή συμβατότητας με μια ποικιλία τεχνικών ή συσκευών που χρησιμοποιούνται από άτομα με αισθητηριακούς περιορισμούς.
5. Ανοχή στο σφάλμα	5α. Διευθέτηση των στοιχείων για την ελαχιστοποίηση των κινδύνων και των σφαλμάτων ως προς τα πιο χρησιμοποιούμενα και προσίτα στοιχεία. Τα πιο επικίνδυνα στοιχεία εξαλείφονται και απομονώνονται. 5β. Παροχή ειδοποιήσεων για κινδύνους και σφάλματα. 5γ. Παροχή λειτουργιών ασφαλείας για εσφαλμένη χρήση. 5δ. Αποτροπή της ασυνείδητης δράσης σε εργασίες που απαιτούν επαγρύπνηση.
6. Χαμηλό επίπεδο σωματικής προσπάθειας	6α. Παροχή δυνατότητας στο/ην χρήστη/ρια να διατηρεί ουδέτερη θέση σώματος. 6β. Χρήση εύλογης δύναμης για τυπικές λειτουργίες. 6γ. Ελαχιστοποίηση των επαναλαμβανόμενων ενεργειών. 6δ. Ελαχιστοποίηση της διαρκούς σωματικής προσπάθειας.
7. Μεγέθη και χώροι που διευκολύνουν την προσέγγιση και τη χρήση	7α. Διασφάλιση της καθαρής οπτικής γωνίας σε σημαντικά στοιχεία για καθήμενο/η ή όρθιο/α χρήστη/ρια. 7β. Διασφάλιση της άνετης πρόσβασης σε όλα τα εξαρτήματα για καθήμενο/η ή όρθιο/α χρήστη/ρια. 7γ. Ανταπόκριση και κάλυψη της ποικιλότητας στο μέγεθος του χεριού και της λαβής. 7δ. Παροχή επαρκούς χώρου για τη χρήση βοηθητικών συσκευών ή προσωπικής βοήθειας.

³ <https://universaldesign.ie/about-universal-design/the-7-principles>

Ορισμένες αρχές του Καθολικού Σχεδιασμού απαντώνται και στο πρότυπο προσβασιμότητας ιστοτόπων και εφαρμογών (Web Content Accessibility Guidelines). Το πρότυπο βασίζεται σε τέσσερις αρχές οι οποίες αφορούν την αντιληπτικότητα, τη χρηστικότητα, την κατανοησιμότητα και τη στιβαρότητα. Η αρχή της αντιληπτικότητας ορίζει ότι οι πληροφορίες και τα στοιχεία αλληλεπίδρασης θα πρέπει να παρουσιάζονται με τρόπους που μπορούν να γίνουν αντιληπτές από όλες τις χρήστριες και όλους τους χρήστες. Η αρχή της χρηστικότητας ορίζει ότι τα στοιχεία αλληλεπίδρασης και η πλοήγηση σε έναν ιστότοπο θα πρέπει να λειτουργούν με συνέπεια και με τον αναμενόμενο τρόπο για κάθε χρήστρια και χρήστη. Η αρχή της κατανοησιμότητας υπογραμμίζει ότι οι πληροφορίες που παρέχονται και η αλληλεπίδραση με την κάθε χρήστρια και τον κάθε χρήστη με τον ιστότοπο προάγουν την κατανόηση. Τέλος, η αρχή της στιβαρότητας ορίζει ότι οι πληροφορίες και οι αλληλεπιδράσεις που αφορούν σε έναν ιστότοπο μπορούν να ερμηνευθούν αξιόπιστα από μία μεγάλη ποικιλία χρηστών, συμπεριλαμβανομένων κι εκείνων των χρηστών που χρησιμοποιούν υποστηρικτικές τεχνολογίες.

Κατ' επέκταση, ο Καθολικός Σχεδιασμός για τη Μάθηση προσφέρει το πλαίσιο προς ανασχεδιασμό των εκπαιδευτικών διεργασιών που συντελούνται σε ένα πανεπιστήμιο δίνοντας έμφαση στο πώς θα αρθούν τα εμπόδια που δημιουργούνται από την προσέγγιση «ένα μέγεθος για όλες/όλους», ώστε να προωθείται η ίση πρόσβαση στη διδασκαλία και στη μάθηση (Cologon & Lassig, 2023). Στο άρθρο τους ο Scott και οι συνεργάτες του (2003) προσανατολίζουν τα επτά σημεία που αναφέρθηκαν παραπάνω στο πλαίσιο του Καθολικού Σχεδιασμού προσφέροντας περιγραφές και παραδείγματα που εστιάζουν στις εκπαιδευτικές διεργασίες που συντελούνται στην τριτοβάθμια εκπαίδευση. Η ισότιμη χρήση προωθείται μέσα από το γεγονός ότι η διδασκαλία παρέχεται με τρόπους που την καθιστά προσβάσιμη από όλες τις φοιτήτριες και όλους τους φοιτητές με διαφορετικές ικανότητες (π.χ., οι πανεπιστημιακές σημειώσεις παρέχονται σε προσβάσιμη ηλεκτρονική πλατφόρμα, η χρήση τεχνολογίας που υποστηρίζει τη μετατροπή ομιλίας σε κείμενο ή κειμένου σε ομιλία ή αναγνώστες οθόνης -με βάση τις εξατομικευμένες απαιτήσεις των εκπαιδευομένων- ενσωματώνεται στις διαλέξεις και στις αξιολογικές διαδικασίες). Η ευέλικτη χρήση προάγεται όταν εξασφαλίζεται ποικιλία διδακτικών μεθόδων, σύμφωνα με τις προτιμήσεις των εκπαιδευομένων, ώστε να ενισχύεται το δυναμικό όλων των συμ-μετεχόντων στην εκπαιδευτική διαδικασία. Η αρχή της απλής και διαισθητικής χρήσης προωθείται μέσα από τη διασφάλιση ότι η διδασκαλία διεξάγεται με τρόπους που είναι ξεκάθαροι και προβλέψιμοι από όλες τις φοιτήτριες και τους φοιτητές (π.χ., η παρουσίαση των κριτηρίων αξιολόγησης σε ρουμπρίκες ώστε να περιγράφονται με σαφή τρόπο οι προσδοκίες των διδασκόντων σε μία εξέταση ή εργασία). Η παρουσίαση με στόχο την ενίσχυση της αντίληψης των πληροφοριών γίνεται με τρόπους όπως η κατάλληλη επιλογή εγχειριδίων, η διάθεση τους, καθώς και όλου του υλικού του μαθήματος σε προσβάσιμες μορφές (π.χ., σε Braille ή σε ακουστική εκδοχή), η χρήση βίντεο μαθημάτων ή βιντεοσκοπημένες διαλέξεις με υπότιτλους ή/και υπέρτιτλους για φοιτήτριες και φοιτητές με αισθητηριακή αναπηρία κ.ά. Η διάσταση της ανοχής στο σφάλμα αφορά το βαθμό που η εκπαιδευτική διαδικασία λαμβάνει

υπόψη το ρυθμό μάθησης, αλλά και ενισχύει την εκμάθηση προαπαιτούμενων δεξιοτήτων όπως είναι, για παράδειγμα, ο εμπλουτισμός των διαλέξεων με δραστηριότητες εξάσκησης. Αναφορικά με τη διάσταση της χαμηλού επιπέδου σωματικής προσπάθειας, ένα παράδειγμα είναι όταν στις φοιτήτριες και στους φοιτητές που δυσκολεύονται σε δεξιότητες λεπτής κινητικότητας ή συγγραφής παρέχεται η δυνατότητα να χρησιμοποιούν επεξεργαστή κειμένου για τη συγγραφή εργασιών αλλά και για την εμπλοκή σε εξεταστικές διαδικασίες ώστε να ενισχυθεί η εμπλοκή στη μάθηση. Σχετικά με τη διάσταση της διασφάλισης μεγεθών και χώρων που ενισχύουν την προσέγγιση και τη χρήση, στην εκπαιδευτική διαδικασία πραγματοποιείται όταν οι χώροι όπου διενεργούνται οι μαθησιακές διαδικασίες μπορούν να χρησιμοποιηθούν ισότιμα από όλες τις φοιτήτριες και τους φοιτητές ανεξάρτητα από τη δομή, τη στάση του σώματος, την κινητικότητα και τις επικοινωνιακές ικανότητες (π.χ., χρήση κυκλικής διάταξης όταν στην τάξη συμμετέχουν φοιτήτριες και φοιτητές με βαρηκοΐα ή κώφωση). Οι ίδιοι οι συγγραφείς πρόσθεσαν δύο επιπλέον αρχές που θα πρέπει να διέπουν τις εκπαιδευτικές διεργασίες προκειμένου να προωθούνται η ισότιμη πρόσβαση και η συμμετοχή στις εκπαιδευτικές διεργασίες. Από τη μία πλευρά, εστίαση δόθηκε στη σημασία της διαμόρφωσης μιας «κοινότητας εκπαιδευομένων» μέσα από την ενίσχυση της αλληλεπίδρασης και της επικοινωνίας μεταξύ των εκπαιδευομένων αλλά και των εκπαιδευομένων και των διδασκόντων. Τέλος, τονίστηκε η ανάγκη δημιουργίας ενός «εκπαιδευτικού κλίματος», όπου ρητά θα προωθείται ο σεβασμός της ανθρώπινης ετερογένειας και θα διατυπώνονται υψηλές προσδοκίες για όλες τις συμμετέχουσες και όλους τους συμμετέχοντες στις εκπαιδευτικές διαδικασίες (Scott et al., 2003). Ο Πίνακας 2 συνοψίζει το περιεχόμενο των εννέα αρχών του Καθολικού Σχεδιασμού για τη Μάθηση.

Πίνακας 2: Οι εννέα αρχές του Καθολικού Σχεδιασμού για τη Μάθηση⁴

Αρχή 1: Ισότιμη χρήση	Η διδασκαλία έχει σχεδιαστεί για να είναι χρήσιμη και προσβάσιμη από άτομα με διαφορετικές ικανότητες. Παρέχει τα ίδια μέσα χρήσης για όλους τους/ις μαθητές/ριες· πανομοιότυπα όποτε είναι δυνατόν, ισοδύναμα όταν όχι.
Αρχή 2: Ευέλικτη χρήση	Η διδασκαλία έχει σχεδιαστεί για να φιλοξενεί ένα ευρύ φάσμα ατομικών ικανοτήτων. Παρέχει επιλογές στις μεθόδους χρήσης.
Αρχή 3: Απλή και διαισθητική χρήση	Η διδασκαλία έχει σχεδιαστεί με ευθυτενή και προβλέψιμο τρόπο, ανεξάρτητα από την εμπειρία, τις γνώσεις, τις γλωσσικές δεξιότητες ή το τρέχον επίπεδο συγκέντρωσης του μαθητή. Η περιττή πολυπλοκότητα έχει εξαλειφθεί.
Αρχή 4: Παρουσίαση των πληροφοριών με τρόπους που προωθούν την αντίληψη	Η διδασκαλία έχει σχεδιαστεί έτσι ώστε οι απαραίτητες πληροφορίες να μεταδίδονται αποτελεσματικά στον/ην μαθητή/ρια, ανεξάρτητα από τις συνθήκες περιβάλλοντος ή τις αισθητηριακές ικανότητες του/της.
Αρχή 5: Ανοχή στο σφάλμα	Η διδασκαλία προβλέπει τη διακύμανση του ρυθμού μάθησης μεμονωμένων μαθητών και των προαπαιτούμενων δεξιοτήτων.
Αρχή 6: Χαμηλό επίπεδο σωματικής προσπάθειας	Η διδασκαλία έχει σχεδιαστεί για να ελαχιστοποιεί τη μη ουσιαστική σωματική προσπάθεια, προκειμένου να επιτρέψει τη μέγιστη προσοχή στη μάθηση. Σημείωση: Αυτή η αρχή δεν ισχύει όταν η σωματική προσπάθεια είναι αναπόσπαστο μέρος των βασικών απαιτήσεων ενός μαθήματος.
Αρχή 7: Μεγέθη και χώροι που διευκολύνουν την προσέγγιση και την χρήση	Η διδασκαλία σχεδιάζεται λαμβάνοντας υπόψη το κατάλληλο μέγεθος και χώρο για προσέγγιση, διαχείριση και χρήση ανεξάρτητα από το μέγεθος σώματος, τη στάση, την κινητικότητα και τις ανάγκες επικοινωνίας του μαθητή.
Αρχή 8: Μια κοινότητα εκπαιδευομένων	Το διδακτικό περιβάλλον προωθεί την αλληλεπίδραση και την επικοινωνία μεταξύ των φοιτητών και μεταξύ των φοιτητών και του διδακτικού προσωπικού.
Αρχή 9: Εκπαιδευτικό κλίμα	Η διδασκαλία έχει σχεδιαστεί για να προσκαλεί και να συμπεριλαμβάνει. Οι υψηλές προσδοκίες γίνονται δεκτές για όλους τους μαθητές.

Ταυτοχρόνως με τα πλαίσια του Καθολικού Σχεδιασμού και του Καθολικού Σχεδιασμού για τη Μάθηση χρειάζεται να ληφθεί υπόψη και το πλαίσιο των *εύλογων προσαρμογών*, όπως περιγράφεται στο πλαίσιο της Σύμβασης για τα Δικαιώματα των Ατόμων με Αναπηρία (United Nations, 2006). Ως προσαρμογές, νοούνται οι οποιοσδήποτε ενέργειες γίνονται με σκοπό όχι μόνο να εξασφαλιστεί η εμπλοκή των ανθρώπων με αναπηρία στην ίδια βάση με τους συνανθρώπους τους χωρίς αναπηρία σε όλες τις πτυχές της ζωής τους. Επιπροσθέτως, έμφαση δίνεται στο γεγονός ότι χρειάζεται να λαμβάνονται υπόψη οι ατομικές εμπειρίες και οι ανάγκες των ανθρώπων με αναπηρία στο πλαίσιο που ζει και δρα προκειμένου να διασφαλιστούν οι ίσες ευκαιρίες -και όχι μόνο οι ίδιες ευκαιρίες- και, κατά συνέπεια, να γίνει επανόρθωση ως

⁴ McGuire, Scott & Shaw (2006).

προς τη μειονεκτική θέση που μπορεί να βρίσκονται (Spandagou et al., 2020). Στην περίπτωση των φοιτητριών και φοιτητών με αναπηρία και/ή ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες, κάποια παραδείγματα εύλογων προσαρμογών, σύμφωνα με την Poed (2023) και τη Sandoval και τους συνεργάτες της (2021) μπορούν να θεωρηθούν τα εξής: (α) οι περιβαλλοντικές τροποποιήσεις (π.χ., απτικά σύμβολα), (β) οι προσαρμογές σε επίπεδο διδασκαλίας (π.χ., η παροχή οπτικών παροτρύνσεων προς υποστήριξη των οδηγιών που δίνονται από τις διδάσκουσες και τους διδάσκοντες) και (γ) οι προσαρμογές στις αξιολογικές διαδικασίες, όπως είναι η παροχή ενός ήσυχου και χωρίς περισπασμούς χώρου για τη διεξαγωγή εξετάσεων, η διασφάλιση διερμηνείας στη νοηματική γλώσσα κτλ.

Τέλος, για την προαγωγή της αρχής της ισότιμης πρόσβασης και, κατ' επέκταση, της ένταξης/συμπερίληψης των ανθρώπων με αναπηρία σε όλες τις πτυχές της ακαδημαϊκής και της κοινωνικής ζωής του Πανεπιστημίου Πατρών, η διασφάλιση ότι λαμβάνονται υπόψη οι προτιμήσεις των ανθρώπων με αναπηρία μέσω ανάδειξης της φωνής τους και ταυτοχρόνως προωθούνται η ενεργή συμμετοχή τους στη λήψη αποφάσεων είναι κριτικής σημασίας (United Nations, 2016). Αυτή η διάσταση ορίζεται ως *διαβούλευση* και στην ουσία αφορά τη διαμόρφωση πεδίου ενεργής εμπλοκής των ίδιων των ανθρώπων με αναπηρία στη διαδικασία αναγνώρισης των εμποδίων στη συμμετοχή τους στη μάθηση και σε άλλες διαστάσεις της ζωής τους στο ΠΠ, στην ανάδειξη -από την πλευρά τους- των κατάλληλων υποστηρίξεων καθώς και αξιολόγηση της αποτελεσματικότητας αυτών των υποστηρίξεων (Spandagou et al., 2020). Υπό αυτό το πρίσμα, η διαβούλευση αφορά σε μία δυναμική διαδικασία που θα πρέπει να αποτυπώνεται στα εξατομικευμένα σχέδια υποστηρίξεων προκειμένου να διασφαλίζονται ότι καλύπτονται οι ατομικοί στόχοι των ανθρώπων με αναπηρία και οι ίδιες και οι ίδιοι αισθάνονται ενδυναμωμένες και ενδυναμωμένοι σε όλες τις φάσεις της ζωής τους εντός και εκτός του ΠΠ (συμπεριλαμβανομένων και των μεταβάσεων όπως είναι, για παράδειγμα, η μετάβαση από τη Δευτεροβάθμια στην τριτοβάθμια εκπαίδευση, η μετάβαση στην αγορά εργασίας κτλ.). Σε αυτή τη διαδικασία, στην οποία ο άνθρωπος με αναπηρία τίθενται στο κέντρο όλων των διαδικασιών, οι άνθρωποι της Επιτροπής Ισότιμης Πρόσβασης, της Μονάδας Ισότιμης Πρόσβασης αλλά και οι Ακαδημαϊκοί Σύμβουλοι Ισότιμης Πρόσβασης (ο ρόλος των οποίων επεξηγείται πιο κάτω στην ενότητα 3 του παρόντος ΣΔΙΠ) στο ΠΠ θα κατέχουν κεντρικό ρόλο ειδικότερα για τις φοιτήτριες και τους φοιτητές με αναπηρία και/ή ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες (α) στην ανάδειξη των ατομικών τους στόχων, (β) στην προώθηση της ανάπτυξης τους και (γ) στη διαμόρφωση συνεργατικών πρακτικών και στην ενεργοποίηση των κατάλληλων υποστηρίξεων -εντός και εκτός της κοινότητας του πανεπιστημίου (Kohler et al., 2016. Spandagou et al., 2020).

2. Το πλαίσιο της Ελλάδας και του Πανεπιστημίου Πατρών

2.1. Νομοθετικές και άλλες ρυθμίσεις για την πρόσβαση στην τριτοβάθμια εκπαίδευση των εκπαιδευομένων με αναπηρία και την πρόσβαση στην αγορά εργασίας των ατόμων με αναπηρία

Στα πλαίσιο του Νόμου 3794/2009 (άρθρο 35) καθορίζονται οι προδιαγραφές για την εισαγωγή χωρίς εξετάσεις στα Ανώτατα Εκπαιδευτικά Ιδρύματα, (της τότε) Πανεπιστημιακής και Τεχνολογικής Κατεύθυνσης, πλην ορισμένων Τμημάτων Εικαστικών Τεχνών (Α.Σ.Κ.Τ., Α.Π.Θ και Δυτικής Μακεδονίας), καθ' υπέρβαση του αριθμού εισακτέων σε πο-σοστό 5% υποψηφίων που πάσχουν από «σοβαρές παθήσεις», εφόσον είναι κάτοχοι τί-τλου απόλυσης από το Λύκειο ή αντίστοιχο Σχολείο της ημεδαπής ή αλλοδαπής. Η πρώ-τη παράγραφος του άρθρου 35 έχει τροποποιηθεί κατά τη διάρκεια των ετών με τε-λευταία ισχύουσα διάταξη την παράγραφο α' του άρθρου 108 του Νόμου 4547/2018. Αν και υπάρχει η ρύθμιση περί του ποσοστού του 5% για υποψήφιες φοιτήτριες και υποψή-φιους φοιτητές με «σοβαρές παθήσεις» στην τριτοβάθμια εκπαίδευση, ο νόμος 3794 με την παράγραφο 2 του άρθρου 35 αφήνει στα Τμήματα περιθώρια επιλογής των υποψη-φίων, βάσει της πάθησης και της καταλληλότητας τους, ενώ σε επόμενα άρθρα ρυθμίζει την εισδοχή μόνο σε περιπτώσεις ύπαρξης πλεονάζοντος αριθμού αιτήσεων. Από τα πα-ραπάνω, προκύπτουν αρκετά ερωτήματα σε σχέση με το βαθμό που ακόμη και αυτή η ελάχιστη πρακτική διευκόλυνσης της πρόσβασης στην τριτοβάθμια εκπαίδευση για φοι-τήτριες και φοιτητές με «σοβαρές παθήσεις» υπό τη μορφή ποσόστωσης ακολουθείται προς προώθηση του δικαιώματος στη διά βίου εκπαίδευση για τους ανθρώπους με ανα-πηρία. Το 2024, και εστιασμένοι στην περίπτωση του ΠΠ, παρατηρήθηκε η μέριμνα να καταγραφούν οι αριθμοί των φοιτητριών και φοιτητών σύμφωνα με τον ευρύ κατάλογο των «σοβαρών παθήσεων» που περιέχει 108 κωδικούς παθήσεων (βλ. Νόμος 3794/ 2009, Άρθρο 35 που συμπληρώθηκε με τις ακόλουθες υπουργικές αποφάσεις Φ.153/ 147462/Α5/28.11.2022 και Φ.6861/07.12.2023), και φοιτούν σε Προπτυχιακά Προγράμ-ματα Σπουδών. Τα σχετικά δεδομένα παρουσιάζονται πιο κάτω με αναφορά τον Πίνακα 3.

Σχετικά με τις υποστηρικτικές δράσεις που έχουν λάβει χώρα στο ΠΠ προς υποστήριξη των φοιτητριών και των φοιτητών με αναπηρία και/ή ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες, αναγνωρίζεται σε αυτό το σημείο η πιο πρόσφατη όπου στο ΦΕΚ 5468/Β/14.09.2023 εκδόθηκε η απόφαση για τον Εσωτερικό Κανονισμό Λειτουργίας του Πανεπιστημίου Πατρών, ο οποίος στηρίζεται και λαμβάνει υπόψη τις διατάξεις του νόμου 4957/2022 «Νέοι ορίζοντες στα Ανώτατα Εκπαιδευτικά Ιδρύματα: Ενίσχυση της ποιότητας, της λειτουργικότητας και της σύνδεσης των Α.Ε.Ι. με την κοινωνία και λοιπές διατάξεις». Στο Άρθρο 138, παράγραφος 15 του Εσωτερικού Κανονισμού Λειτουργίας του Πανεπιστημίου Πατρών αναφέρεται η συγκρότηση και η λειτουργία της Επιτροπής Ισότιμης Πρόσβασης Ατόμων με Αναπηρία και Ατόμων με Ειδικές Εκπαιδευτικές Ανάγκες. Η Επιτροπή αποτελεί συμβουλευτικό όργανο του Πανεπιστημίου Πατρών και έχει ως αποστολή την υποβολή εισηγήσεων στα αρμόδια

όργανα για τη χάραξη και την εφαρμογή της πολιτικής ισότιμης πρόσβασης των ατόμων με αναπηρία και ατόμων με ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες. Η Επιτροπή υποστηρίζεται διοικητικά από τη Μονάδα Ισότιμης Πρόσβασης του Πανεπιστημίου Πατρών κατά τα ειδικώς αναφερόμενα στον Οργανισμό του Ιδρύματος. Στο πλαίσιο αυτών των ρυθμίσεων υλοποιείται το παρόν ΣΔΙΠ. Παρ' όλα αυτά στην υποενότητα 2.2 με τίτλο «Αποτίμηση της συνθήκης στην Περιφέρεια Δυτικής Ελλάδας και στο Πανεπιστήμιο Πατρών» καταγράφονται και άλλες δράσεις που έχουν λάβει χώρα στο παρελθόν και αφορούσαν, αν όχι αποκλειστικά, και τις φοιτήτριες και τους φοιτητές με αναπηρία και/ή ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες.

Ως προς την υπάρχουσα νομοθεσία για την απασχόληση ανθρώπων με αναπηρία, ο Νόμος 2643/1998 αποτέλεσε την αρχή στο σύστημα των υποχρεωτικών τοποθετήσεων ατόμων από προστατευόμενες κατηγορίες (ανάμεσά τους και τα άτομα με αναπηρία και οι συγγενείς τους α' βαθμού) σε θέσεις εργασίας με τη θέσπιση αντικειμενικών κριτηρίων τοποθέτησης. Πιο πρόσφατα, ο Νόμος 4440/2016 προώθησε περαιτέρω την απασχόληση των ατόμων με αναπηρία στον δημόσιο τομέα με την ανακατανομή ποσοστών στο σύστημα προσλήψεων. Στο Νόμο 4443/2016 (άρθρο 1) προβλέφθηκε η απαγόρευση των διακρίσεων στην εργασία, μεταξύ άλλων και λόγω αναπηρίας ή χρόνιας πάθησης. Σύμφωνα με το άρθρο 11 του Νόμου 4369/2016, καλύπτεται η ειδική δαπάνη για την εργονομική διευθέτηση του κύριου χώρου εργασίας, η χορήγηση συνοδού, η διερμηνεία και εν γένει το κόστος των αναγκών αναπηρίας σε ό,τι αφορά τα αυξημένα καθήκοντα της θέσης ευθύνης, εάν ένα μέλος σε θέση ευθύνης είναι άτομο με κινητική, οπτική ή ακουστική αναπηρία.

2.2. Αποτίμηση της συνθήκης στην Περιφέρεια Δυτικής Ελλάδας και στο Πανεπιστήμιο Πατρών

Προκειμένου να σχεδιασθούν οι κατάλληλες δράσεις που αφορούν τα μέλη της κοινότητας με αναπηρία στο ΠΠ, είναι προηγουμένως σκόπιμο να αποτυπωθεί η υφιστάμενη κατάσταση. Η ενέργεια αυτή είναι προσανατολισμένη στην αποτύπωση των αναγκών των ανθρώπων με αναπηρία και στην ανάδειξη του βαθμού που αυτές οι ανάγκες έχουν καλυφθεί μέσα από τις ενέργειες που έχουν ήδη πραγματοποιηθεί στους κόλπους του Πανεπιστημίου.

Αρχικά, παρατηρούμε ότι η πλήρης και ακριβής καταγραφή των αναγκών των μελών με αναπηρία στο ΠΠ είναι δύσκολο να πραγματοποιηθεί, καθώς τη δεδομένη χρονική στιγμή δεν υπάρχουν όλα τα απαραίτητα δεδομένα. Η παρούσα άσκηση είναι δυσεπίλυτη, αν λάβουμε υπόψη ότι στην Ελλάδα δεν υφίστανται επίσημες διαδικασίες για τη συλλογή δεδομένων γύρω από τους ανθρώπους με αναπηρία που φοιτούν και εργάζονται στην τριτοβάθμια εκπαίδευση. Ακόμη και στην περίπτωση που κάποια δεδομένα υφίστανται, αυτά δεν είναι αξιόπιστα. Η μη αξιοπιστία σε επίπεδο δεδομένων αιτιολογείται από το γεγονός ότι, από τη μία πλευρά, χρησιμοποιούνται διαφορετικές διαδικασίες συλλογής δεδομένων (π.χ., καταγραφή, σε επίπεδο

διαγνωστικής ετικέτας και μόνο των εκπαιδευομένων που εισέρχονται σε Προπτυχιακά Προγράμματα Σπουδών με το 5%). Από την άλλη πλευρά, υπάρχουν φοιτήτριες και φοιτητές που δεν επιθυμούν να κάνουν ορατή την αναπηρία τους για λόγους κυρίως πιθανής διάκρισης κι, επομένως, οι ανάγκες τους δεν είναι εφικτό να καταγραφούν. Επίσης, το γεγονός ότι κάποιοι αριθμοί είναι διαθέσιμοι και προσφέρουν μία ποσοτική εκτίμηση αναφορικά με τους ανθρώπους με αναπηρία στην τριτοβάθμια εκπαίδευση, οι εν λόγω αριθμητικοί δείκτες δε συνοδεύονται από ποιοτικά δεδομένα ως προς τις εμπειρίες που βιώνουν οι ίδιοι οι άνθρωποι με αναπηρία προκειμένου να δημιουργηθεί ένας ενημερωμένος χάρτης υποστηρικτικών παρεμβάσεων. Σε αυτό το κείμενο ανάλυσης, χρησιμοποιούνται μόνο κάποιοι διαθέσιμοι στατιστικοί δείκτες, οι οποίοι, όμως, θα πρέπει να εξεταστούν με πολύ μεγάλη προσοχή, ώστε να μην εξαχθούν λανθασμένα συμπεράσματα.

Δεδομένα σε περιφερειακό επίπεδο

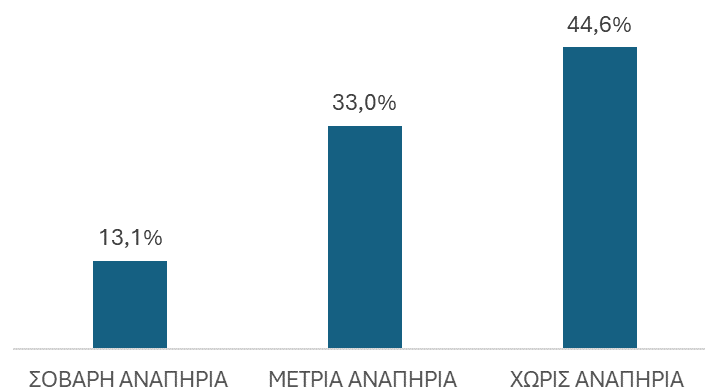
Αρχικά, εστιάζουμε στη μελέτη που υλοποιήθηκε από το Παρατηρητήριο Θεμάτων Αναπηρίας της Εθνικής Συνομοσπονδίας Ατόμων με Αναπηρία (Ε.Σ.Α.μεΑ.) (2022α) που έχει ως αντικείμενο την επιστημονική καταγραφή, τη μελέτη και την έρευνα σε θέματα αναπηρίας.

Σε επίπεδο χώρας, το ποσοστό των πολιτών που εκτιμάται ότι αντιμετωπίζουν κάποιας μορφής περιορισμό (ή δυσκολία) δραστηριότητας, λόγω προβλήματος υγείας, ανεξάρτητα από τη σοβαρότητα του περιορισμού, ανέρχεται στο 24,3% του πληθυσμού από την ηλικία των 16 ετών και πάνω. Σοβαρή αναπηρία αντιμετωπίζει το 10,2% (914.097 άτομα). Σύμφωνα με την ίδια ετήσια έκθεση, το ποσοστό των ατόμων με σοβαρή αναπηρία που έχουν ολοκληρώσει τις σπουδές τους σε επίπεδο τριτοβάθμιας εκπαίδευση (στην ηλικιακή ομάδα 25 με 64 ετών) υπολογίζεται στο 15,8%, έναντι του ποσοστού 32,4% που αφορά τον πληθυσμό των ατόμων χωρίς αναπηρία.

Ένα ακόμη στοιχείο που χρήζει προσοχής είναι ότι στην Περιφέρεια της Δυτικής Ελλάδας μόλις το 3,6% των ατόμων με αναπηρία είναι κάτοχοι τίτλων σπουδών από Πανεπιστημιακά Τμήματα. Παράλληλα, διαπιστώνεται ότι η Περιφέρεια της Δυτικής Ελλάδας, σε σύγκριση με τις άλλες περιφερειακές ενότητες της χώρας, καταγράφει το πρώτο υψηλότερο ποσοστό σε σχέση με τα χαμηλά επίπεδα απασχόλησης και τα υψηλά επίπεδα φτώχειας και αποκλεισμού που βιώνουν οι άνθρωποι με αναπηρία.

Αντίστοιχα το Παρατηρητήριο δημοσίευσε το 12^ο Δελτίο στατιστικής πληροφόρησης με θέμα «Συνθήκες Διαβίωσης και Δικαιώματα των Νέων με Αναπηρία» (2022β), στο οποίο αναλύονται δεδομένα της Έρευνας Εισοδήματος και Συνθηκών Διαβίωσης των Νοικοκυριών για το έτος 2020. Με βάση τα στοιχεία αυτά υπολογίζεται ότι στην ηλικιακή ομάδα των νέων 16-34 ετών, ένα ποσοστό 4% αντιμετωπίζει κάποιας μορφής αναπηρία, ανεξαρτήτως της σοβαρότητας αυτής. Καταγράφονται 39.613 άτομα που δήλωσαν ότι βιώνουν σοβαρής μορφής αναπηρία, ενώ 35.643 μέτριας μορφής

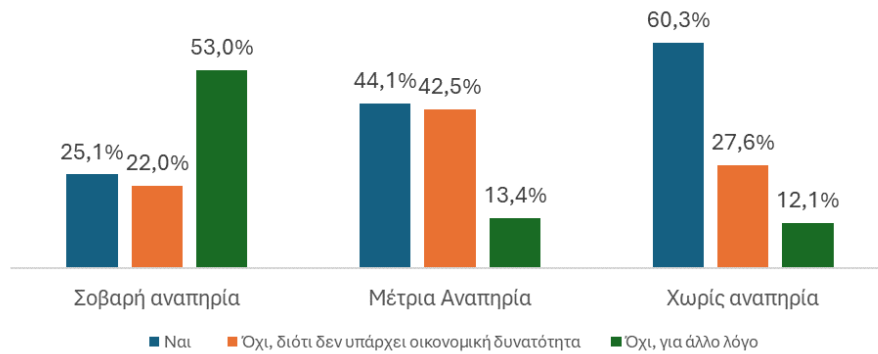
αναπηρία. Το 52,3% του συνόλου των νέων με αναπηρία, ανεξαρτήτως σοβαρότητας, είναι άνδρες και το 47,7% γυναίκες. Στο εν λόγω Δελτίο (βλ. Γράφημα 1), με εστίαση σε πληροφορίες που αφορούν την πανεπιστημιακή εκπαίδευση, μόνο το 13,1% των νέων με σοβαρή αναπηρία ηλικίας από 30 έως 34 ετών διαθέτουν πανεπιστημιακό τίτλο σπουδών. Το ποσοστό διπλασιάζεται αναφορικά με το ποσοστό των νέων που έχουν αποφοιτήσει από το Πανεπιστήμιο κι έχουν μέτριου βαθμού αναπηρία. Οι διακριτές διαφορές μεταξύ των δύο ομάδων νέων με αναπηρία που διαφοροποιούνται ως προς το βαθμό αναπηρίας ενισχύονται ακόμη περισσότερο αν αναλογιστούμε το υψηλό ποσοστό των νέων χωρίς αναπηρία (44,6%) που είναι κάτοχοι πανεπιστημιακών τίτλων σπουδών.

Γράφημα 1: Ποσοστά νέων με πανεπιστημιακό τίτλο σπουδών ανά βαθμίδα σοβαρότητας αναπηρίας.
Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ (Στοιχεία έτους 2020), Έρευνα Εισοδήματος και Συνθηκών Διαβίωσης των Νοικοκυριών, Επεξεργασία: Παρατηρητήριο Θεμάτων Αναπηρίας

Επίσης το 40,5% των ατόμων ηλικίας 16-24 ετών και το 64,4% των ατόμων ηλικίας 25-34 ετών με σοβαρή αναπηρία, ζουν σε συνθήκες φτώχειας ή/και κοινωνικού αποκλεισμού. Αντίστοιχα, στο φάσμα της φτώχειας και του κοινωνικού αποκλεισμού βρίσκεται το 52,6% ηλικίας 16-24 ετών και το 56,7% ηλικίας 25-34 ετών με μέτρια αναπηρία.

Τέλος, ο κοινωνικός αποκλεισμός των νέων με αναπηρία επεκτείνεται και στον τομέα των δραστηριοτήτων αναψυχής. Όπως παρουσιάζει το Γράφημα 2, ένα σημαντικό ποσοστό νέων με αναπηρία, περίπου 75%, δηλώνει ότι βιώνει αποκλεισμό από δραστηριότητες αναψυχής, τη στιγμή που το ποσοστό νέων δίχως αναπηρία που δηλώνουν ότι βιώνουν αντίστοιχο αποκλεισμό είναι μόλις το 39,7%.

Γράφημα 2: Συμμετοχή τακτικά σε δραστηριότητες αναψυχής - Νέοι 16-34 ετών και κατάσταση αναπηρίας (2020). Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ (Στοιχεία έτους 2020), Έρευνα Εισοδήματος και Συνθηκών Διαβίωσης των Νοικο-κυριών, Επεξεργασία: Παρατηρητήριο Θεμάτων Αναπηρίας.

Αναφορικά τώρα με το ΠΠ, τα διαθέσιμα δεδομένα είναι περιορισμένα, και αναδεικνύεται η ανάγκη να υπάρξουν σχετικές έρευνες/μελέτες που να επιτελούν τον σκοπό της συστηματικής καταγραφής των αναγκών των μελών του με αναπηρία μέσα από τη συλλογή τόσο ποσοτικών όσο και ποιοτικών δεδομένων. Σύμφωνα με τα διαθέσιμα δεδομένα για φοιτήτριες και φοιτητές με «σοβαρές παθήσεις (5%)», την παρούσα χρονική στιγμή φοιτούν 539 φοιτητές και φοιτήτριες (222 άνδρες και 317 γυναίκες) σε όλα τα Πανεπιστημιακά Τμήματα σε επίπεδο Προπτυχιακών Προγραμμάτων Σπουδών (βλ. Πίνακα 3). Με βάση τον Πίνακα 3, διαφαίνεται ότι η συντριπτική πλειοψηφία των φοιτητών και φοιτητριών με «σοβαρές παθήσεις (5%)» έχουν χρόνιο νόσημα ($n = 478$). Τριάντα φοιτήτριες και φοιτητές καταγράφονται ότι έχουν κινητική αναπηρία, ενώ 11 έχουν διαγνωστεί με ακουστική αναπηρία. Ακόμη πιο μικρός είναι ο αριθμός των φοιτητριών και των φοιτητών που έχουν διαγνωστεί με οπτική αναπηρία (7) και διάχυτη αναπτυξιακή διαταραχή (αυτισμός) (5). Επίσης, πέντε φοιτήτριες και φοιτητές έχουν καταγραφεί στα Πανεπιστημιακά Τμήματα Σπουδών ότι έχουν διαγνωστεί με κάποια αναπηρία χωρίς, όμως, αυτή να προσδιορίζεται, ενώ τέσσερις φοιτήτριες και φοιτητές έχουν διαγνωστεί με πολλαπλές αναπηρίες. Χρειάζεται να σημειωθεί ότι επιλέχθηκε ο συγκεκριμένος τρόπος παρουσίασης των διαθέσιμων πληροφοριών καθώς η αναλυτική παρουσίαση ανά κωδικό πάθησης δεν αποτελεί στοιχείο που θα προσέφερε επιπλέον πληροφορίες στη γενικότερη περιγραφή της υφιστάμενης κατάστασης στο ΠΠ. Από τα διαθέσιμα δεδομένα, προκύπτει ότι η κατηγορία της αναπηρίας που έχει μία φοιτήτρια κι ένας φοιτητής δεν αντικατοπτρίζει τις ανάγκες αλλά και τα εμπόδια που αυτή και αυτός βιώνει σε όλο το φάσμα των διεργασιών που λαμβάνουν χώρα στην Πανεπιστημιακή Κοινότητα του ΠΠ. Απαιτείται, επίσης, να σημειώσουμε ότι τα συγκεκριμένα διαθέσιμα δεδομένα ενδέχεται να μην αντικατοπτρίζουν την πλήρη και ακριβή εικόνα εφόσον σε αυτόν τον πίνακα δεν περιλαμβάνονται όσες φοιτήτριες και όσοι φοιτητές (α) παρακολουθούν Προγράμματα Μεταπτυχιακών και Διδακτορικών Σπουδών και επιμορφωτικά προγράμματα, (β) έχουν αναπηρία αλλά δεν έκαναν χρήση της σχετικής διάταξης για εισαγωγή στο Πανεπιστήμιο κι, επομένως, έδωσαν Πανελλαδικές Εξετάσεις, (γ) έχουν διαγνωστεί με σοβαρή αναπηρία κατά τη διάρκεια των σπουδών τους, και (δ) αντιμετωπίζουν

μαθησιακές δυσκολίες (π.χ., φοιτήτριες και φοιτητές με δυσλεξία, δυσγραφία, δυσαριθμησία, διαταραχή ελλειμματικής προσοχής ή/και υπερκινητικότητας), καθώς και άλλες δυσκολίες.

Πίνακας 3: Φοιτητικός πληθυσμός βάσει κατηγοριών αναπηρίας ανά Σχολή του Πανεπιστημίου Πατρών

	Σύνολο	ΠΣ	ΣΕΥ	ΣΑΚΕ	ΣΟΕΔ Ε	ΣΓΕ	ΣΕΑΥ	ΣΘΕ
Χρόνιο Νόσημα	478	96	69	121	44	5	80	63
Ακουστική αναπηρία	11	1	2	2	1		2	3
Οπτική αναπηρία	7	1	1	3			1	1
Κινητική αναπηρία	30	7	1	12	2	1	2	5
Διάχυτη Αναπτυξιακή Διαταραχή	5	1		1	3			
Μη προσδιορισμένη αναπηρία	5	4		1				
Πολλαπλές αναπηρίες	4		1				2	1

Σημείωση: ΠΣ=Πολυτεχνική Σχολή, ΣΕΥ=Σχολή Επιστημών Υγείας, ΣΑΚΕ=Σχολή Ανθρωπιστικών & Κοινωνικών Επιστημών, ΣΟΕΔΕ=Σχολή Οικονομικών Επιστημών & Διοίκησης Επιχειρήσεων, ΣΓΕ=Σχολή Γεωπονικών Επιστημών, ΣΕΑΥ=Σχολή Επιστημών Αποκατάστασης Υγείας, ΣΘΕ=Σχολή Θετικών Επιστημών

Προηγούμενες Δράσεις

Σχετικά με την υποστήριξη των φοιτητριών και φοιτητών με αναπηρία και/ή ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες στο Πανεπιστήμιο, έχουν πραγματοποιηθεί κατά το παρελθόν μία σειρά από δράσεις και έργα.

Την περίοδο 2018-2023 υλοποιήθηκε η δράση «Υποστήριξη Παρεμβάσεων Κοινωνικής Μέριμνας Φοιτητών του Πανεπιστημίου Πατρών», η οποία συγχρηματοδοτήθηκε από εθνικούς και υπερεθνικούς πόρους⁵. Κεντρικός σκοπός της δράσης ήταν η ενίσχυση των δομών Κοινωνικής Μέριμνας του Πανεπιστημίου Πατρών και η υποστήριξη των φοιτητριών και των φοιτητών που προέρχονταν από Ευαίσθητες/Ευπαθείς Κοινωνικές Ομάδες στις οποίες, με βάση τη στοχοθεσία της συγκεκριμένης δράσης, συμπεριλαμβάνονταν και οι φοιτήτριες και οι φοιτητές με αναπηρία και/ή ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες. Παράλληλα, σκοπός της δράσης ήταν η παροχή ισότιμης εκπαίδευσης, ευκαιριών και προσβασιμότητας σε όλες τις φοιτήτριες και τους φοιτητές του Πανεπιστημίου Πατρών. Στο πλαίσιο της συγκεκριμένης δράσης, πραγματοποιήθηκε μια σειρά ενεργειών για τη στήριξη των φοιτητών και των φοιτητριών με αναπηρία και/ή ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες, οι οποίες αναλύονται παρακάτω:

- Εγκατάσταση και λειτουργία έξι σταθμών εργασίας για άτομα με αναπηρία στη Βιβλιοθήκη και Κέντρο Πληροφόρησης στο Ρίο, αλλά και στα παραρτήματα της στο Κουκούλι, στο Αγρίνιο και στο Μεσολόγγι⁶.

⁵ <https://socialwelfare.upatras.gr>

⁶ <https://library.upatras.gr/disabled/>

- Δωρεάν μετακίνηση των φοιτητριών και των φοιτητών με αναπηρία από και προς την Πανεπιστημιακή Κοινότητα. Αρχικά η υπηρεσία πραγματοποιούνταν μέσω επινοικίασης ειδικά διαμορφωμένου οχήματος για ΑμεΑ, όμως το 2023 πραγματοποιήθηκε αγορά από το ΠΠ ειδικά διαμορφωμένου οχήματος αξίας 100.000€, το οποίο ανήκει πλέον στον στόλο του Πανεπιστημίου.
- Ψυχοκοινωνική και ψυχολογική στήριξη των φοιτητών με αναπηρία και ΕΕΑ μέσα από ατομικές συνεδρίες με επαγγελματίες ψυχικής υγείας
- Επαγγελματική και εκπαιδευτική συμβουλευτική σε ΦμεΑ και ΕΕΑ
- Υποστήριξη ΦμεΑ και ΕΕΑ στην εκπαιδευτική διαδικασία μέσα από εξατομικευμένα προγράμματα προσαρμοσμένα στις ανάγκες τους
- Καταγραφή αναγκών ΦμεΑ και ΕΕΑ μέσα από συμπλήρωση ειδικού εντύπου (Έντυπο Καταγραφής Αναγκών ΦμεΑ και ΕΕΑ) και μέσω λήψης κοινωνικού ιστορικού
- Λειτουργία τριμελών επιτροπών Κοινωνικής Μέριμνας από μέλη ΔΕΠ και διοικητικό προσωπικό του κάθε τμήματος σε συνεργασία με το προσωπικό της Κοινωνικής Μέριμνας με σκοπό την εξεύρεση πιθανών λύσεων σε δυσκολίες που προκύπτουν αναφορικά με την εκπαιδευτική διαδικασία.
- Χορήγηση υποτροφιών οικονομικής ενίσχυσης σε φοιτητές/τριες ευπαθών κοινωνικών ομάδων εκ των οποίων ενισχύθηκαν και ΦμεΑ
- Δημιουργία Εθελοντικού Δικτύου Φοιτητών/τριών με σκοπό την υποστήριξη ΦμεΑ (εθελοντές συνοδοί/βοηθοί κτλ)
- Ενίσχυση της προσβασιμότητας των ιστοτόπων του Πανεπιστημίου με την εκπόνηση μελετών προσβασιμότητας βάσει του ισχύοντος Προτύπου Προσβασιμότητας και με την παροχή συμβουλευτικών οδηγιών⁷.
- Δημιουργία ψηφιακού διαδραστικού χάρτη αποτύπωσης των υποδομών προσβασιμότητας για τις Πανεπιστημιούπολεις στο Ρίο και στο Κουκούλι⁸.
- Υποστήριξη έντυπο-ανάπηρων χρηστών στις υποστηρικτικές τεχνολογίες.
- Μετατροπή εκπαιδευτικού υλικού σε προσβάσιμη μορφή.
- Συγγραφή οδηγών σε θέματα προσέγγισης ΑμεΑ και σε θέματα που άπτονται της ψηφιακής προσβασιμότητας και της προσβασιμότητας εκπαιδευτικού και ενημερωτικού υλικού⁹.
- Διοργάνωση και διεξαγωγή εκδηλώσεων σε θέματα ευαισθητοποίησης σχετικά με την αναπηρία
- Διεξαγωγή σεμιναρίων επιμόρφωσης στις εξής θεματικές ενότητες:
 - Δημιουργία προσβάσιμων αρχείων Word, PowerPoint, Excel και PDF. Απευθύνονταν σε μέλη ΔΕΠ, ΕΕΠ, ΕΔΙΠ, ΕΤΕΠ και Διοικητικούς Υπαλλήλους
 - Δημιουργία προσβάσιμου περιεχομένου για ιστοτόπους του Πανεπιστημίου και για Κοινωνικά Δίκτυα. Απευθύνονταν σε μέλη του Διοικητικού Προσωπικού του Πανεπιστημίου που είτε ήταν διαχειριστές ιστοτόπου είτε αρμόδιοι για αναρτήσεις περιεχομένου σε ιστότοπο ή Μέσο Κοινωνικής Δικτύωσης.

⁷ <https://socialwelfare.upatras.gr/accessibility/>

⁸ <https://patrasuni.maps.arcgis.com/apps/instant/basic/index.html?appid=3798177e336449479a721cdc3d9d5618>

⁹ <https://socialwelfare.upatras.gr/digital-accessibility/>

- ο Θέματα προσέγγισης Ευπαθών Κοινωνικών Ομάδων. Πραγματοποιήθηκαν σε συνεργασία με το ΚΕΔΙΒΙΜ του Πανεπιστημίου Πατρών και απευθύνονταν σε φοιτήτριες και φοιτητές του Πανεπιστημίου.

Παράλληλα, στο ίδιο έργο, το Πανεπιστήμιο μέσω της Επιτροπής Κοινωνικής Μέριμνας και της Γενικής Διεύθυνσης Τεχνικών Υπηρεσιών, Τεχνολογιών Πληροφορικής και Επικοινωνιών προχώρησε σε ευρείες παρεμβάσεις για τη βελτίωση των υποδομών προσβασιμότητας στον φυσικό χώρο. Οι παρεμβάσεις αυτές περιλάμβαναν: την προμήθεια και τοποθέτηση μεταλλικών κεκλιμένων διόδων πρόσβασης αμαξιδίων κάλυψης κλιμάκων για χρήση από ανθρώπους με αναπηρία, την κατασκευή κεκλιμένων διόδων πρόσβασης αμαξιδίων για την κάλυψη μικρών υψομετρικών διαφορών, τη χωροθέτηση θέσεων στάθμευσης, με κατάλληλες πληροφοριακές πινακίδες, τις ανακαινίσεις χώρων υγιεινής (WC) για την μετατροπή τους σε WC προς χρήση για ανθρώπους με αναπηρία, την προμήθεια κινητού αναβατορίου κάθετης κίνησης με τροχούς και λοιπές παρεμβάσεις με σκυρόδεμα.

Το Μάρτιο του 2017 η ΒΚΠ ξεκίνησε να συμμετέχει ενεργά στη δράση της AMELib του Συνδέσμου Ελληνικών Ακαδημαϊκών Βιβλιοθηκών.¹⁰ Η AMELib (Accessible Multi-modal Electronic Library) είναι μια προσβάσιμη πολυτροπική ηλεκτρονική βιβλιοθήκη, η οποία στοχεύει στην ενίσχυση της προσπάθειας άρσης των εμποδίων για τις εντυποανάπηρες χρήστριες και τους εντυποανάπηρους χρήστες των ελληνικών ακαδημαϊκών βιβλιοθηκών. Ο στόχος της εξειδικεύεται στην προσφορά προσβάσιμου περιεχομένου μέσα από μία εξίσου προσβάσιμη διαδικτυακή εφαρμογή, η οποία στηρίζεται στην εφαρμογή δια-τάξεων εξαίρεσης από το περιουσιακό δικαίωμα του δημιουργού για εντυποανάπηρα άτομα, όπως αυτές προβλέπονται στη νομοθεσία για την πνευματική ιδιοκτησία.

Προηγούμενη δράση ήταν και η δημιουργία σταθμών εργασίας την περίοδο 2000-2006 που εντάχθηκε στο πλαίσιο του έργου της Βιβλιοθήκης & Κέντρου Πληροφόρησης «ΤΗΛΕΦΑΕΣΣΑ - Παροχή ηλεκτρονικών υπηρεσιών της Βιβλιοθήκης και Υπηρεσίας Πληροφόρησης του Πανεπιστημίου Πατρών στην ακαδημαϊκή κοινότητα» (ΕΠΕΑΕΚ II) και ειδικότερα στη δράση 2.2., «Υπηρεσία πληροφόρησης ατόμων με ειδικές ανάγκες».¹¹

Από τα διαθέσιμα στατιστικά στοιχεία και τις καταγεγραμμένες προηγηθείσες παρεμβάσεις, γίνεται κατανοητό ότι δημιουργείται το πλαίσιο για ένα συντονισμένο πρόγραμμα δράσεων, το οποίο θα προσανατολίζεται πλέον σε πολλαπλές πτυχές της ζωής στο ΠΠ. Σε ένα τέτοιο πρόγραμμα δράσεων, προκειμένου να αποτυπώνεται ο βαθμός που οι φοιτήτριες και οι φοιτητές με αναπηρία και/ή ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες αλλά και γενικότερα οι άνθρωποι του ΠΠ με αναπηρία επωφελούνται των εν λόγω δράσεων ή αντίθετα βιώνουν εμπόδια από το να συμμετέχουν ισότιμα και, επομένως, απαιτείται επανασχεδιασμός, χρειάζεται να συλλέγονται συστηματικά

¹⁰ <https://amelib.seab.gr>

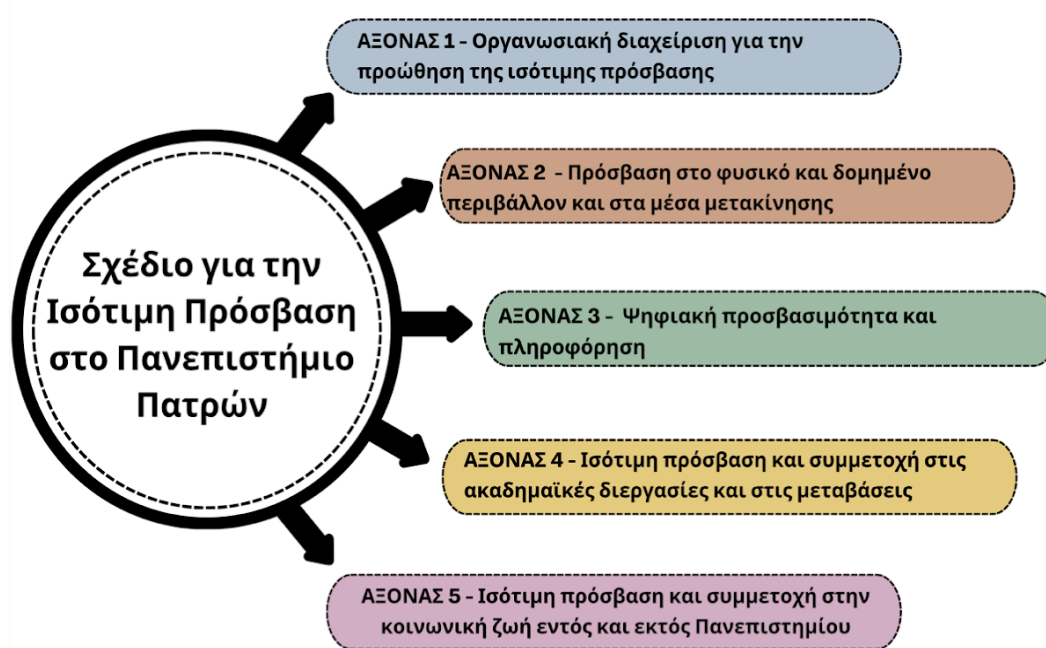
¹¹ <https://library.upatras.gr/development/telephaessa/>

ποσοτικά και ποιοτικά δεδομένα, με την ενεργή εμπλοκή των ίδιων, ώστε να αναδεικνύονται οι εμπειρίες τους.

3. Το Σχέδιο Δράσης για την Ισότιμη Πρόσβαση

Υπό το πρίσμα των θεωρητικών πλαισίων που αναπτύχθηκαν στην εισαγωγή αυτού του εγγράφου (βλ. Ενότητα 1), τα οποία προσφέρουν ερευνητικά τεκμηριωμένες πρακτικές, προχωρούμε στην ανάπτυξη του παρόντος ΣΔΙΠ για το ΠΠ λαμβάνοντας υπόψη την υφιστάμενη συνθήκη, όπως αναπτύχθηκε στην Ενότητα 2. Το προτεινόμενο ΣΔΙΠ στοιχειοθετούν πέντε αλληλοσχετιζόμενοι άξονες, οι οποίοι είναι κριτικής σημασίας για την προώθηση της ισότιμης πρόσβασης, της συμμετοχής, και εν τέλει της ένταξης/συμπερίληψης όλων των φοιτητριών και φοιτητών με αναπηρία και/ή ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες αλλά και όλων των μελών με αναπηρία σε όλο το φάσμα της ακαδημαϊκής και της κοινωνικής ζωής στο ΠΠ. Οι πέντε αυτοί αλληλοσχετιζόμενοι άξονες στηρίχθηκαν στο θεσμικό πλαίσιο του Νόμου 4957/2022 και προσδιορίζονται ως ακολούθως: (1) Οργανωσιακή διαχείριση για την προώθηση της ισότιμης πρόσβασης, (2) Πρόσβαση στο φυσικό και στο δομικό περιβάλλον και στα μέσα μετακίνησης, (3) Ψηφιακή προσβασιμότητα και πληροφόρηση, (4) Ισότιμη πρόσβαση και συμμετοχή στις ακαδημαϊκές διεργασίες και στις μεταβάσεις και (5) Ισότιμη πρόσβαση και συμμετοχή στην κοινωνική ζωή εντός και εκτός Πανεπιστημίου.

Αυτοί οι άξονες απεικονίζονται σχηματικά στο Γράφημα 3.

Γράφημα 3: Οι πέντε αλληλοσχετιζόμενοι άξονες του Σχεδίου Δράσης Ισότιμης Πρόσβασης του Πανεπιστημίου Πατρών

Στη συνέχεια, για κάθε έναν από τους άξονες του ΣΔΙΠ αναλύεται συνοπτικά το περιεχόμενο του, με εστίαση στους στόχους οι οποίοι τίθενται σε προτεραιότητα. Σε ένα τελευταίο επίπεδο ανάλυσης, για κάθε άξονα παρατίθενται τα μέτρα-δράσεις προς υλο-ποίηση, οι ομάδες-στόχοι, το χρονοδιάγραμμα, οι υπηρεσίες ή οι φορείς που

εμπλέκονται καθώς και οι περιγραφές σχετικά με τους δείκτες ώστε να διασφαλίζονται ο βαθμός εφαρμογής, αποτελεσματικότητας και βιωσιμότητας των παρεμβάσεων.

Άξονας 1. Οργανωσιακή διαχείριση για την προώθηση της ισότιμης πρόσβασης

Ο πρώτος άξονας του ΣΔΙΠ αφορά σε μία σειρά από παρεμβάσεις υψηλής προτεραιότητας στην οργάνωση του Πανεπιστημίου Πατρών και στις τρεις περιοχές λειτουργίας του, δηλαδή, Πάτρα (Ρίο & Κουκούλι), Μεσολόγγι και Αγρίνιο, σύμφωνα με τις αρχές της αναπηρίας και της ισότιμης πρόσβασης, προκειμένου να αναπτυχθούν οι οργανωσιακές δυνατότητες και να διευκολυνθεί η αποτελεσματική ανταπόκριση.

Υπό την εποπτεία της Επιτροπής Ισότιμης Πρόσβασης, τίθεται σε λειτουργία και στελεχώνεται η Μονάδα Ισότιμης Πρόσβασης με επαρκές διεπιστημονικό προσωπικό. Παράλληλα, καθορίζονται οι οργανωσιακές διαδικασίες και τα πρωτόκολλα λειτουργίας της Μονάδας, με κατάλληλη κατάρτιση του προσωπικού της. Πιο συγκεκριμένα, το προσωπικό της Μονάδας θα καταρτισθεί και ενεργεί με τρόπους και δομημένα εργαλεία και φόρμες παρακολούθησης (σε έντυπη και ψηφιακή μορφή) προκειμένου με αρτιότητα και συνέπεια (α) να υποστηρίξει τις φοιτήτριες και τους φοιτητές με αναπηρία και/ή ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες (και όχι μόνο) μέσω Εξατομικευμένων Σχεδίων Υποστήριξης (ΕΣΥ) ακολουθώντας διαδικασίες που προϋποθέτουν συναίνεση και διασφάλιση των προσωπικών δεδομένων, (β) να διερευνούν και να παρεμβαίνουν ως προς τα εμπόδια και τα περιστατικά αποκλεισμού και διακρίσεων που μπορεί να βιώνουν φοιτήτριες και οι φοιτητές με αναπηρία και/ή ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες αλλά και άλλα μέλη με αναπηρία σε όλες τις μορφές σε επίπεδο οργανισμού του ΠΠ, (γ) να προωθούν τη διασύνδεση με τα Πανεπιστημιακά Τμήματα και τις υπηρεσίες και τους φορείς εντός και εκτός του Πανεπιστημίου, συμπεριλαμβανομένων και συλλογικοτήτων ανθρώπων με αναπηρία, (δ) να ενισχύουν τις δεξιότητες των φοιτητριών και φοιτητών με αναπηρία και/ή ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες για τη διαχείριση των ακαδημαϊκών, κοινωνικών και άλλων ζητημάτων, (ε) να διενεργούν προγράμματα ενδυνάμωσης και ενίσχυσης της αυτο-συνηγορίας για τις φοιτήτριες και τους φοιτητές με αναπηρία και/ή ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες και τους ανθρώπους με αναπηρία, (ε) να διενεργούν εκπαιδευτικές δράσεις για το προσωπικό του Πανεπιστημίου, και (στ) να προχωρούν στη διάχυση και στην ενημέρωση στα κοινωνικά δίκτυα για ζητήματα που σχετίζονται με την αναπηρία, την ισότιμη πρόσβαση και την ένταξη/συμπερίληψη (π.χ., μέσω ημερίδων και άλλων δράσεων προβολής) .

Για τις ανάγκες ορθής λειτουργίας των υπηρεσιών της Μονάδας Ισότιμης Πρόσβασης θα σχεδιαστεί και υλοποιηθεί ψηφιακό σύστημα καταγραφής και διαχείρισης ΦμεΑ και ΕΕΑ, ήτοι των περιορισμών και εμποδίων, των αιτημάτων, αναγκών, παραπόνων, προτάσεων βελτίωσης, κ.ά.

Σε ό,τι αφορά συγκεκριμένα τη διασύνδεση ανάμεσα στη Μονάδα Ισότιμης Πρόσβασης και το διδακτικό προσωπικό των Πανεπιστημιακών Τμημάτων, θα γίνεται μέσω των Ακαδημαϊκών Συμβούλων Ισότιμης Πρόσβασης. Σε κάθε Τμήμα του Πανεπιστημίου Πατρών θα οριστεί από τη Γενική Συνέλευση ένας Ακαδημαϊκός Σύμβουλος Ισότιμης Πρόσβασης από το διδακτικό προσωπικό που θα εκπαιδευτεί από τη Μονάδα Ισότιμης Πρόσβασης. Οι Ακαδημαϊκοί Σύμβουλοι Ισότιμης Πρόσβασης θα διαμεσολαβούν μεταξύ της Μονάδας και των διδασκόντων των Τμημάτων αναφορικά με τις φοιτήτριες και τους φοιτητές με αναπηρία και/ή ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες που φοιτούν σε όλα τα εκπαιδευτικά προγράμματα που διενεργούνται από το Τμήμα τους. Λαμβάνοντας το ΕΣΥ που έχει συσταθεί για κάθε φοιτήτρια και φοιτητή με αναπηρία και/ή ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες από τη Μονάδα, ο ρόλος τους θα είναι να ενημερώνουν το διδακτικό προσωπικό του Τμήματος για πρακτικές διευκόλυνσης της προσβάσιμης και ισότιμης μάθησης και συμμετοχής στην κοινότητα των συμφοιτητριών και των συμφοιτητών τους. Παράλληλα, σε κάθε Τμήμα του Πανεπιστημίου θα οριστεί από τη Γενική Συνέλευση κι ένα αρμόδιο μέλος της Γραμματείας για την Ισότιμη Πρόσβαση. Το μέλος της Γραμματείας θα καταρτιστεί καταλλήλως ώστε να είναι υπεύθυνο για την εξυπηρέτηση των προπτυχιακών, μεταπτυχιακών, υποψήφιων διδασκόντων, Erasmus εκπαιδευομένων με αναπηρία για ζητήματα εγγραφής/μετεγγραφής, υποψηφιότητας για μεταπτυχιακές/διδακτορικές σπουδές, συμμετοχής σε κατατακτήριες εξετάσεις, μερικής φοίτησης, αναστολής φοίτησης, υποτροφιών, ηλεκτρονικών υπηρεσιών κ.ά. καθώς και για τη διαχείριση σχετικών ενημερωτικών εγγράφων κ.ά. Εκτός από τις Γραμματείες θα ορίζεται ένας/μία υπάλληλος σε λοιπές υπηρεσίες/δομές του ΠΠ (π.χ., Διεύθυνση Εκπαίδευσης και Έρευνας, Βιβλιοθήκη και Κέντρο Πληροφόρησης κλπ.), ο/η οποίος/α θα καταρτιστεί προκειμένου να αναλαμβάνει τη μέριμνα/ διαχείριση υποθέσεων/αιτημάτων και την εξυπηρέτηση φοιτητριών και φοιτητών με αναπηρία και/ή ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες και των μελών του ΠΠ με αναπηρία.

Η ενεργοποίηση ενός δικτύου εθελοντριών και εθελοντών στη Μονάδα Ισότιμης Πρόσβασης θα έχει πολλαπλά οφέλη για τα ίδια τα άτομα που θα εμπλακούν και για όσα θα υποστηριχθούν. Το δίκτυο είναι απαραίτητο, όχι μόνο για την υποστήριξη των δράσεων της Μονάδας αλλά και για την αύξηση της ορατότητας των ατόμων με αναπηρία, την ενημέρωση και την ενίσχυση της αποδοχής από όλα τα μέλη της Πανεπιστημιακής κοινότητας. Στον κανονισμό της Μονάδας θα καθορισθεί το πλαίσιο λειτουργίας του δικτύου εθελοντριών και εθελοντών, τα κριτήρια και οι όροι συμμετοχής τους, οι υποχρεώσεις και τα δικαιώματά τους, οι επιμέρους ομάδες δράσης, καθώς και τα κίνητρα προς ενίσχυση της συμμετοχής τους. Το πρόγραμμα εθελοντισμού θα οργανωθεί βάσει των καταγεγραμμένων αναγκών από τη Μονάδα, αλλά και βάσει των ενδιαφερόντων των υποψηφίων εθελοντριών και εθελοντών. Υποχρεωτική συνθήκη συμμετοχής στο δίκτυο είναι η εκπαίδευση με θεματική που θα καθορίζεται από την επιμέρους ομάδα στην οποία θα δραστηριοποιείται κάθε εθελόντρια και εθελοντής και θα ευθυγραμμίζεται το περιεχόμενό της με τις αρχές της αναπηρίας και του Καθολικού Σχεδιασμού και του Καθολικού Σχεδιασμού για τη Μάθηση και των εύλογων προσαρμογών. Η επιλογή, η εκπαίδευση, ο συντονισμός

και η συστηματική εποπτεία του δικτύου εθελοντριών και εθελοντών θα είναι έργο της Επιτροπής Ισότιμης Πρόσβασης και της Μονάδας Ισότιμης Πρόσβασης. Η συνεργασία ανάμεσα στις εθελόντριες και στους εθελοντές και στις τις φοιτήτριες και τους φοιτητές με αναπηρία και/ή ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες θα βασίζεται στην ισότιμη σύμπραξη, όπου η φωνή της δεύτερης ομάδας θα είναι μείζονος σημασίας ενι-σχύοντας παράλληλα την ενδυνάμωση και την αυτοσυνηγορία τους. Ο ρόλος των εθελοντριών και των εθελοντών θα είναι να προσφέρουν υποστήριξη που θα ενισχύει το αίσθημα του «ανήκειν» στην Πανεπιστημιακή κοινότητα και την ακαδημαϊκή και κοινωνική ένταξη/συμπερίληψη των εκπαιδευομένων με αναπηρία. Πιο συγκεκριμένα, κάποιες από τις δράσεις υποστήριξης μπορεί να είναι η υποδοχή, η διευκόλυνση της γνωριμίας και της εξοικείωσης με τους χώρους και τις υπηρεσίες του Πανεπιστημίου, η καταγραφή ση-μειώσεων, η υποστήριξη στη μελέτη και στην ανάπτυξη δεξιοτήτων, η συνοδεία τόσο στις διαλέξεις και στις ακαδημαϊκές διαδικασίες όσο και στις κοινωνικές δράσεις κ.ά.

Στην πορεία διαμόρφωσης μιας ενταξιακής/συμπεριληπτικής κουλτούρας, απαραίτητη προϋπόθεση αποτελεί η κατάρτιση και η κατάλληλη διαμόρφωση κανονιστικών κειμένων και εγγράφων που αντανakλούν την πολιτική Ισότιμης Πρόσβασης του ΠΠ, των υπηρεσιών και των δομών του καθώς και των Σχολών και των Τμημάτων του, ώστε η γλώσσα που χρησιμοποιείται να προωθεί το σεβασμό, να συμβάλλει στη διαμόρφωση ενταξιακών/συμπεριληπτικών οπτικών και στάσεων και, κατά συνέπεια, να ενισχύουν την κατανόηση και την ενημερότητα. Από την άλλη πλευρά, η εξωστρέφεια, η προβολή και η συνεργασία, μέσα από συνεχείς ενημερώσεις της πανεπιστημιακής, τοπικής και εθνικής κοινότητας, οι οποίες όχι μόνο διαχέουν το έργο της Μονάδας Ισότιμης Πρόσβασης και των συναφών μονάδων/υπηρεσιών, αλλά εμπεδώνουν ένα πνεύμα αυτονόητης στήριξης των ανθρώπων με αναπηρία. Σε αυτόν τον δρόμο, η Μονάδα οφείλει να δικτυώνεται με φορείς, οργανισμούς και πανεπιστημιακά ιδρύματα σε τοπικό, εθνικό και διεθνές επίπεδο. Αυτού του τύπου οι διασυνδέσεις είναι απαραίτητες, τόσο για τη διάχυση της κουλτούρας σε τοπικό επίπεδο και την ανταλλαγή τεχνογνωσίας αλλά και την ενίσχυση της έρευνας στο πεδίο με συναφείς φορείς, αλλά και για την εδραίωση του ιδρύματος ως βιώσιμα αναπτυξιακού πυλώνα στην περιφέρεια και στη χώρα. Τέλος, απαραίτητη κρίνεται η ανάπτυξη ενός συστήματος παρακολούθησης και υλοποίησης όλων των στόχων και των μέτρων-δράσεων αυτού του ΣΔΙΠ (για όλους τους Άξονες) και ο αντίκτυπός τους για τους ίδιους τους ανθρώπους με αναπηρία αλλά και τους εμπλεκόμενους φορείς εντός και εκτός του ΠΠ, ώστε να επανασχεδιάζονται και να εφαρμόζονται απαραίτητες αλλαγές όπου είναι αναγκαίο.

Άξονας 2. Πρόσβαση στο φυσικό και δομημένο περιβάλλον και στα μέσα μετακίνησης

Ο άξονας 2 έχει ως κεντρικό σκοπό την εξασφάλιση της πρόσβασης στο φυσικό και δομημένο περιβάλλον του Πανεπιστημίου, δεδομένου ότι αυτό αποτελεί την αρχική

και αναγκαία προϋπόθεση για τη συμμετοχή των μελών με αναπηρία στην εκπαιδευτική, ερευνητική και κοινωνική ζωή του.

Οι δράσεις αρχικά στοχεύουν στην εφαρμογή των κατάλληλων τεχνικών οδηγιών τόσο στα υφιστάμενα κτίρια και τις υπάρχουσες υποδομές όσο και σε νέα κατασκευαστικά έργα που θα υλοποιούνται, όπως για παράδειγμα σε ανακαινίσεις κτιρίων, κατασκευή νέων κτιρίων, κατασκευή πεζοδρομίων κ.ά. Το αποτέλεσμα από τις αναφερόμενες δράσεις θα είναι η διασφάλιση προσβάσιμης εισόδου από τους κοινόχρηστους χώρους του Πανεπιστημίου, η απρόσκοπτη οριζόντια και κατακόρυφη κυκλοφορία στο μεγαλύτερο δυνατό μέρος των κτιρίων και η ύπαρξη προσβάσιμων χώρων υγιεινής στα κτίρια βάσει των απαιτήσεων της ισχύουσας νομοθεσίας. Παράλληλα, η πρόσβαση διευκολύνεται με την παροχή κατάλληλης σήμανσης που καθοδηγεί με σαφήνεια και ασφάλεια.

Η ουσιαστική χρήση των υποδομών προσβασιμότητας ενισχύεται με την ύπαρξη ενός διαδραστικού ψηφιακού χάρτη υποδομών προσβασιμότητας. Ο χάρτης αυτός αναπτύχθηκε σε προηγούμενο χρονικό διάστημα και εμφανίζει όλα τα σημεία πρόσβασης (ρά-μπες/σκάφες πρόσβασης, προσβάσιμους ανελκυστήρες, χώρους υγιεινής για ανθρώπους με αναπηρία, θέσεις στάθμευσης για ανθρώπους με αναπηρία, καθώς επίσης, και κεντρικά σημεία για την παροχή πληροφοριών). Ωστόσο η συνεχής ανανέωσή του βάσει των νέων δεδομένων που θα προκύπτουν, καθώς και η ενσωμάτωση των προσβάσιμων υποδομών από τις πανεπιστημιούπολεις στο Αγρίνιο και στο Μεσολόγγι, εντάσσονται στις δράσεις του παρόντος Σχεδίου.

Η ύπαρξη φυσικής πρόσβασης ωστόσο πρέπει να συνοδεύεται από την ύπαρξη των απαραίτητων προϋποθέσεων για τη διασφάλιση της υγιεινής και της ασφάλειας για όλα τα μέλη με αναπηρία. Στα πλαίσια αυτά, θα πρέπει να επανεξεταστούν οι διαδικασίες και τα πρωτόκολλα υγιεινής και ασφάλειας που ακολουθούνται. Τονίζεται ότι στη σχετική νομοθεσία προβλέπεται η δημιουργία προστατευμένων προσβάσιμων χώρων αναμονής σε περίπτωση έκτακτων αναγκών καθώς και για τη σύνταξη σχεδίων δυνατότητας παραμονής και εκκένωσης/απομάκρυνσης των ανθρώπων με αναπηρία σε έκτακτες περιπτώσεις (όπως, για παράδειγμα, σε περίπτωση σεισμού ή πυρκαγιάς). Παράλληλα, όλα τα μέλη του Πανεπιστημίου με αναπηρία καθώς και μέλη του εθελοντικού δικτύου απαιτείται να είναι ενήμερα για τις σχετικές διαδικασίες και τα σχετικά πρωτόκολλα, ενώ οι οδηγίες οφείλουν να παράγονται σε ψηφιακά προσβάσιμες μορφές, αλλά και σε έντυπα που ακολουθούν σχεδιαστικά πρότυπα προς διασφάλιση της πλήρους κατανόησης.

Στο πλαίσιο της ενίσχυσης της κινητικότητας των μελών με αναπηρία και δεδομένης της ελλιπούς προσβάσιμης δημόσιας συγκοινωνίας, το Πανεπιστήμιο προσφέρει υπηρεσία μεταφοράς/μετακίνησης από και προς τους χώρους εκπαίδευσης και έρευνας. Από το 2023, η υπηρεσία παρέχεται με ειδικά διαμορφωμένο όχημα που ανήκει στο στόλο του Πανεπιστημίου. Στο παρόν Σχέδιο θα υπάρξει μέριμνα προς επικαιροποίηση του κανονισμού χρήσης και λειτουργίας του οχήματος. Ειδικότερα πρέπει να ρυθμιστούν θέματα όπως είναι: η εκπαίδευση του προσωπικού που

απασχολείται στην υπηρεσία μετακίνησης, ο καθορισμός κριτηρίων επιλογής των δικαιούχων, με περαιτέρω κάλυψη όλων των μελών της πανεπιστημιακής κοινότητας, ο καθορισμός του τρόπου κατάρτισης του προγράμματος μεταφοράς, η ανάπτυξη και τήρηση ψηφιακού συστήματος διαχείρισης προγράμματος μετακίνησης, η χρήση του οχήματος σε περιπτώσεις έκτακτης ανάγκης, κ.ά. Θα υπάρξει, τέλος, μέριμνα προς διεύρυνση των επιλογών μετακίνησης με δημόσια μέσα της πόλης σε συνεργασία με την Περιφέρεια Δυτικής Ελλάδας και άλλους εμπλεκόμενους φορείς και Συλλόγους.

Άξονας 3. Ψηφιακή προσβασιμότητα και πληροφόρηση

Ο ψηφιακός μετασχηματισμός της εκπαίδευσης είναι μια βιώσιμη διεθνής τάση και η ταχύτητα με την οποία ενσωματώνεται η τεχνολογία στην καθημερινότητά δημιουργεί μια δυναμική την οποία δεν μπορούν τα συστήματα εκπαίδευσης να μην ακολουθήσουν. Οι σύγχρονες ψηφιακές τεχνολογίες επιτρέπουν στα πανεπιστήμια να βελτιώσουν την ποιότητα της εκπαίδευσης που παρέχουν, ενώ η πληροφόρηση με χρήση των ψηφιακών καναλιών επιτρέπει την άμεση ενημέρωση για θέματα που απασχολούν την ακαδημαϊκή κοινότητα, την ευκολότερη πρόσβαση σε ενημερωτικό και εκπαιδευτικό υλικό, τη μείωση των διοικητικών διαδικασιών και τη βελτιωμένη παροχή υπηρεσιών προς τις φοιτήτριες και τους φοιτητές. Συνεπώς, η ενσωμάτωση των αρχών και των πρακτικών της ισότιμης πρόσβασης στο ψηφιακό περιβάλλον και στην πληροφόρηση αποτελεί ισχυρή προϋπόθεση για τη συμμετοχή των μελών με αναπηρία στην ακαδημαϊκή, ερευνητική και κοινωνική ζωή του Πανεπιστημίου.

Πρωταρχικός στόχος του άξονα είναι η εφαρμογή του ισχύοντος προτύπου προσβασιμότητας στους ιστοτόπους και στις εφαρμογές για φορητές συσκευές του Πανεπιστημίου. Το ισχύον πρότυπο είναι το WCAG το οποίο επεξηγεί πως μπορεί να γίνει το περιεχόμενο του διαδικτύου περισσότερο προσβάσιμο σε άτομα με αναπηρία. Το WCAG αναπτύχθηκε από το W3C (World Wide Web Consortium), μία διεθνή κοινότητα όπου τα μέλη της εργάζονται συλλογικά για να αναπτύξουν τα πρότυπα του διαδικτύου, οδηγίες για το περιεχόμενο του διαδικτύου και των εφαρμογών, καθώς και την ανάπτυξη πηγών και εργαλείων που ελέγχουν και βελτιώνουν τη διαδικασία αξιολόγησης της προσβασιμότητας.

Η εφαρμογή του προτύπου προσβασιμότητας στους ιστοτόπους και τις εφαρμογές για φορητές συσκευές είναι μία διαδικασία που έχει ξεκινήσει σε παρελθόντα χρόνο στο ΠΠ ωστόσο χρειάζεται συνεχής επίβλεψη δεδομένου ότι το ψηφιακό περιβάλλον είναι δυναμικό και ανανεώνεται συνεχώς. Η συνεχής ανανέωση της βάσης δεδομένων που διατηρεί τη σχετική πληροφορία, η καθιέρωση υπηρεσιών τακτικών επανελέγχων και η εκπαίδευση του προσωπικού που αναπτύσσει, σχεδιάζει και ανανεώνει ιστοτόπους και εφαρμογές για κινητές συσκευές τόσο με τη διεξαγωγή σεμιναρίων επιμόρφωσης όσο και με την κοινοποίηση οδηγιών και εγχειριδίων είναι βήματα που οδηγούν προς την επίτευξη αυτού του στόχου.

Το Πανεπιστήμιο παρέχει στα μέλη του εργαλεία και τεχνολογίες για την υποστήριξη σύγχρονης και ασύγχρονης τηλεεκπαίδευσης χωρίς να αναπτύσσονται απαραίτητα

από το Πανεπιστήμιο. Συνεπώς, μεριμνά ώστε κατά την επιλογή των κατάλληλων εργαλείων και πλατφορμών να λαμβάνεται υπόψη το κατά πόσο τα εργαλεία και οι τεχνολογίες που επιλέγονται κάθε φορά συνάδουν με τις αρχές της ισότιμης πρόσβασης και είναι εύχρηστα για τα μέλη με αναπηρία. Όταν αυτό δεν είναι εφικτό, η καταγραφή των πιθανών εμποδίων αυτών των εργαλείων, η εξεύρεση τρόπων να ξεπεραστούν και η συγγραφή σχετικών οδηγιών είναι λύσεις που θα πρέπει να παρέχονται συμπληρωματικά προς την κατεύθυνση της προώθησης της ισότιμης πρόσβασης.

Παράλληλα, για την άμεση εξυπηρέτηση των αναγκών των μελών με αναπηρία θα πρέπει να υπάρχουν σε προσβάσιμους χώρους οι απαραίτητες τεχνολογικές υποδομές και υποστηρικτικές τεχνολογίες που επιτρέπουν την πρόσβαση στο εκπαιδευτικό και πληροφοριακό υλικό του Πανεπιστημίου. Τα μέλη με αναπηρία θα πρέπει έχουν πρόσβαση σε αυτές τις τεχνολογίες σύμφωνα με πολιτικές και κανονισμούς που διασφαλίζουν την ισότιμη μεταχείριση, τον σεβασμό στις υποδομές, την ασφάλεια των προσωπικών δεδομένων και της ιδιωτικότητας. Προς την κατεύθυνση αυτή, στο πλαίσιο του παρόντος ΣΔΙΠ θα ενισχυθεί ο υπάρχων υποστηρικτικός εξοπλισμός και το διαθέσιμο λογισμικό, θα τοποθετηθούν νέοι σταθμοί εργασίας σε καίρια για το Πανεπιστήμιο σημεία, όπως στις εστίες και στις διοικητικές υπηρεσίες και θα παρέχεται δανειζόμενος εξοπλισμός.

Ως απαραίτητες, επίσης, κρίνονται οι δράσεις επιμόρφωσης, κατάρτισης και υποστήριξης των ίδιων των μελών με αναπηρία στη χρήση της Υποστηρικτικής Τεχνολογίας, με σκοπό την εξοικείωσή τους με τον εξοπλισμό και τα λογισμικά, τη βελτίωση των τρόπων αλληλεπίδρασης αλλά και την αξιολόγηση της καταλληλότητας και της αποτελεσματικότητάς τους από την πλευρά των χρηστών.

Αναπόσπαστο κομμάτι της προσβασιμότητας του εκπαιδευτικού και ερευνητικού υλικού αποτελεί η μετατροπή του σε μορφές κατάλληλες (π.χ. προσβάσιμο έγγραφο Word, Epub, PDF, ακουστικό αρχείο, έντυπο σε γλώσσα Braille, κ.α.), ανάλογα με τις ανάγκες του εκάστοτε μέλους. Κατόπιν αιτήματος των ενδιαφερομένων, το προσωπικό της Μονάδας Ισότιμης Πρόσβασης θα μετατρέπει το υλικό, με στόχο την προώθηση της ισότιμης πρόσβασης και των μελών με αναπηρία στην εκπαιδευτική και στην ερευνητική διαδικασία.

Υψίστης σημασίας, επίσης, κρίνεται η διενέργεια δράσεων ευαισθητοποίησης και κατάρτισης που θα απευθύνονται προς όλο το ακαδημαϊκό και ερευνητικό προσωπικό του ΠΠ, καθ' ύλην αρμόδιο για την παραγωγή εκπαιδευτικού υλικού. Το εν λόγω εκπαιδευτικό υλικό, στην έντυπη και ψηφιακή μορφή του, οφείλει να συμμορφώνεται με την αρχή της ισότιμης πρόσβασης καθώς και να προβλέπει τρόπους ενσωμάτωσης των υποστηρικτικών τεχνολογιών.

Παρόμοια μέριμνα οφείλει να αναλαμβάνει και το προσωπικό των Εκδόσεων του Πανεπιστημίου Πατρών, ως διαμεσολαβητικός φορέας, προκειμένου να επιτυγχάνεται η δυνατότητα μετατροπής έντυπων εκπαιδευτικών εγχειριδίων και βιβλίων σε

προσβάσιμες μορφές. Είναι, επίσης, απαραίτητη η διατήρηση συμμετοχής στη δράση AMELib του Συνδέσμου Ελληνικών Ακαδημαϊκών Βιβλιοθηκών, η οποία συντονίζει ένα αποκεντρωμένο δίκτυο φορέων που μετατρέπουν άπαξ εκπαιδευτικά συγγράμματα και περιεχόμενο σε προσβάσιμη μορφή και τα διαθέτουν μέσα από μία προσβάσιμη διαδικτυακή εφαρμογή που στηρίζεται στις διατάξεις εξαίρεσης από το περιουσιακό δικαίωμα του δημιουργού για εντυποανάπηρα άτομα, όπως αυτές προβλέπονται στη νομοθεσία για την πνευματική ιδιοκτησία.

Ολοκληρώνοντας τη στοχοθεσία του Άξονα, η προσβασιμότητα του πληροφοριακού υλικού που παρέχεται δεν πρέπει να αγνοηθεί. Η ενημέρωση με χρήση των ψηφιακών καναλιών του Πανεπιστημίου (email, έγγραφα πληροφόρησης, κοινωνικά δίκτυα) πρέπει να γίνεται με προσβάσιμο τρόπο, όπως, επίσης, πρέπει να υπάρχει η δυνατότητα εξυπηρέτησης αιτημάτων κατά τα οποία η κάθε ενδιαφερόμενη και ο κάθε ενδιαφερόμενος θα αιτείται πρόσβασης σε έντυπα υλικά, όπως είναι, για παράδειγμα, η μετατροπή έντυπων φυλλαδίων/αιτήσεων σε κώδικα γραφής Braille

Άξονας 4. Ισότιμη πρόσβαση και συμμετοχή στις ακαδημαϊκές διεργασίες και στις μεταβάσεις

Ο τέταρτος άξονας του ΣΔΙΠ εστιάζει στη χρήση προδραστικών καθολικά προσβάσιμων αρχών για τον σχεδιασμό των ακαδημαϊκών διεργασιών (μαθησιακές και ερευνητικές δι-εργασίες), τις εμπειρίες μετάβασης και τη διενέργεια εύλογων προσαρμογών, ώστε να διασφαλίζονται η ισότιμη πρόσβαση και συμμετοχή για τα μέλη του ΠΠ με αναπηρία.

Ένας από τους στόχους αυτού του άξονα είναι η διασφάλιση της ισότιμης πρόσβασης και συμμετοχής σε όλες τις εκπαιδευτικές διαδικασίες (διαλέξεις, εργαστήρια, πρακτική άσκηση και άλλες δραστηριότητες) και τις σχετικές αξιολογικές διαδικασίες που διεξάγονται δια ζώσης ή/και εξ αποστάσεως. Το διδακτικό προσωπικό οφείλει να προβλέπει την παρουσία εκπαιδευομένων με διαφορετικές ικανότητες και άλλα χαρακτηριστικά και να λαμβάνει αποφάσεις για τον σχεδιασμό των ακαδημαϊκών διεργασιών με τρόπους που να ωφελούν όλες και όλους, αντί να εστιάζει απλώς στο μέσο όρο. Η παροχή πολλαπλών μέσων αναπαράστασης, δράσης και έκφρασης και εμπλοκής είναι κριτικής σημασίας για τη διασφάλιση της ισότιμης πρόσβασης για τις φοιτήτριες και τους φοιτητές με αναπηρία και/ή ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες. Παραδείγματα χρήσης πολλαπλών μέσων αναπαράστασης είναι (α) η παροχή διδασκαλίας και οδηγιών με πολλαπλούς τρόπους (π.χ., στον πίνακα, σε ένα τυπωμένο φυλλάδιο, σε ένα διαδικτυακό τόπο, μέσω προφορικών οδηγιών, εναλλακτικών τρόπων, μέσων και μορφών επικοινωνίας – οπτική υποστήριξη, αναγνώσιμα κείμενα, νοηματική γλώσσα, Braille, προσβάσιμα πολυμέσα κ.ά.), (β) η σαφής διατύπωση των στόχων, η επεξήγηση εννοιών και ορολογίας, η αποφυγή μεταφορικού λόγου, η παροχή περιγραμμάτων, σημειώσεων, περιλήψεων για να βοηθηθούν οι φοιτήτριες και οι φοιτητές να κατανοήσουν τις βασικές ιδέες, (γ) η

παρουσίαση εννοιών μέσω διαφορετικών τρόπων όπως διαλέξεις, βίντεο, ομαδικές συζητήσεις και βιωματική μάθηση και (δ) η τροποποίηση της διδασκαλίας μετά από την ανατροφοδότηση από τις φοιτήτριες και τους φοιτητές. Σε ό,τι αφορά τη χρήση πολλαπλών μέσων εμπλοκής, σχετικά παραδείγματα είναι η ύπαρξη συζητήσεων και αλληλεπίδρασης ανάμεσα στις φοιτήτριες και τους φοιτητές παρέχοντας ευκαιρίες για συνεργατική μάθηση, το δομημένο και φιλικό αισθητηριακά περιβάλλον μάθησης κ.ά. Ως παραδείγματα που αποτυπώνουν τη χρήση πολλαπλών μέσων δράσης και έκφρασης, μεταξύ των άλλων μπορούν να περιγραφούν: (α) η χρήση καταλόγων ελέγχου/οργανωτών για την παρακολούθηση των βημάτων για την ολοκλήρωση της εργασίας, (β) η παροχή οδηγών μελέτης και άλλων γνωστικών βοηθημάτων τόσο σε έντυπη και ηλεκτρονική μορφή όσο και με εναλλακτικούς τρόπους επικοινωνίας και (γ) η χρήση πολλαπλών τύπων αξιολόγησης, όπως projects, portfolio, ατομικές και ομαδικές παρουσιάσεις, πολλαπλές ευκαιρίες με χαμηλότερο βαθμό δυσκολίας όπως ερωτήσεις πολλαπλής επιλογής ή κουίζ αντί τελικής εξέτασης. Πιο συγκεκριμένα, αναφορικά με τις αξιολογικές διαδικασίες, απαιτείται έγκαιρη ενημέρωση και σαφής διατύπωση των στόχων του κάθε μαθήματος και των προσδοκιών (διατύπωση των κριτηρίων αξιολόγησης), ανακοίνωση των εργασιών αρκετά νωρίτερα από τις ημερομηνίες λήξης, προετοιμασία για την συγγραφή εργασιών και της εξέτασης μέσω ενεργειών που βοηθούν στην ανάπτυξη των απαραίτητων δεξιοτήτων και παροχής υποδειγμάτων, παροχή περισσότερου χρόνου σε εργασίες και εξετάσεις, ερωτήσεις πολλαπλής επιλογής, σωστού-λάθους, σύντομης ανάπτυξης, ερωτήσεις με περιορισμένο μεταφορικό λόγο, χρήση διαγραμμάτων και εικόνων για τη μείωση της ασάφειας στις ερωτήσεις, ανάγνωση θεμάτων, εξετάσεις σε ξεχωριστή αίθουσα με κατάλληλο αισθητηριακό περιβάλλον, εξετάσεις μέσω εναλλακτικών μορφών (π.χ., διερμηνεία, προφορική εξέταση, εξέταση μέσω υπολογιστή), διαφοροποιημένα κριτήρια βαθμολόγησης (π.χ., μη υπολογισμός ορθογραφικών ή/και υπολογιστικών λαθών), δυνατότητα διαλειμμάτων και παροχή έγκαιρης και στοχευμένης ανατροφοδότησης), κ.ά. Για τον σκοπό αυτό θα συνταχθούν σχετικοί οδηγοί που θα συμπεριληφθούν σε κανονιστικά κείμενα. Συγκεκριμένα για τη διασφάλιση των δικαιωμάτων των φοιτητριών και φοιτητών με αναπηρία και/ή ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες να συμμετέχουν σε εξεταστικές διαδικασίες σε όλα τα προγράμματα φοίτησής τους (δηλαδή, Πρόγραμμα Προπτυχιακών Σπουδών και Πρόγραμμα Μεταπτυχιακών και Διδακτορικών Σπουδών) θα ενεργοποιούνται εύλογες προσαρμογές ανάλογα με το πώς ορίζεται στο ΕΣΥ τους (π.χ., προφορικές εξετάσεις, γραπτές εξετάσεις, μικτές εξετάσεις). Οι εύλογες προσαρμογές θα ληφθούν υπόψη προς ενεργοποίηση και στην περίπτωση των υποψήφιων φοιτητριών και φοιτητών με αναπηρία και/ή ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες για κατατακτήριες εξετάσεις. Οι εν λόγω εύλογες προσαρμογές, σε κάθε περίπτωση, θα διασφαλίζονται από κανονιστικά πλαίσια που θα αφορούν σε όλα τα Τμήματα του ΠΠ. Ακόμη μία μέριμνα που δικαιούνται οι φοιτήτριες και οι φοιτητές με αναπηρία και/ή ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες σε όλα τα προγράμματα σπουδών στα Τμήμα-τα που φοιτούν (Πρόγραμμα Προπτυχιακών Σπουδών, Πρόγραμμα Μεταπτυχιακών Σπουδών) είναι η υπαγωγή τους σε καθεστώς μερικής φοίτησης. Κάθε άλλη μέριμνα που αφορά σε φοιτήτριες και φοιτητές με αναπηρία και/ή ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες όπως είναι, για παράδειγμα η σίτιση, στέγαση,

μετακίνηση/μεταφορά, υποτρο-φίες κατά τη διάρκεια φοίτησης σε Προγράμματα Προπτυχιακών Σπουδών αλλά και σε συνδυασμό η μη καταβολή τελών φοίτησης σε Προγράμματα Μεταπτυχιακών Σπουδών (όπως ορίζονται βάσει του Εσωτερικού Κανονισμού του ΠΠ, Άρθρα 12-13-14 [ΦΕΚ 5468/ Β/14.09.2023]) θα διασφαλίζονται με κανονιστικά κείμενα και με εισηγήσεις της Επιτροπής Ισότιμης Πρόσβασης και της Μονάδας Ισότιμης Πρόσβασης.

Η πρακτική άσκηση, οι κλινικές ασκήσεις, οι ασκήσεις εδάφους και λοιπές ακαδημαϊκές δραστηριότητες που έχουν πρακτικό χαρακτήρα και διενεργούνται από τα Πανεπιστημιακά Τμήματα, ως μέρος των προγραμμάτων σπουδών τους, περιλαμβάνονται στο πεδίο μέριμνας της Επιτροπής Ισότιμης Πρόσβασης, της Μονάδας Ισότιμης Πρόσβασης και όλου του εμπλεκόμενου ακαδημαϊκού (μέσω των Ακαδημαϊκών Συμβούλων Ισότιμης Πρόσβασης) και διοικητικού προσωπικού (μέσω του μέλους της Γραμματείας για την Ισότιμη Πρόσβαση). Σε αυτή τη συνθήκη, και με οδηγό το ΕΣΥ που συντάσσεται για κάθε φοιτήτρια και φοιτητή, η στοχεύμενη ενημέρωση και η δρομολόγηση πρακτικών διασύνδεσης με τους φορείς όπου υλοποιούνται όλες οι παραπάνω ακαδημαϊκά προσανατολισμένες δραστηριότητες (π.χ., σχολεία, κοινωνικές δομές, νοσοκομεία, εργαστήρια, ερευνητικά κέντρα, εταιρείες, επιχειρήσεις, βιομηχανίες και άλλους οργανισμούς) είναι εξαιρετικής σημασίας για την πρόληψη και την άρση των εμποδίων και την εξασφάλιση των εύλογων προσαρμογών για τις φοιτήτριες και τους φοιτητές με αναπηρία και/ή ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες. Συγκεκριμένα στην περίπτωση της Πρακτικής Άσκησης (υποχρεωτικής ή μη) θα ακολουθηθεί ο Εσωτερικός Κανονισμός του ΠΠ (ΦΕΚ 5468/Β/14.09.2023) βάσει του οποίου θα εμπλουτισθούν και οι Εσωτερικοί Κανονισμοί που αφορούν την Πρακτική Άσκηση σε κάθε Τμήμα του ΠΠ για το Πρόγραμμα Προπτυχιακών Προγραμμάτων Σπουδών και των Προγραμμάτων Μεταπτυχιακών Σπουδών προς υποστήριξη των φοιτητριών και φοιτητών με αναπηρία και/ή ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες. Οι προϋποθέσεις και τα κριτήρια αξιολόγησης για όλες τις ενδιαφερόμενες και όλους τους ενδιαφερόμενους (συμπεριλαμβανομένων και των φοιτητριών και φοιτητών με αναπηρία και/ή ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες) θα καθορίζονται από τον Εσωτερικό Κανονισμό Πρακτικής Άσκησης του κάθε Τμήματος σε συνεργασία με το Τμήμα Υποστήριξης Φοιτητών, Απασχόλησης, Σταδιοδρομίας και Διασύνδεσης του Ιδρύματος.

Εκτός των παραπάνω, στο πλαίσιο του άξονα 4 τίθεται και ο σχεδιασμός για (α) τις μεταβάσεις από τη δευτεροβάθμια στην τριτοβάθμια εκπαίδευση, (β) το εύρος των μεταβάσεων που βιώνουν οι φοιτήτριες και οι φοιτητές με αναπηρία και/ή ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες ενδιάμεσα των σπουδών τους (όπως είναι, για παράδειγμα, η μετάβαση από το ένα εξάμηνο σπουδών στο επόμενο) αλλά και (γ) η μετάβαση από τα προγράμματα σπουδών (προπτυχιακά, μεταπτυχιακά, διδακτορικά προγράμματα σπουδών) στην αγορά εργασίας και στην κοινωνική ζωή. Ο σχεδιασμός για την ομαλή προώθηση όλων των παραπάνω μεταβάσεων υλοποιείται στο πλαίσιο των ΕΣΥ που συστήνεται για κάθε φοιτήτρια και φοιτητή με αναπηρία και/ή ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες, όπου και ακολουθούνται πρακτικές με επίκεντρο τον ίδιο τον άνθρωπο με

αναπηρία προς προώθηση της ανάπτυξής του, αλλά και πρακτικές που στοχεύουν στη διεύρυνση των προ-γραμμάτων σπουδών του Πανεπιστημίου Πατρών προς σύνδεση, από τη μία πλευρά, με τη δευτεροβάθμια εκπαίδευση και, από την άλλη πλευρά, με μελλοντικά εργασιακά πλαίσια. Ένα παράδειγμα, αποτελούν οι πρακτικές ασκήσεις (αμειβόμενη πρακτική άσκηση μέσω ΕΣΠΑ) που διενεργούνται στο πλαίσιο συγκεκριμένων προγραμμάτων σπουδών, όπως και η Erasmus+ πρακτική άσκηση. Στις συνθήκες των μεταβάσεων καθοριστική είναι η ανάπτυξη συνεργασιών μεταξύ του Πανεπιστημίου Πατρών και όλων των εμπλεκόμενων φορέων, καθώς και η ουσιαστική εμπλοκή του ίδιου του ανθρώπου με αναπηρία, διαδικασίες που συντονίζονται και υποστηρίζονται από την Επιτροπή Ισότιμης Πρόσβασης και τη Μονάδα Ισότιμης Πρόσβασης.

Τέλος, στόχος του άξονα 4 αποτελεί και η διασφάλιση της ισότιμης πρόσβασης και της συμμετοχής στην έρευνα για τις ερευνήτριες και τους ερευνητές με αναπηρία. Η διάχυση των πληροφοριών για χρηματοδοτούμενες ή μη ερευνητικές δραστηριότητες σε προσβάσιμες μορφές και η διασφάλιση ότι δεν παραβιάζονται τα δικαιώματα των ερευνητών και των ερευνητριών στη βάση της αναπηρίας ώστε να συμμετέχουν στο πλαίσιο σχετικών προκηρύξεων, σύμφωνα με το πλαίσιο που διέπει τις σχετικές προκηρύξεις αποτελούν δύο σημαντικά μέτρα-δράσεις. Ταυτόχρονας, η στήριξη των ερευνητών και ερευνητριών με αναπηρία σε-στις διοικητικές διαδικασίες που αφορούν τη διεξαγωγή ερευνητικών προγραμμάτων μέσα από υποστηρικτικά πλαίσια που προάγουν τη φυσική και την ψηφιακή προσβασιμότητα με την ενεργοποίηση, όπου χρειάζεται, υποστηρικτικών τεχνολογιών αποτελούν μέριμνα της Επιτροπής Ισότιμης Πρόσβασης σε συνεργασία με τη Μονάδα, τα Πανεπιστημιακά Τμήματα, τον Ειδικό Λογαριασμό Κονδυλίων Έρευνας και άλλες εμπλεκόμενες υπηρεσίες και οργανισμούς.

Άξονας 5. Ισότιμη πρόσβαση και συμμετοχή στην κοινωνική ζωή εντός και εκτός Πανεπιστημίου

Η ισότιμη πρόσβαση και συμμετοχή στην κοινωνική ζωή για όλες τις φοιτήτριες και τους φοιτητές με αναπηρία και/ή ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες αναφέρεται στο αίσθημα του ανήκειν ως μέλη του ΠΠ.

Φαίνεται ότι η μετάβαση από το Λύκειο στην Τριτοβάθμια Εκπαίδευση είναι ιδιαίτερα δύσκολη για τις φοιτήτριες και τους φοιτητές με αναπηρία και/ή ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες, που δυσκολεύονται να αναπτύξουν σχέσεις, να υποστηρίξουν τον εαυτό τους και να περιηγηθούν στις πολυπλοκότητες των πανεπιστημιούπολεων. Συχνά εισέρχονται στη τριτοβάθμια εκπαίδευση με ιστορικό κοινωνικής απόρριψης, απομόνωσης και στίγματος, που μπορεί να περιορίζει τις κοινωνικές ευκαιρίες στο Πανεπιστήμιο.

Κυρίαρχος στόχος αυτού του άξονα είναι η ισότιμη συμμετοχή στην κοινωνική ζωή (π.χ., εκμάθηση κοινωνικών δεξιοτήτων και δεξιοτήτων ζωής) εντός και εκτός Πανεπιστημίου (π.χ. εμπλοκή στο κοινωνικό γίγνεσθαι). Χρειάζονται μέτρα και δράσεις για να δημιουργήσει το ΠΠ ένα ασφαλές, φιλόξενο και χωρίς αποκλεισμούς περιβάλλον, όπου οι φοιτήτριες και οι φοιτητές θα έχουν ευκαιρίες κοινωνικοποίησης και θα αισθάνονται άνετα να συμμετέχουν στην κοινωνική ζωή και να δημιουργούν ουσιαστικές σχέσεις.

Αρχικά, κατά τη μετάβαση από τη δευτεροβάθμια στην τριτοβάθμια εκπαίδευση, είναι απαραίτητο να διασφαλιστεί εξοικείωση με τους χώρους (π.χ., κτίρια, βιβλιοθήκη, γυμναστήριο, εστία, λέσχη, εστιατόριο, καφέ, κ.ά.), τις πολιτιστικές, εθελοντικές και αθλητικές ομάδες, και τη φοιτητική ζωή. Στη συνέχεια, η αύξηση του αριθμού των κοινωνικών ευκαιριών θα βελτιώσει τη συμμετοχή σε κοινωνικές ομάδες, η οποία χρησιμεύει ως πολύτιμη πηγή δυνητικών φίλων. Η συμμετοχή σε κοινωνικές εκδηλώσεις, όπου χρειάζεται με την υποστήριξη του εθελοντικού δικτύου, θα δημιουργήσει ευκαιρίες δικτύωσης και εξάσκησης των κοινωνικών δεξιοτήτων.

Η δημιουργία κοινωνικών ομάδων (π.χ., δίκτυα κοινωνικής δραστηριοποίησης και αλληλεπίδρασης δια ζώσης ή/και διαδικτυακά, βλ. διαδικτυακός καφές, κοινωνικά forum όπου θα μπορούν να μοιράζονται εμπειρίες, να ζητούν συμβουλές και να αναπτύσσουν φιλίες), λεσχών με δραστηριότητες κοινών ενδιαφερόντων (π.χ., επιστημονικής φαντασίας, δημιουργικής γραφής, μελέτης, κ.ά.), εκδηλώσεων ψυχαγωγίας (βραδιών κινηματογράφου, μουσικής, παιχνιδιών, καφέ και γεύματα κ.ά.) σε τακτικό πρόγραμμα, αθλητισμού και προγραμμάτων κοινωνικής καθοδήγησης μπορούν να ενισχύσουν και να υποστηρίξουν την κοινωνική συμμετοχή. Οι δεξιότητες επικοινωνίας και συζήτησης μπορούν να ενισχυθούν μέσα από λέσχες ανάγνωσης βιβλίων, παρακολούθησης ταινιών, εξάσκησης με σενάρια κοινωνικών αλληλεπιδράσεων και καταστάσεων. Η διοργάνωση ευκαιριών εθελοντισμού και κοινωνικών εκδηλώσεων σε συνεργασία με την τοπική κοινωνία (π.χ., με τοπικούς συλλόγους/οργανώσεις) θα παρέχει ευκαιρίες για την ισότιμη πρόσβαση και συμμετοχή στην κοινωνική ζωή εκτός Πανεπιστημίου.

Γενικότερα, χρειάζεται οι φοιτήτριες και οι φοιτητές με αναπηρία και/ή ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες να υποστηριχθούν προκειμένου να ενισχυθούν οι δεξιότητες τους ως προς τη διαχείριση των κοινωνικών προκλήσεων (π.χ., πώς να συναντήσουν ανθρώπους και να συνομιλήσουν μαζί τους, τι να κάνουν στα πάρτι, πώς να εξισορροπήσουν ακαδημαϊκές και κοινωνικές προσδοκίες, πώς να αυτοσυνηγορούν) και να βελτιώσουν τις κοινωνικές τους εμπειρίες εντός των πανεπιστημιούπολεων του ΠΠ και, κατ' επέκταση, εκτός αυτών.

Εκτός των παραπάνω, ένας επιπλέον στόχος αυτού του άξονα είναι η ισότιμη πρόσβαση και συμμετοχή σε συλλογικότητες, συνεδριάσεις οργάνων, φοιτητικές συνελεύσεις στο χώρο του Πανεπιστημίου. Κατά συνέπεια, θα πρέπει να ληφθούν μέτρα για να διευκολυνθούν η πρόσβαση και η συμμετοχή όλων των εμπλεκομένων στις παραπάνω διαδικασίες.

Τέλος, η χαμηλή αυτοεκτίμηση, το έντονο άγχος, η απώλεια ενέργειας και η εξουθένωση, η αποεπένδυση και η απώλεια κινήτρων και η κατάθλιψη που βιώνουν συχνά τα άτομα με αναπηρία, καθιστούν αναγκαία την παροχή ψυχολογικής και συμβουλευτικής υποστήριξης. Η Μονάδα Ισότιμης Πρόσβασης με εξειδικευμένο επιστημονικό προσωπικό θα μεριμνά για την ψυχοκοινωνική καταγραφή, καθοδήγηση/υποστήριξη των ΦμεΑ και ΕΕΑ και τη στοχευμένη παραπομπή τους στο Κέντρο Ψυχολογικής και Συμβουλευτικής Υποστήριξης, με σκοπό την πρόληψη και την αντιμετώπιση προβλημάτων ψυχικής υγείας.

4. Φορείς υλοποίησης

Η Επιτροπή Ισότιμης Πρόσβασης σε συνεργασία με τη Μονάδα Ισότιμης Πρόσβασης είναι αρμόδιες για τη δημιουργία, την εφαρμογή και την αξιολόγηση του ΣΔΙΠ. Στο πλαίσιο αυτό, η συνέργεια με άλλες μονάδες/υπηρεσίες του ΠΠ είναι απαραίτητη, καθώς οι δράσεις που πρόκειται να υλοποιηθούν καλύπτουν σχεδόν όλους τους τομείς λειτουργίας του. Οι μονάδες/υπηρεσίες που θα συνεργήσουν στην υλοποίηση του ΣΔΙΠ είναι:

- Η Γενική Διεύθυνση Ακαδημαϊκών και Διοικητικών Υποθέσεων
 - ο Η Διεύθυνση Γραμματειών Ακαδημαϊκών Δομών και οι Γραμματείες των Τμημάτων φοίτησης
 - ο Η Διεύθυνση Εκπαίδευσης και Έρευνας και το Τμήμα Υποστήριξης Φοιτητών, Απασχόλησης, Σταδιοδρομίας και Διασύνδεσης
 - ο Η Διεύθυνση Δημοσίων Σχέσεων και Εξωστρέφειας και τα τρία Τμήματά της (Τμήμα Δημοσίων Σχέσεων, Εθιμοτυπίας και Εκδηλώσεων, Τμήμα Μουσείων, Συνεδριακών Πολιτιστικών Κέντρων και Συναφών Δομών και Τμήμα Διεθνών Σχέσεων)
- Η Γενική Διεύθυνση Φοιτητικής Μέριμνας και Οικονομικών
 - ο Η Διεύθυνση Φοιτητικής Μέριμνας
- Η Γενική Διεύθυνση Τεχνικών Υπηρεσιών, Τεχνολογιών Πληροφορικής και Επικοινωνιών:
 - ο Η Διεύθυνση Μελετών και Εκτέλεσης Έργων
 - ο Η Διεύθυνση Λειτουργίας και Συντήρησης Εγκαταστάσεων
 - ο Η Διεύθυνση Ψηφιακής Διακυβέρνησης και Τεχνολογιών Πληροφορικής και Επικοινωνιών
 - ο Το Γραφείο Τεχνικού Ασφαλείας και Ιατρού Εργασίας
- Το Κέντρο Υποστήριξης Διδασκαλίας και Μάθησης
- Το Κέντρο Επιμόρφωσης και Διά Βίου Μάθησης

Επικουρικά, για συγκεκριμένες δράσεις δύναται να συμβάλουν το Πανεπιστημιακό Γυμναστήριο και η Βιβλιοθήκη και Κέντρο Πληροφόρησης. Επιπλέον, για την ολοκληρωμένη υλοποίηση του ΣΔΙΠ, είναι σημαντική η συμβολή των παρακάτω:

- Ο Ειδικός Λογαριασμός Κονδυλίων Έρευνας
- Η Μονάδα Διαχείρισης Ποιότητας
- Το Συνεδριακό και Πολιτιστικό Κέντρο
- Το Μουσείο Επιστημών και Τεχνολογίας
- Οι Εκδόσεις του Πανεπιστημίου
- Η Μονάδα Ασφάλειας και Προστασίας
- Η Νομική Υπηρεσία
- Ο Συνήγορος του Φοιτητή

5. Βιβλιογραφία

- Andreou, E., Psyllou, A., Vlachou, A., Fyssa, A. & Saridaki, M. (2021). Microaggressions and psychosocial adjustment among Greek university students with disabilities. *Education Sciences*, 11, 781. <https://doi.org/10.3390/educsci11120781>.
- Baglieri, S. & Shapiro, A. (2017). *Disability studies and the inclusive classroom. Critical practices for embracing diversity in education* (2nd Ed.). Routledge.
- Βλάχου, Α. (2023). Εισαγωγικό σημείωμα: Ζητήματα ενταξιακής εκπαίδευσης. Στο L. J. Graham (Ed.), *Ενταξιακή εκπαίδευση για τον 21^ο Αιώνα. Θεωρία, πολιτική και εκπαίδευση* (σσ. 11-26). Πεδίο.
- Cologon, K., & Lassig, C. (2023). Προσεγγίσεις καθολικού σχεδιασμού στο αναλυτικό πρόγραμμα, στην παιδαγωγική και στην αξιολόγηση. Στο L. J. Graham (Ed.), *Ενταξιακή εκπαίδευση για τον 21^ο αιώνα. Θεωρία, πολιτική και εκπαίδευση* (σσ.180-213). Πεδίο.
- Εσωτερικός Κανονισμός του Πανεπιστημίου Πατρών (ΦΕΚ 5468/Β/14.09.2023).
- European Commission. (2021). *Union of equality: Strategy for the rights of persons with disabilities 2021-2030*. <https://ec.europa.eu/social/main.jsp?catId=738&langId=en&pubId=8376&furtherPubs=yes>.
- European Commission, European Education and Culture Executive Agency. (2022). *Towards equity and inclusion in higher education in Europe*. Publications Office of the European Union. <https://op.europa.eu/en/publication-detail/-/publication/fa946919-b564-11ec-b6f4-01aa75ed71a1/language-en/format-PDF/source-255273612>.
- Ζώνιου-Σιδέρη, Α. (2011). *Οι ανάπηροι και η εκπαίδευσή τους: Μια ψυχοπαιδαγωγική προσέγγιση της ένταξης*. Πεδίο.
- Graham, L. J. (Ed.). (2023). *Ενταξιακή εκπαίδευση για τον 21^ο αιώνα. Θεωρία, πολιτική και εκπαίδευση*. Πεδίο.
- Graham, L. J., Medhurst, M., Tancredi, H., Spandagou, I., & Walton, E. (2023). Θεμελιώδεις έννοιες της ενταξιακής εκπαίδευσης. Στο L. J. Graham (Ed.), *Ενταξιακή εκπαίδευση για τον 21^ο Αιώνα. Θεωρία, πολιτική και εκπαίδευση* (σσ. 75-105). Πεδίο.
- Καραγιάννη, Π., & Κουτσοκλένης, Θ. (2023). *Σπουδές για την αναπηρία και παιδαγωγική της ένταξης*. Κάλλιπος, Ανοικτές Ακαδημαϊκές Εκδόσεις. <https://dx.doi.org/10.57713/kallipos-226>.
- Karellou, J. (2020). Filling the gap: Students with disabilities and their perceptions about higher education accommodations in Greece. *Journal of Disability Studies*, 6(1), 3-12. <https://pubs.iscience.in/journal/index.php/jds/article/view/969>.
- Kohler, P.D., Gothberg, J. E., Fowler, C., & Coyle, J. (2016). *Taxonomy for transition programming 2.0: A model for planning, organizing, and evaluating transition education, services, and programs*. Western Michigan University. https://transitionta.org/wp-content/uploads/docs/NTACT-C_TaxonomyforTransition.pdf.

- Mcguire, J.M., Scott, S.S. & Shaw, S.F. (2006). Universal design and its applications in educational environments. *Remedial and Special Education*, 27(3), 166-175. <https://doi.org/10.1177/07419325060270030501>.
- Mitchell, D. & Sutherland, D. (2020). *What really works in special and inclusive education: Using evidence-based teaching strategies*. Routledge.
- Νόμος 3699/2008. Ειδική αγωγή και εκπαίδευση ατόμων με αναπηρία ή με ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες, Εφημερίς της Κυβερνήσεως της Ελληνικής Δημοκρατίας, (ΦΕΚ 199/Α/2-10-2008).
- Νόμος 3794/2009. Ρύθμιση θεμάτων του πανεπιστημιακού και τεχνολογικού τομέα της ανώτατης εκπαίδευσης και άλλες διατάξεις, Εφημερίς της Κυβερνήσεως της Ελληνικής Δημοκρατίας, (ΦΕΚ 156/Α/4-9-2009).
- Νόμος 4074/2012. Κύρωση της σύμβασης για τα δικαιώματα των ατόμων με αναπηρίες και του Προαιρετικού Πρωτοκόλλου στη Σύμβαση για τα δικαιώματα των ατόμων με αναπηρίες, Εφημερίς της Κυβερνήσεως της Ελληνικής Δημοκρατίας, (ΦΕΚ 88/Α/11-4-2012).
- Νόμος 4369/2016. Εθνικό μητρώο επιτελικών στελεχών δημόσιας διοίκησης, βαθμολογική διάρθρωση θέσεων, συστήματα αξιολόγησης, προαγωγών και επιλογής προϊσταμένων (διαφάνεια αξιοκρατία και αποτελεσματικότητα της Δημόσιας Διοίκησης) και άλλες διατάξεις, Εφημερίς της Κυβερνήσεως της Ελληνικής Δημοκρατίας, (ΦΕΚ 33/Α/27-2-2016).
- Νόμος 4040/2016. Ενιαίο σύστημα κινητικότητας στη δημόσια διοίκηση και την τοπική αυτοδιοίκηση, υποχρεώσεις των προσώπων που διορίζονται στις θέσεις των άρθρων 6 και 8 του Ν. 4369/2016, ασυμβίβαστα και πρόληψη των περιπτώσεων σύγκρουσης συμφερόντων και λοιπές διατάξεις, Εφημερίς της Κυβερνήσεως της Ελληνικής Δημοκρατίας, (ΦΕΚ Α' 224/2.12.2016).
- Νόμος 4443/2016. Ι) Ενσωμάτωση της οδηγίας 2000/43/ΕΚ περί εφαρμογής της αρχής της ίσης μεταχείρισης προσώπων ασχέτως φυλετικής ή εθνοτικής τους καταγωγής, της οδηγίας 2000/78/ΕΚ για τη διαμόρφωση γενικού πλαισίου για την ίση μεταχείριση στην απασχόληση, Εφημερίς της Κυβερνήσεως της Ελληνικής Δημοκρατίας, (ΦΕΚ 232/Α/9-12-2016).
- Νόμος 4547/2018. Αναδιοργάνωση των δομών υποστήριξης της πρωτοβάθμιας και δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης και άλλες διατάξεις, Εφημερίς της Κυβερνήσεως της Ελληνικής Δημοκρατίας, (ΦΕΚ 102/Α/12-6-2018).
- Νόμος 4957/2022. Νέοι ορίζοντες στα ανώτατα εκπαιδευτικά ιδρύματα: Ενίσχυση της ποιότητας, της λειτουργικότητας και της σύνδεσης των Α.Ε.Ι. με την κοινωνία και λοιπές διατάξεις, Εφημερίς της Κυβερνήσεως της Ελληνικής Δημοκρατίας, (ΦΕΚ 141/Α/21-7-2022).
- Ντεροπούλου-Ντέρου, Ε., & Ζώνιου-Σιδέρη, Α. (2019). Αντί προλόγου. Αναπηρία και διαφορετικότητα. Όροι ενόχλησης και εφησυχασμού. Στο G. L. Albrecht, K. D. Seelman, & M. Bury (Επιμ.), *Εγχειρίδιο σπουδών στην αναπηρία. Σύγχρονες πολυεπιστημονικές θεωρήσεις* (σσ. 9-17). Πεδίο.
- Πανεπιστήμιο Πατρών (2022). Σχέδιο Δράσης για την Ισότητα των Φύλων. Πάτρα: Επιτροπή Ισότητας Φύλων Πανεπιστημίου Πατρών. <https://isotita.upatras.gr/schedio-drasis/>.

- Papadakaki, M., Maraki, A., Bitsakos, N., & Chliaoutakis, J. (2022). Perceived knowledge and attitudes of faculty members towards inclusive education for students with disabilities: Evidence from a Greek University. *International Journal of Environmental Research and Public Health*, 19, 2151. <https://doi.org/10.3390/ijerph19042151>.
- Παρατηρητήριο Θεμάτων Αναπηρίας της ΕΣΑμεΑ (2022α). *Εθνική Έκθεση για την Αναπηρία έτους 2022*. <https://paratiritirioanapirias.gr/el/results/publications/90/e8nikh-ek8esh-gia-thn-anaphria-etoys-2022>.
- Παρατηρητήριο Θεμάτων Αναπηρίας της ΕΣΑμεΑ (2022β). *12ο Δελτίο του Παρατηρητηρίου της Ε.Σ.Α.μεΑ.: Νέοι με αναπηρία στην Ελλάδα: Στο περιθώριο, φτωχοί και μόνοι*. <https://paratiritirioanapirias.gr/el/results/publications/75/12o-deltio-toy-parathrhthrioy-ths-esmea-neoi-me-anaphria-sthn-ellada-sto-peri8wrio-ftwxoi-kai-monoι>.
- Poed, S. (2023). Legislation, litigation and implications for inclusion. In L. J. Graham (Ed.), *Inclusive education for the 21st century. Theory, policy and practice* (pp. 100-121). Routledge.
- Sandoval, M., Morgado, B. & Domenech, A. (2021). University students with disabilities in Spain: faculty beliefs, practices and support in providing reasonable adjustments. *Disability & Society*, 36(5), 730-749. <https://doi.org/10.1080/09687599.2020.1751078>.
- Scott, S. S., McGuire, J. M., & Shaw, S. F. (2003). Universal design for instruction: A new paradigm for adult instruction in postsecondary education. *Remedial and Special Education*, 24(6), 369–379. <https://doi.org/10.1177/07419325030240060801>
- Spandagou, I., Little, C., Evans, D., & Bonati, M. L. (2020). *Inclusive education in schools and early childhood settings*. Singapore: Springer.
- Stampoltzis, A. & Polychronopoulou, S. (2009) Greek university students with dyslexia: an interview study, *European Journal of Special Needs Education*, 24(3), 307-321. <https://doi.org/10.1080/08856250903020195>.
- Stampoltzis, A., Tsitsou, E., Pletsis, H. & Kalouri, R. (2015). The learning experiences of students with dyslexia in a Greek Higher Education Institution. *International Journal of Special Education*, 30(2), 157-170.
- United Nations (2006). *Convention on the Rights of Persons with Disabilities (CRPD)*, Division for Social Inclusion. Department of Economic and Social Affairs. United Nations: Geneva. <https://social.desa.un.org/issues/disability/crpd/convention-on-the-rights-of-persons-with-disabilities-crpd>
- United Nations (2015). *Sustainable Development Goals*. Division for Sustainable Development Goals. Department of Economic and Social Affairs. United Nations: Geneva. <https://sdgs.un.org/>.
- United Nations. (2016). *General comment no. 4, article 24: Right to inclusive education*. www.refworld.org/docid/57c977e34.html.
- United Nations (2019). *Committee on the Rights of Persons with Disabilities. Concluding observations on the initial report of Greece*. Committee on the Rights

of Persons with Disabilities. United Nations: Geneva.

<https://digitallibrary.un.org/record/3848325?v=pdf>

Vlachou, A. & Papananou, I. (2018). Experiences and perspectives of Greek Higher Education students with disabilities. *Educational Research*, 60, 206-221.

<https://doi.org/10.1080/00131881.2018.1453752>.

Υπουργείο Επικρατείας. (2020). *Εθνικό σχέδιο δράσης για τα δικαιώματα των ατόμων με αναπηρία*. <https://www.primeminister.gr/wp-content/uploads/2020/12/2020-ethniko-sxedio-drasis-amea.pdf>.

Υπουργείο Επικρατείας. (2024). *Μία Ελλάδα για όλους: Εθνική στρατηγική για τα δικαιώματα των ατόμων με αναπηρία*. [http://www.opengov.gr/ypew/wp-content/uploads/downloads/2024/04/260424_Εθνική-](http://www.opengov.gr/ypew/wp-content/uploads/downloads/2024/04/260424_Εθνική-Στρατηγική_ΔΔ_Τελικό_ΓΓΝΚΘ.pdf)

[Στρατηγική_ΔΔ_Τελικό_ΓΓΝΚΘ.pdf](http://www.opengov.gr/ypew/wp-content/uploads/downloads/2024/04/260424_Εθνική-Στρατηγική_ΔΔ_Τελικό_ΓΓΝΚΘ.pdf).

6. Παράρτημα Α Νομοθεσία

Σύντομη αποδελτίωση της τρέχουσας νομοθεσίας

Κοινοτική νομοθεσία/οδηγίες

Οδηγία 2016/2102 για την προσβασιμότητα των ιστοτόπων και των εφαρμογών για φορητές συσκευές των οργανισμών του δημόσιου τομέα. Η Οδηγία καθορίζει τις ελάχιστες απαιτήσεις που πρέπει να πληρούν οι ιστότοποι και οι εφαρμογές για να είναι προσβάσιμοι σε άτομα με αναπηρία. Τα κράτη μέλη μπορούν να διατηρούν ή να θεσπίζουν μέτρα σύμφωνα με το δίκαιο της ΕΕ που υπερβαίνουν τις ελάχιστες απαιτήσεις προσβασιμότητας ιστοτόπων και εφαρμογών για φορητές συσκευές που θεσπίζονται με την Οδηγία.

Οδηγία 2017/1564 για τις επιτρεπόμενες χρήσεις συγκεκριμένων έργων που προστατεύονται από πνευματικά δικαιώματα προς όφελος ατόμων που είναι τυφλά, αντιμετωπίζουν δυσκολίες όρασης ή άλλες δυσκολίες πρόσβασης σε έντυπα μέσα. Στόχος είναι ο ορισμός κανόνων για τη χρήση συγκεκριμένων έργων ή άλλων αντικειμένων, σε προσβάσιμο μορφότυπο, χωρίς την άδεια του/της κατόχου πνευματικών δικαιωμάτων προς όφελος ατόμων που είναι τυφλά, αντιμετωπίζουν δυσκολίες όρασης ή άλλες δυσκολίες πρόσβασης σε έντυπα μέσα σε συμφωνία με τη Συνθήκη του Μαρακές. Η Συνθήκη του Μαρακές απαιτεί από τις χώρες που την υπογράφουν τη θέσπιση εθνικών νομοθεσιών οι οποίες ενθαρρύνουν την παραγωγή βιβλίων σε προσβάσιμο μορφότυπο, όπως η γραφή Braille, τα ηλεκτρονικά κείμενα, τα ηχογραφημένα βιβλία ή τα μεγάλα τυπογραφικά στοιχεία, για τυφλούς, αμβλύωπες ή άτομα με άλλα προβλήματα ανάγνωσης εντύπων.

Εθνική νομοθεσία

Νόμος 4074/2012: Κύρωση της Σύμβασης για τα δικαιώματα των ατόμων με αναπηρίες και του Προαιρετικού Πρωτοκόλλου στη Σύμβαση για τα δικαιώματα των ατόμων με αναπηρίες. Αποτελεί το νόμο ο οποίος κυρώνει και θέτει σε ισχύ τη Σύμβαση για τα δικαιώματα των ατόμων με αναπηρίες και το Προαιρετικό Πρωτόκολλο στη Σύμβαση για τα δικαιώματα των ατόμων με αναπηρίες. Ο νόμος παραθέτει τόσο το κείμενο της πρωτότυπης σύμβασης στην αγγλική γλώσσα όσο και την αντίστοιχη μετάφρασή του στην ελληνική.

Νόμος 4780/2021: Εθνική Αρχή Προσβασιμότητας, Εθνική Επιτροπή για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου και Εθνική Επιτροπή Βιοηθικής και Τεχνηθικής. Συστατικός νόμος για την Εθνική Αρχή Προσβασιμότητας, η οποία αποτελεί συμβουλευτικό όργανο της πολιτείας, προς τον σκοπό της πρόσβασης των ατόμων με αναπηρία σε όλους τους τομείς της ανθρώπινης δραστηριότητας και έχει ως αποστολή τη διαρκή παρακολούθηση των θεμάτων που σχετίζονται με το δικαίωμα πρόσβασης των ατόμων με αναπηρία και τη διαμόρφωση προτάσεων για τη χάραξη δημόσιων πολιτικών σε θέματα του αντικειμένου της.

Νόμος 4957/2022: Νέοι ορίζοντες στα Ανώτατα Εκπαιδευτικά Ιδρύματα: ενίσχυση της ποιότητας, της λειτουργικότητας και της σύνδεσης των Α.Ε.Ι. με την κοινωνία και λοιπές διατάξεις. Νόμος σχετικά με την οργάνωση και τη λειτουργία των Ανώτατων Εκπαιδευτικών Ιδρυμάτων. Στο πλαίσιο του νόμου, ορίζονται η σύσταση και η λειτουργία Μονάδας Ισότιμης Πρόσβασης ατόμων με αναπηρία και ατόμων με ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες. Αποστολή της Μονάδας Ισότιμης Πρόσβασης είναι η εξασφάλιση της πλήρους συμμετοχής των μελών της πανεπιστημιακής κοινότητας, που είναι άτομα με αναπηρία και άτομα με ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες στο σύνολο των εκπαιδευτικών, ερευνητικών και διοικητικών δραστηριοτήτων που διεξάγονται από το Α.Ε.Ι. Επίσης, στον νόμο ορίζονται και οι αρμοδιότητες της Μονάδας.

Νόμος 4727/2020: Ψηφιακή Προσβασιμότητα. Ενσωμάτωση στην ελληνική νομοθεσία της Οδηγίας (ΕΕ) 2016/2102 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 26ης Οκτωβρίου 2016, για την προσβασιμότητα των ιστοτόπων και των εφαρμογών για φορητές συσκευές των οργανισμών του δημόσιου τομέα. Σύμφωνα με το νόμο οι οργανισμοί του δημόσιου τομέα σχεδιάζουν, αναπτύσσουν, λειτουργούν και συντηρούν ιστοτόπους και εφαρμογές για φορητές συσκευές, τηρώντας τις αρχές της προσβασιμότητας, στις οποίες περιλαμβάνονται οι επιμέρους αρχές της αντιληπτικότητας, της χρηστικότητας, της κατανοησιμότητας και της στιβαρότητας.

Νόμος 4067/2012: Νέος Οικοδομικός Κανονισμός. Αποτελεί βασική νομοθεσία που διέπει την κατασκευή κτιρίων στην Ελλάδα. Στο πλαίσιο του νόμου περιγράφονται οι ειδικές ρυθμίσεις για την εξυπηρέτηση ατόμων με αναπηρία ή εμποδιζόμενων ατόμων.

Απόφαση Αριθμ. ΥΠΕΝ/ΔΕΣΕΔΠ/65826/699: Τεχνικές οδηγίες προσαρμογής υφιστάμενων κτιρίων και υποδομών για την προσβασιμότητα αυτών σε άτομα με αναπηρία και εμποδιζόμενα άτομα σύμφωνα με την ισχύουσα νομοθεσία. Οι Τεχνικές Οδηγίες της παρούσας για την υλοποίηση εύλογων προσαρμογών στα κτίρια και στον περιβάλλοντα χώρο τους (διασφάλιση προσβάσιμης εισόδου από τους κοινόχρηστους χώρους του οικιστικού ιστού, απρόσκοπτης οριζόντιας και κατακόρυφης κυκλοφορίας στο μεγαλύτερο δυνατό μέρος του κτιρίου, συμπεριλαμβανομένης της κατάλληλης σήμανσης, δημιουργίας ενός τουλάχιστον προσβάσιμου χώρου υγιεινής στο κτίριο με κοινή χρήση ανδρών/γυναικών, κλπ.), εφαρμόζονται στα υφιστάμενα πριν από την ισχύ του νόμου 4067/2012 «Νέος Οικοδομικός Κανονισμός» κτίρια που προβλέπονται στις διατάξεις της παραγράφου 4 του άρθρου 26 και των διατάξεων του άρθρου 27.

Νόμος 4759/2020: Εκσυγχρονισμός της Χωροταξικής και Πολεοδομικής Νομοθεσίας και άλλες διατάξεις. Αναφέρονται οι παρεμβάσεις που πρέπει να πραγματοποιηθούν στον περιβάλλοντα χώρο των κτιρίων του Πανεπιστημίου.

Νόμος 4672/2020: Ενσωμάτωση της Οδηγίας (ΕΕ) 2017/1564 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου. Αφορά την Οδηγία σχετικά με ορισμένες επιτρεπόμενες χρήσεις ορισμένων προστατευόμενων έργων και άλλων αντικειμένων προστασίας δυνάμει δικαιωμάτων πνευματικής ιδιοκτησίας και συγγενικών

δικαιωμάτων προς όφελος των τυφλών, των αμβλυώπων και των ατόμων με άλλα προβλήματα ανάγνωσης εντύπων.

Νόμος 4440/2016: Ενιαίο Σύστημα Κινητικότητας στη Δημόσια Διοίκηση και την Τοπική Αυτοδιοίκηση, υποχρεώσεις των προσώπων που διορίζονται στις θέσεις των άρθρων 6 και 8 του Ν. 4369/2016, ασυμβίβαστα και πρόληψη των περιπτώσεων σύγκρουσης συμφερόντων και λοιπές διατάξεις. Νόμος που προωθεί περαιτέρω την απασχόληση των ατόμων με αναπηρία στον δημόσιο τομέα με την ανακατανομή ποσοστών ειδικών κατηγοριών στο σύστημα προσλήψεων του νόμου 2190/1994. Παράλληλα σύμφωνα με το νόμο 4369/2016 (άρθρο 11) καλύπτεται η ειδική δαπάνη για την εργονομική διευθέτηση του κύριου χώρου εργασίας, η χορήγηση συνοδού, η διερμηνεία και εν γένει το κόστος των αναγκών αναπηρίας σε ό,τι αφορά τα αυξημένα καθήκοντα της θέσης ευθύνης, εάν ένα μέλος σε θέση ευθύνης είναι άτομο με κινητική αναπηρία, τυφλός ή άτομο με προβλήματα όρασης, κωφός/βαρήκοος.

Διεθνείς συμβάσεις και κείμενα πολιτικής

Ένωση Ισότητας: Στρατηγική για τα Δικαιώματα των Ατόμων με Αναπηρία 2021-2030. Η Ευρωπαϊκή στρατηγική για την αναπηρία 2010-2020 έθεσε τις βάσεις για μια Ευρώπη χωρίς εμπόδια, προωθώντας δράσεις χρηματοδοτούμενες και από την ΕΕ με στόχο να κάνει τη διαφορά στη ζωή των περίπου 87 εκατομμυρίων ατόμων στην ΕΕ που έχουν κάποια μορφή αναπηρίας. Η παρούσα στρατηγική αποσκοπεί να βελτιώσει τις ζωές των ατόμων με αναπηρία τη δεκαετία 2021-2030, εντός της ΕΕ και πέραν των συνόρων της

Διεθνής Σύμβαση των Ηνωμένων Εθνών για τα Δικαιώματα των Ατόμων με Αναπηρία: Σκοπός της Σύμβασης είναι να προάγει, να προστατεύσει και να διασφαλίσει την πλήρη και ίση απόλαυση όλων των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και θεμελιωδών ελευθεριών, από όλα τα άτομα με αναπηρίες και να προάγει το σεβασμό της εγγενούς αξιοπρέπειάς τους. Οι γενικές αρχές στις οποίες στηρίζεται η σύμβαση είναι (α) ο σεβασμός της εγγενούς αξιοπρέπειας, της ατομικής αυτονομίας, συμπεριλαμβανομένης και της ελευθερίας ατομικών επιλογών και της ανεξαρτησίας των ατόμων, (β) η μη διάκριση, (γ) η πλήρης και αποτελεσματική συμμετοχή και ένταξη στην κοινωνία, (δ) ο σεβασμός της διαφοράς και η αποδοχή των ατόμων με αναπηρίες, ως τμήματος της ανθρώπινης ποικιλομορφίας και της ανθρωπότητας, (ε) η ισότητα ευκαιριών, (στ) η προσβασιμότητα, (ζ) η ισότητα μεταξύ ανδρών και γυναικών, (θ) ο σεβασμός των εξελισσόμενων ικανοτήτων των παιδιών με αναπηρίες και (ι) ο σεβασμός του δικαιώματος των παιδιών με αναπηρίες να διατηρήσουν την ταυτότητά τους.

Εθνικό Σχέδιο Δράσης για τα Δικαιώματα των Ατόμων με Αναπηρία. Συνθέτει, σε μια ενιαία ομπρέλα πολιτικής, δράσεις από όλα τα Υπουργεία που ευλόγως συνεχονται, κατά τον λόγο της αρμοδιότητάς τους, στην ιδιαίτερη μέριμνα που το κράτος οφείλει στα άτομα με αναπηρία. Με τον τρόπο αυτό μετουσιώνεται σε πράξη η συνταγματική επιταγή του άρθρου 21 παράγραφος 6 που εγγυάται ότι τα άτομα με αναπηρία έχουν

δικαίωμα να απολαμβάνουν μέτρων που εξασφαλίζουν την αυτονομία, την επαγγελματική ένταξη και τη συμμετοχή τους στην κοινωνική, οικονομική και πολιτική ζωή της χώρας. Οι δράσεις του εντάσσονται σε έξι Πυλώνες και τριάντα Στόχους, όπως αυτοί διαμορφώθηκαν οριζόντια από τον Συντονιστικό Μηχανισμό. Οι δράσεις αναλύονται περαιτέρω σε έργα και ενέργειες με σαφές χρονοδιάγραμμα και συγκεκριμένους χειριστές.

Βίβλος Ψηφιακού Μετασχηματισμού 2020-2025. Αποτελεί μια καταγραφή των απαραίτητων παρεμβάσεων στις τεχνολογικές υποδομές του κράτους, στην εκπαίδευση και κατάρτιση του πληθυσμού για την απόκτηση ψηφιακών δεξιοτήτων καθώς και στον τρόπο που η χώρα μας αξιοποιεί την ψηφιακή τεχνολογία σε όλους τους τομείς της οικονομίας και της δημόσιας διοίκησης. Ο κύριος ρόλος της είναι να περιγράψει το όραμα, τη φιλοσοφία και τους στόχους της εθνικής στρατηγικής για τον ψηφιακό μετασχηματισμό της χώρας. Περιγράφει περισσότερα από 400 συγκεκριμένα έργα, συμπεριλαμβανομένης της Ενίσχυσης της Προσβασιμότητας, το οποίο αποτελεί οριζόντιο ψηφιακό έργο μετασχηματισμού της Δημόσιας Διοίκησης.

Μια Ελλάδα με Όλους για Όλους: Εθνική Στρατηγική για τα Δικαιώματα των Ατόμων με Αναπηρία 2024-2030 (Σε διαβούλευση)

7. Παράρτημα Β – Πίνακας –

Σχέδιο Δράσης για την Ισότιμη Πρόσβαση στο Πανεπιστήμιο Πατρών

Άξονας 1 - Οργανωσιακή διαχείριση για την προώθηση της ισότιμης πρόσβασης

A/A	Στόχοι	Μέτρα-δράσεις	Ομάδες-στόχοι	Χρονοδιάγραμμα	Υπεύθυνοι φορείς/ εμπλεκόμενες υπηρεσίες	Δείκτες υλοποίησης
1	Στελέχωση της Μονάδας Ισότιμης Πρόσβασης (ΜΙΠ)	Στελέχωση με διεπιστημονικό προσωπικό (κοινωνικοί λειτουργοί, ψυχολόγοι και άλλοι εξειδικευμένοι επαγγελματίες, όπως είναι οι διερμηνείς νοηματικής γλώσσας, βιβλιοθηκονόμοι, πληροφορικοί) και διοικητικό προσωπικό	Προσωπικό της ΜΙΠ	Άμεσα	- Ειδικός Λογαριασμός Κονδυλίων Έρευνας (ΕΛΚΕ) - Επιτροπή Ισότιμης Πρόσβασης	Αριθμός θέσεων εργασίας ανά ειδικότητα
2	Καθορισμός των οργανωσιακών διαδικασιών, των πρωτοκόλλων λειτουργίας της ΜΙΠ και εκπαίδευσης του προσωπικού της και διασύνδεση με διοικητικές υπηρεσίες και διδακτικό προσωπικό ανά Τμήμα	Διαμόρφωση των οργανωσιακών εγγράφων και πρωτοκόλλων λειτουργίας	- Επιτροπή Ισότιμης Πρόσβασης - Προσωπικό της ΜΙΠ	Άμεσα	- Επιτροπή Ισότιμης Πρόσβασης - Νομική Υπηρεσία - Υπεύθυνη Προστασίας Προσωπικών Δεδομένων	Κατάρτιση των εγγράφων και των πρωτοκόλλων και σε ψηφιακή μορφή
		Κατάρτιση του προσωπικού της ΜΙΠ στις ακόλουθες διαδικασίες: (α) υποδοχή αιτήματος, (β) αξιολόγηση των εξατομικευμένων προϋποθέσεων (σε περιπτώσεις διασύνδεση με	Προσωπικό της ΜΙΠ	Άμεσα	- Επιτροπή Ισότιμης Πρόσβασης - Μονάδα Ισότιμης Πρόσβασης	- Καταγραφή των ροών διαδικασιών - Σύνταξη σχεδίου διασφάλισης της ποιότητας των διαδικασιών

		οικογένεια ή/και θεραπευτές/ριες που υποστηρίζουν το μέλος της κοινότητας), (γ) σχεδιασμός και ενεργοποίηση των υποστηρίξεων στο Τμήμα και στις υπηρεσίες του ΠΠ, (δ) δημιουργία ψηφιακού μητρώου καταγραφής αιτημάτων και αναγκών και ανανέωση κάθε αρχή του εξαμήνου, (ε) ανατροφοδότηση - αξιολόγηση των παρεχόμενων υποστηρικτικών υπηρεσιών και (στ) διατήρηση συνεχούς επικοινωνίας και υποστήριξης.				
		Ορισμός Ακαδημαϊκών Συμβούλων Ισότιμης Πρόσβασης (ένας ανά Τμήμα), των Αρμοδίων Υπαλλήλων των Γραμματειών (ένας ανά Τμήμα) όπως και υπαλλήλων από άλλες υπηρεσίες του ΠΠ	Διοικητικό και Διδακτικό Προσωπικό των Τμημάτων και άλλων υπηρεσιών	Άμεσα	- Επιτροπή Ισότιμης Πρόσβασης - Μονάδα Ισότιμης Πρόσβασης	Κατάρτιση καταλόγων και επικαιροποίηση σε ετήσια βάση
3	Εκπαίδευση του Προσωπικού	Εκπαιδευτικές δράσεις για τους Ακαδημαϊκούς Συμβούλους Ισότιμης Πρόσβασης ανά Τμήμα σχετικά με τη λειτουργία της ΜΙΠ και την παροχή υποστήριξης προς τους/ις φοιτητές/τριες με αναπηρία και/ή ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες	Ακαδημαϊκοί Σύμβουλοι Ισότιμης Πρόσβασης	Άμεσα	- Επιτροπή Ισότιμης Πρόσβασης - Μονάδα Ισότιμης Πρόσβασης	- Ετήσια καταγραφή - Δημιουργία μητρώου εκπαιδευόμενου προσωπικού

		Εκπαιδευτικές δράσεις για το Διοικητικό Προσωπικό ανά Τμήμα αλλά και υπηρεσίες του ΠΠ σχετικά με τη λειτουργία της ΜΙΠ και την παροχή υποστήριξης προς τους/ις φοιτητές/τριες με αναπηρία και/ή ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες	Μέλη του Διοικητικού Προσωπικού	Άμεσα	- Επιτροπή Ισότιμης Πρόσβασης - Μονάδα Ισότιμης Πρόσβασης	- Ετήσια καταγραφή - Δημιουργία μητρώου εκπαιδευόμενου προσωπικού
4	Διατήρηση της επικοινωνίας και παροχή συνεχούς υποστήριξης προς το εμπλεκόμενο διοικητικό και διδακτικό προσωπικό προς προώθηση της ισότιμης πρόσβασης και συμμετοχής των φοιτητών/τριών με αναπηρία και/ή ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες	Συνεχής επικοινωνία και παροχή ανατροφοδοτικής υποστήριξης	Μέλη του Διοικητικού και Διδακτικού Προσωπικού	Άμεσα	- Επιτροπή Ισότιμης Πρόσβασης - Μονάδα Ισότιμης Πρόσβασης	Σύνταξη αναφοράς σε ετήσια βάση (μέρος του σχεδίου διασφάλισης της ποιότητας)
5	Διάχυση του έργου της ΜΙΠ στην Πανεπιστημιακή Κοινότητα	Ανάπτυξη και συνεχής ενημέρωση του ιστοτόπου που θα παρέχει όλη την σχετική πληροφόρηση για το ζητούμενο της αναπηρίας και την ισότιμη πρόσβαση στο Πανεπιστήμιο, τις δράσεις της ΜΙΠ, τις διαθέσιμες υπηρεσίες, κτλ.	Όλα τα μέλη της Πανεπιστημιακής Κοινότητας	Άμεσα	- Επιτροπή Ισότιμης Πρόσβασης - Μονάδα Ισότιμης Πρόσβασης - Τμήμα Σχεδιασμού και Ανάπτυξης Λογισμικού - Διεύθυνση Δημοσίων Σχέσεων και Εξωστρέφειας	- Υλοποίηση ιστοτόπου - Εξαμηνιαίες αναφορές επισκεψιμότητας
		Δημιουργία λογαριασμών στα Μέσα Κοινωνικής Δικτύωσης και τακτική δημιουργία και ανάρτηση περιεχομένου	Όλα τα μέλη της Πανεπιστημιακής Κοινότητας	Άμεσα	Μονάδα Ισότιμης Πρόσβασης	Εξαμηνιαίες αναφορές προβολής

		• Welcome UP, καλωσόρισμα φοιτητών/τριών ανά Τμήμα, ενημερωτικές δράσεις σε Διοικητικό και Διδακτικό Προσωπικό (π.χ., συνελεύσεις Τμημάτων), ενσωμάτωση ενημερωτικών εντύπων στις ιστοσελίδες των Τμημάτων και στην κεντρική Ιστοσελίδα του ΠΠ και στα κοινωνικά δίκτυα αλλά και στα Announcements και στο Βήμα	• Όλα τα μέλη της Πανεπιστημιακής Κοινότητας	Άμεσα	• Επιτροπή Ισότιμης Πρόσβασης • Μονάδα Ισότιμης Πρόσβασης • Διεύθυνση Φοιτητικής Μέριμνας • Διεύθυνση Δημοσίων Σχέσεων και Εξωστρέφειας	• Κατάλογος των δράσεων
6	Ευαισθητοποίηση και ενημέρωση για την αναπηρία και την ισότιμη πρόσβαση	• Δημιουργία έντυπου/ψηφιακού οπτικοακουστικού υλικού και διεξαγωγή άλλων δράσεων	• Όλα τα μέλη της Πανεπιστημιακής Κοινότητας	Άμεσα	• Επιτροπή Ισότιμης Πρόσβασης • Μονάδα Ισότιμης Πρόσβασης • Σύλλογοι Αναπήρων • Εξειδικευμένοι/ες Επαγγελματίες & Ειδικοί • Φοιτητές/τριες με αναπηρία και/ή ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες • Κέντρο Διδασκαλίας και Μάθησης • Διεύθυνση Δημοσίων Σχέσεων και Εξωστρέφειας • Επιτροπή Πολιτιστικής Ανάπτυξης • UP fm • ΚΕΔΙΒΙΜ • WEB TV • κ.ά.	• Κατάλογος των δράσεων ευαισθητοποίησης και ενημέρωσης • Δείκτες συμμετοχής, επισκεψιμότητας, προβολής, ακρόασης

7	Δημιουργία Δικτύου Εθελοντριών και Εθελοντών	• (α) Διαμόρφωση Μητρώου Εθελοντών και Εθελοντριών, (β) Διασύνδεση με ωφελούμενα μέλη με αναπηρία και (γ) Εποπτεία και ανατροφοδότηση-αξιολόγηση των διεργασιών υποστήριξης	• Φοιτητικός πληθυσμός του ΠΠ • Μέλη του ΠΠ	Άμεσα	• Επιτροπή Ισότιμης Πρόσβασης • Μονάδα Ισότιμης Πρόσβασης • Εξειδικευμένοι Επαγγελματίες	• Δημιουργία μητρώου εθελοντριών φοιτητριών και εθελοντών φοιτητών
		• Αναζήτηση και άλλων πηγών υποστήριξης μέσω εθελοντριών/ών όπως, ενδεικτικά, οι τοπικοί και οι εθνικοί σύλλογοι ατόμων με αναπηρία, κτλ.	• Ενδιαφερόμενα μέλη από σχετικούς συλλόγους	Άμεσα	• Επιτροπή Ισότιμης Πρόσβασης • Μονάδα Ισότιμης Πρόσβασης • Σύλλογοι Αναπήρων	• Δημιουργία μητρώου εθελοντριών φοιτητριών και εθελοντών φοιτητών • Κατάλογος επαφών, συνδέσεων και συνεργασιών
8	Δικτύωση με φορείς, οργανισμούς και πανεπιστημιακά ιδρύματα σε τοπικό, εθνικό και διεθνές επίπεδο	• Δημιουργία δικτύων και συνεργασιών όπως εκπαιδευτικοί φορείς, σύλλογοι ατόμων με αναπηρία, ΜΙΠ άλλων Πανεπιστημίων της Ελλάδας και του Εξωτερικού για ανταλλαγή καλών πρακτικών και βελτίωση των διενεργούμενων πρακτικών σε ευθυγράμμιση με τις αρχές της αναπηρίας και της ισότιμης πρόσβασης	• Όλα τα εμπλεκόμενα μέλη της Πανεπιστημιακής Κοινότητας του ΠΠ	Άμεσα	• Επιτροπή Ισότιμης Πρόσβασης • Μονάδα Ισότιμης Πρόσβασης • Διεύθυνση Δημοσίων Σχέσεων και Εξωστρέφειας	• Κατάλογος επαφών, συνδέσεων και συνεργασιών (π.χ. μνημονίων συνεργασίας) • Ετήσια έκθεση προόδου
9	Μέριμνα για πολιτικές και κανονισμούς στο ΠΠ που η γλώσσα και οι δράσεις λαμβάνουν υπόψη, διασφαλίζουν και προωθούν τα δικαιώματα των ανθρώπων με αναπηρία	• Παρέμβαση σε πολιτικές και κανονισμούς του ΠΠ ώστε να διασφαλίζονται ότι η γλώσσα και οι δράσεις που αφορούν σε ανθρώπους με αναπηρίας είναι σύμφωνες με τη Σύμβαση για τα Δικαιώματα των Ανθρώπων με Αναπηρία, την Ευρωπαϊκή	• Όλες οι εμπλεκόμενες υπηρεσίες και φορείς του ΠΠ	Άμεσα	• Επιτροπή Ισότιμης Πρόσβασης • Μονάδα Ισότιμης Πρόσβασης • Οι άνθρωποι του ΠΠ με αναπηρία	• Διατήρηση ψηφιακού μητρώου των παρεμβάσεων

		Στρατηγική 2021-2030 και το Εθνικό Σχέδιο Δράσης για τα Δικαιώματα των Ανθρώπων με Αναπηρία 2024-2030				
10	- Ανάπτυξη ενός ψηφιακού συστήματος καταγραφής και διαχείρισης ΦμεΑ και ΕΕΑ - Ανάπτυξη ενός συστήματος παρακολούθησης των στόχων και των μέτρων-δράσεων αυτού του ΣΔΙΠ (για όλους τους άξονες)	- Σχεδιασμός και υλοποίηση ψηφιακού συστήματος καταγραφής και διαχείρισης ΦμεΑ και ΕΕΑ, ήτοι των περιορισμών και εμποδίων, των αιτημάτων, αναγκών, παραπόνων, προτάσεων βελτίωσης, κ.ά, - Δημιουργία του πλαισίου για το σύστημα παρακολούθησης των στόχων και των μέτρων-δράσεων αυτού του ΣΔΙΠ - Διαμόρφωση δεικτών σύμφωνα με τις αρχές της αναπηρίας προς ανάδειξη των εμπειριών αποκλεισμού και των ενταξιακών/συμπεριληπτικών εμπειριών σε όλες τις εκφάνσεις της ζωής τους στο ΠΠ εντός των φυσικών πλαισίων της πανεπιστημιακής κοινότητας αλλά και στην εμπλοκή τους στις πόλεις λειτουργίας του. - Ανάπτυξη στρατηγικής για τη συλλογή ποιοτικών και ποσοτικών δεδομένων	Όλες οι εμπλεκόμενες υπηρεσίες και φορείς του ΠΠ	Άμεσα	- Επιτροπή Ισότιμης Πρόσβασης - Μονάδα Ισότιμης Πρόσβασης - Οι άνθρωποι του ΠΠ με αναπηρία - Τμήμα Σχεδιασμού & Ανάπτυξης Λογισμικού	- Ανάπτυξη ολοκληρωμένου ψηφιακού συστήματος διαχείρισης ΦμεΑ και ΕΕΑ - Ανάπτυξη συστήματος παρακολούθησης - Ανάπτυξη εργαλείων συλλογής δεδομένων - Κατάλογος αναφορών, με εστίαση στην πρόοδο που έχει συντελεστεί ως προς το παρόν ΣΔΙΠ και τις ενέργειες που απαιτούνται για αλλαγές σύμφωνα με τις εμπειρίες των ανθρώπων του ΠΠ με αναπηρία

Άξονας 2. Πρόσβαση στο φυσικό και δομημένο περιβάλλον και στα μέσα μετακίνησης

A/A	Στόχοι	Μέτρα-δράσεις	Ομάδες-στόχοι	Χρονοδιάγραμμα	Υπεύθυνοι φορείς/ εμπλεκόμενες υπηρεσίες	Δείκτες υλοποίησης
1	Μέριμνα για τη διασφάλιση της προσβασιμότητας στο φυσικό και δομημένο περιβάλλον του Πανεπιστημίου	Πραγματοποίηση μελέτης σχετικά με τις υπάρχουσες υποδομές προσβασιμότητας βάσει της ισχύουσας νομοθεσίας και τις πιθανές παρεμβάσεις	Όλα τα μέλη της Πανεπιστημιακής Κοινότητας	Άμεσα	- Γενική Διεύθυνση Τεχνικών Υπηρεσιών, Τεχνολογιών Πληροφορικής και Επικοινωνιών (ΓΔΤΥΤΠΕ) - Επιτροπή Ισότιμης Πρόσβασης - Μονάδα Ισότιμης Πρόσβασης	Μελέτη
		Εφαρμογή των παρεμβάσεων που υποδείχθηκαν στη μελέτη προσβασιμότητας, όπου καθίσταται εφικτό, ή διαφορετικά καταγραφή προτάσεων για εναλλακτικούς τρόπους να ξεπεραστούν τα εμπόδια	Όλα τα μέλη της Πανεπιστημιακής Κοινότητας	Άμεσα	- ΓΔΤΥΤΠΕ - Επιτροπή Ισότιμης Πρόσβασης - Μονάδα Ισότιμης Πρόσβασης - Συμβούλιο Διοίκησης - ΕΛΚΕ	Κατάλογος των σχετικών παρεμβάσεων
		Εφαρμογή της ισχύουσας νομοθεσίας κατά την πραγματοποίηση κατασκευαστικών έργων	Όλα τα μέλη της Πανεπιστημιακής Κοινότητας	Άμεσα	- ΓΔΤΥΤΠΕ - Επιτροπή Ισότιμης Πρόσβασης - Μονάδα Ισότιμης Πρόσβασης	Κατάλογος των προϋποθέσεων συμμόρφωσης

Σχέδιο Δράσης για την Ισότιμη Πρόσβαση στο Πανεπιστήμιο Πατρών

		Μέριμνα για την ορθή σήμανση στους χώρους του Πανεπιστημίου καθώς και την εφαρμογή του κατάλληλου φωτισμού στις αίθουσες και τα αμφιθέατρα	Όλα τα μέλη της Πανεπιστημιακής Κοινότητας	Άμεσα	- ΓΔΤΥΤΠΕ - Επιτροπή Ισότιμης Πρόσβασης - Μονάδα Ισότιμης Πρόσβασης - Συμβούλιο Διοίκησης - ΕΛΚΕ	Κατάλογος των σχετικών παρεμβάσεων
		Δημιουργία φόρμας καταγραφής περιορισμών φυσικής προσβασιμότητας σε ψηφιακή μορφή	Όλα τα μέλη της Πανεπιστημιακής Κοινότητας	Άμεσα	- Επιτροπή Ισότιμης Πρόσβασης - Μονάδα Ισότιμης Πρόσβασης - Τμήμα Σχεδιασμού και Ανάπτυξης Λογισμικού	Κατάλογος και οργάνωση των καταγραφών ανά περίπτωση αναπηρίας
2	Μέριμνα για τη διασφάλιση της υγιεινής και ασφάλειας	Επανεξέταση των πολιτικών και των διαδικασιών που ακολουθούνται σε περιπτώσεις έκτακτης ανάγκης	Όλα τα μέλη της Πανεπιστημιακής Κοινότητας	Άμεσα	- Γραφείο Τεχνικού Ασφαλείας - Μονάδα Ασφάλειας και Προστασίας - Επιτροπή Ισότιμης Πρόσβασης - Μονάδα Ισότιμης Πρόσβασης	- Μελέτη πολιτικών και διαδικασιών - Προτάσεις αναθεώρησης
		Επανελέγχος των υπάρχουσών υποδομών προσβασιμότητας του δομημένου περιβάλλοντος με σκοπό την τήρηση των προδιαγραφών ασφαλείας.	Όλα τα μέλη της Πανεπιστημιακής Κοινότητας	Άμεσα	- Γενική Διεύθυνση Τεχνικών Υπηρεσιών, Τεχνολογιών Πληροφορικής και Επικοινωνιών - Γραφείο Τεχνικού Ασφαλείας - Μονάδα Ασφάλειας και Προστασίας - Επιτροπή Ισότιμης Πρόσβασης	- Μελέτη επανελέγχου - Προτάσεις αναθεώρησης

					• Μονάδα Ισότιμης Πρόσβασης	
		• Ενημέρωση και εκπαίδευση στη παροχή πρώτων βοηθειών και στην εκκένωση των εγκαταστάσεων από τα άτομα που αντιμετωπίζουν εμπόδια στην προσβασιμότητα κατά τις καταστάσεις έκτακτης ανάγκης	• Όλα τα μέλη της Πανεπιστημιακής Κοινότητας	Άμεσα	• Γενική Διεύθυνση Τεχνικών Υπηρεσιών, Τεχνολογιών Πληροφορικής και Επικοινωνιών • Γραφείο Τεχνικού Ασφαλείας • Μονάδα Ασφάλειας και Προστασίας • Επιτροπή Ισότιμης Πρόσβασης • Μονάδα Ισότιμης Πρόσβασης	• Κατάλογος εκπαιδεύσεων και ενημερώσεων
		• Επικαιροποίηση του κανονισμού χρήσης του οχήματος μετακίνησης/μεταφοράς για φοιτητές/τριες με αναπηρία σε περιπτώσεις έκτακτης ανάγκης	• Φοιτήτριες και φοιτητές με αναπηρία	Άμεσα	• Γενική Διεύθυνση Τεχνικών Υπηρεσιών • Μονάδα Ασφάλειας και Προστασίας • Γραφείο Κίνησης • Επιτροπή Ισότιμης Πρόσβασης • Μονάδα Ισότιμης Πρόσβασης	• Αναθεώρηση/συμπλήρωση κανονισμού χρήσης του οχήματος μετακίνησης/μεταφοράς
3	Ενίσχυση της μεταφοράς/μετακίνησης	• Μελέτη και ανάπτυξη ψηφιακού συστήματος διαχείρισης προγράμματος μετακίνησης, καθώς και διαχείρισης ειδικών εκπαιδευτικών αναγκών ή/και έκτακτων περιστατικών διαφυγής για την κατά προτεραιότητα ασφαλή απομάκρυνση των ΦμεΑ από τους χώρους της Πανεπιστημιούπολης,	• Φοιτήτριες και φοιτητές με αναπηρία	Άμεσα	• Επιτροπή Ισότιμης Πρόσβασης • Μονάδα Ισότιμης Πρόσβασης • Τμήμα Σχεδιασμού και Ανάπτυξης Λογισμικού	• Ανάπτυξη ψηφιακού συστήματος διαχείρισης προγ/τος μετακίνησης

		- σύμφωνα με τον Κανονισμό εσωτερικής λειτουργίας πολιτικής άμυνας του ΠΠ. - Ανανέωση του διαδραστικού ψηφιακού χάρτη προσβασιμότητας για όλες τις πόλεις λειτουργίας του ΠΠ	Όλα τα μέλη της Πανεπιστημιακής Κοινότητας			Ψηφιακός χάρτης προσβασιμότητας
		Επικαιροποίηση του κανονισμού για τη χρήση του ειδικά διαμορφωμένου οχήματος για φοιτήτριες και φοιτητές με αναπηρία και για τη γενικότερη λειτουργία της υπηρεσίας	Φοιτήτριες και φοιτητές με αναπηρία	Άμεσα	- Επιτροπή Ισότιμης Πρόσβασης - Μονάδα Ισότιμης Πρόσβασης	Κανονισμός χρήσης του εξειδικευμένου οχήματος
		Υποχρεωτική κατάρτιση του προσωπικού που απασχολείται στο ειδικά διαμορφωμένο όχημα για άτομα με αναπηρία	- Γραφείο Κίνησης - Μέλη του προσωπικού του ΠΠ	Άμεσα	- Επιτροπή Ισότιμης Πρόσβασης - Μονάδα Ισότιμης Πρόσβασης	- Υλοποίηση εκπαιδευτικού προγράμματος - Κατάλογος συμμετεχόντων

Άξονας 3. Ψηφιακή προσβασιμότητα και πληροφόρηση

Α/Α	Στόχοι	Μέτρα-δράσεις	Ομάδες-στόχοι	Χρονοδιάγραμμα	Υπεύθυνοι φορείς/ εμπλεκόμενες υπηρεσίες	Δείκτες υλοποίησης
1	Εφαρμογή του ισχύοντος Προτύπου Προσβασιμότητας σε όλους τους ιστοτόπους και εφαρμογές για φορητές συσκευές	Ανανέωση της βάσης καταγραφής των ιστοτόπων και εφαρμογών για φορητές συσκευές των κεντρικών υπηρεσιών αλλά και των Τμημάτων, και η διεύρυνση	Πανεπιστημιακά Τμήματα και Κεντρικές Υπηρεσίες	Άμεσα	- Επιτροπή Ισότιμης Πρόσβασης - Μονάδα Ισότιμης Πρόσβασης - Τμήμα Σχεδιασμού και Ανάπτυξης Λογισμικού	Βάση διαστρωματωμένης καταγραφής ιστοτόπων και εφαρμογών.

		σε άλλους ιστοτόπους /εφαρμογές, βλ. εργαστηρίων, Προγραμμάτων Μεταπτυχιακών Σπουδών κλπ.				
		Δημιουργία αναφοράς σχετικά με την υφιστάμενη κατάσταση για τους ιστοτόπους και τις εφαρμογές των κεντρικών υπηρεσιών, αλλά και των Τμημάτων	Πανεπιστημιακά Τμήματα και Κεντρικές Υπηρεσίες	Άμεσα	- Επιτροπή Ισότιμης Πρόσβασης - Μονάδα Ισότιμης Πρόσβασης - Τμήμα Σχεδιασμού και Ανάπτυξης Λογισμικού	- Στρατηγικό σχέδιο μετάβασης σε καθολικά ψηφιακό προσβάσιμο περιβάλλον - Αναφορά σε διετή βάση
		Δημιουργία ελάχιστων τεχνικών προδιαγραφών προσβασιμότητας με σκοπό τη μετάβαση σε καθολικά προσβάσιμο ψηφιακό περιβάλλον	Πανεπιστημιακά Τμήματα και Κεντρικές Υπηρεσίες	Άμεσα	- Επιτροπή Ισότιμης Πρόσβασης - Μονάδα Ισότιμης Πρόσβασης - Τμήμα Σχεδιασμού και Ανάπτυξης Λογισμικού	Κατάλογος οδηγών προσβασιμότητας
		Καθιέρωση υπηρεσιών τακτικών επανελέγχων	Πανεπιστημιακά Τμήματα και Κεντρικές Υπηρεσίες	Άμεσα	- Επιτροπή Ισότιμης Πρόσβασης - Μονάδα Ισότιμης Πρόσβασης - Τμήμα Σχεδιασμού και Ανάπτυξης Λογισμικού	Ετήσια αναφορά προόδου συμμόρφωσης
		Εκπαίδευση στο ισχύον πρότυπο προσβασιμότητας για την απαραίτητη τεχνογνωσία στο προσωπικό που αναλαμβάνει το σχεδιασμό, την ανάπτυξη και την ανανέωση των ιστοτόπων/εφαρμογών	Πανεπιστημιακά Τμήματα και Κεντρικές Υπηρεσίες και Τμήμα Σχεδιασμού και Ανάπτυξης	Άμεσα	- Επιτροπή Ισότιμης Πρόσβασης - Μονάδα Ισότιμης Πρόσβασης	- Κατάρτιση και υλοποίηση εκπαιδευτικού προγράμματος - Μητρώο συμμετεχόντων

		• Προμήθεια υλικοτεχνικών εργαλείων (π.χ. πακέτων προσβάσιμων προτύπων/themes) που θα χρησιμοποιηθούν για την ανάπτυξη νέων ιστοτόπων/εφαρμογών και θα υποστηρίξει τη μετάβαση στο καθολικά προσβάσιμο περιβάλλον	• Πανεπιστημιακά Τμήματα και Κεντρικές Υπηρεσίες	Άμεσα	• Επιτροπή Ισότιμης Πρόσβασης • Μονάδα Ισότιμης Πρόσβασης • Τμήμα Σχεδιασμού και Ανάπτυξης Λογισμικού	• Κατάλογος υλικοτεχνικών εργαλείων • Δείκτες χρήσης και αξιοποίησής τους
		• Μέριμνα όπου θα διασφαλίζεται ότι οι ιστότοποι και οι εφαρμογές για φορητές συσκευές αναπτύσσονται με βάση το ισχύον Πρότυπο Προσβασιμότητας	• Πανεπιστημιακά Τμήματα και Κεντρικές Υπηρεσίες	Άμεσα	• Επιτροπή Ισότιμης Πρόσβασης • Μονάδα Ισότιμης Πρόσβασης • Μέλη του προσωπικού του ΠΠ • Τμήμα Σχεδιασμού και Ανάπτυξης Λογισμικού	• Αναφορά σε ετήσια βάση
2	Χρήση εργαλείων και πλατφορμών σύγχρονης και ασύγχρονης εκπαίδευσης που συνάδουν με τις αρχές της προσβασιμότητας	• Έλεγχος των χαρακτηριστικών προσβασιμότητας που διαθέτουν τα εργαλεία και οι πλατφόρμες που χρησιμοποιούνται	• Πανεπιστημιακά Τμήματα και Κεντρικές Υπηρεσίες	Άμεσα	• Επιτροπή Ισότιμης Πρόσβασης • Μονάδα Ισότιμης Πρόσβασης • Τμήμα Σχεδιασμού και Ανάπτυξης Λογισμικού	• Ετήσιες αναφορές
		• Ανάπτυξη και κοινοποίηση οδηγιών με τα χαρακτηριστικά προσβασιμότητάς τους	• Όλα τα μέλη της Πανεπιστημιακής Κοινότητας	Άμεσα	• Επιτροπή Ισότιμης Πρόσβασης • Μονάδα Ισότιμης Πρόσβασης • Τμήμα Σχεδιασμού και Ανάπτυξης Λογισμικού	• Οδηγοί και εγχειρίδια και δείκτες διάχυσής τους
		• Καταγραφή των πιθανών εμποδίων και προτάσεις για τρόπους που αυτά μπορούν να ξεπεραστούν	• Μέλη του ΠΠ με Αναπηρία	Άμεσα	• Επιτροπή Ισότιμης Πρόσβασης • Μονάδα Ισότιμης Πρόσβασης	• Αναφορές

3	Εγκατάσταση και διάθεση Υποστηρικτικής Τεχνολογίας	Ενίσχυση του υπάρχοντος εξοπλισμού και λογισμικού	Μέλη του ΠΠ με Αναπηρία	Άμεσα	- Επιτροπή Ισότιμης Πρόσβασης - Μονάδα Ισότιμης Πρόσβασης	Κατάλογος σταθμός εργασιών με το προφίλ εξοπλισμού
		Τοποθέτηση νέων σταθμών εργασίας σε χώρους Τμημάτων φοίτησης, σε χώρους των φοιτητικών εστιών και σε άλλους επιλεγμένους χώρους του Πανεπιστημίου και σε επιλεγμένους χώρους των διοικητικών υπηρεσιών	Μέλη του ΠΠ με Αναπηρία	Άμεσα	- Επιτροπή Ισότιμης Πρόσβασης - Μονάδα Ισότιμης Πρόσβασης	- Κατάλογος νέων σταθμών εργασίας ανά προφίλ εξοπλισμού - Χωροταξική αποτύπωση του εξοπλισμού
		Υποστήριξη τόσο της ερευνητικής δραστηριότητας στον τομέα των Υποστηρικτικών Τεχνολογιών, όσο και της μαθησιακής διαδικασίας σε σχολές που φοιτούν φοιτητές/τριες με αναπηρία και/ή ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες και εργάζονται άνθρωποι με αναπηρία	Μέλη του ΠΠ με Αναπηρία	Άμεσα	- Επιτροπή Ισότιμης Πρόσβασης - Μονάδα Ισότιμης Πρόσβασης - Κέντρο Διδασκαλίας και Μάθησης	- Κατάλογος νέων σταθμών εργασίας ανά προφίλ εξοπλισμού - Χωροταξική αποτύπωση του εξοπλισμού
		Προμήθεια και διάθεση δανειζόμενου εξοπλισμού για έκτακτες περιπτώσεις	Μέλη του ΠΠ με Αναπηρία	Άμεσα	- Επιτροπή Ισότιμης Πρόσβασης - Μονάδα Ισότιμης Πρόσβασης	- Κατάλογος δανειζόμενου εξοπλισμού - Κανονισμός δανεισμού εξοπλισμού
		Επιμόρφωση και υποστήριξη των φοιτητών/τριών με αναπηρία και/ή ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες και μελών του ΠΠ με αναπηρία	Μέλη του ΠΠ με Αναπηρία	Άμεσα	- Επιτροπή Ισότιμης Πρόσβασης - Μονάδα Ισότιμης Πρόσβασης	Ανάπτυξη προγράμματος κατάρτισης

		στη χρήση της Υποστηρικτικής Τεχνολογίας				Κατάλογος επιμορφώσεων
4	Παροχή εκπαιδευτικού υλικού σε προσβάσιμη μορφή	Μετατροπή εκπαιδευτικού υλικού, κατόπιν αιτήματος, σε προσβάσιμη μορφή	- Μέλη του ΠΠ με Αναπηρία - Διδακτικό προσωπικό - Κάτοχοι πνευματικών δικαιωμάτων	Άμεσα	- Επιτροπή Ισότιμης Πρόσβασης - Μονάδα Ισότιμης Πρόσβασης	- Ροή εργασιών για τη διασφάλιση της ποιότητας - Κατάλογος υλικού που μετατράπηκε σε προσβάσιμη μορφή - Κατάλογος αιτημάτων εκκαθάρισης προς κατόχους πνευματικών δικαιωμάτων - Όγκος περιεχομένου που μετατράπηκε σε ψηφιακά προσβάσιμη μορφή
		Ανάπτυξη και παροχή προσβάσιμου υλικού (braille, νοηματική γλώσσα, οπτική υποστήριξη, ακουστικά βιβλία [audio books], easy-to-read κείμενα, νοητικοί χάρτες κτλ.)	Μέλη του ΠΠ με Αναπηρία	Άμεσα	- Επιτροπή Ισότιμης Πρόσβασης - Μονάδα Ισότιμης Πρόσβασης - Κάτοχοι πνευματικών δικαιωμάτων	- Ροή εργασιών για τη διασφάλιση της ποιότητας - Κατάλογος υλικού που παρήχθηκε σε προσβάσιμη μορφή - Κατάλογος αιτημάτων εκκαθάρισης προς κατόχους πνευματικών δικαιωμάτων - Όγκος περιεχομένου που μετατράπηκε σε ψηφιακά προσβάσιμη μορφή

		Κατάρτιση εκπαιδευτικού προσωπικού στη δημιουργία προσβάσιμου εκπαιδευτικού υλικού	Διδακτικό προσωπικό του ΠΠ	Άμεσα	- Επιτροπή Ισότιμης Πρόσβασης - Μονάδα Ισότιμης Πρόσβασης	- Πρόγραμμα κατάρτισης - Μητρώο συμμετεχόντων
		Διατήρηση συνεργασίας και ενεργή συμμετοχή στη δράση AMELib	Μέλη του ΠΠ με αναπηρία	Άμεσα	- Επιτροπή Ισότιμης Πρόσβασης - Μονάδα Ισότιμης Πρόσβασης - Βιβλιοθήκη & Κέντρο Πληροφόρησης του ΠΠ	- Πλαίσιο συνεργασίας - Κατάλογος προσβάσιμου υλικού που καταλογογραφείται στη δια-ιδρυματική αυτή βάση
5	Παροχή εγγράφων και πληροφοριακού υλικού σε προσβάσιμη μορφή	Εξυπηρέτηση αιτημάτων στα οποία οι αιτούντες/ουσες χρειάζονται πληροφοριακό υλικό σε προσβάσιμη μορφή	Όλα τα μέλη της Πανεπιστημιακής Κοινότητας	Άμεσα	- Επιτροπή Ισότιμης Πρόσβασης - Μονάδα Ισότιμης Πρόσβασης	- Δείκτες εξυπηρέτησης αιτημάτων - Όγκος περιεχομένου που μετατράπηκε σε ψηφιακά προσβάσιμη μορφή
		Δημιουργία περιεχομένου για τα κανάλια επικοινωνίας του Πανεπιστημίου (Κοινωνικά δίκτυα, ηλεκτρονικό ταχυδρομείο, κ.α.) σε προσβάσιμη μορφή	Όλα τα μέλη της Πανεπιστημιακής Κοινότητας	Άμεσα	- Επιτροπή Ισότιμης Πρόσβασης - Μονάδα Ισότιμης Πρόσβασης - Μέλη του προσωπικού του ΠΠ	Οδηγός προσβάσιμων ανακοινώσεων και περιεχομένου
		Εκπαίδευση του προσωπικού του Πανεπιστημίου στη δημιουργία προσβάσιμου πληροφοριακού υλικού	Όλα τα μέλη της Πανεπιστημιακής Κοινότητας	Άμεσα	- Επιτροπή Ισότιμης Πρόσβασης - Μονάδα Ισότιμης Πρόσβασης	- Υλοποίηση εκπαιδευτικού προγράμματος - Μητρώο συμμετεχόντων
		Συνεργασία με τις Εκδόσεις του Πανεπιστημίου Πατρών, ως διαμεσολαβητικός φορέας, για την έκδοση	Εκδόσεις Πανεπιστημίου Πατρών	Άμεσα	Επιτροπή Ισότιμης Πρόσβασης	- Αναφορές - Λίστα με προσβάσιμα βιβλία, περιοδικά και

Σχέδιο Δράσης για την Ισότιμη Πρόσβαση στο Πανεπιστήμιο Πατρών

		επιστημονικών βιβλίων, περιοδικών, εγχειριδίων, κλπ. σε προσβάσιμες μορφές	Μέλη του ΠΠ με αναπηρία		Μονάδα Ισότιμης Πρόσβασης	πανεπιστημιακά εγχειρίδια
		Μέριμνα προς διασφάλιση ότι τα μηνύματα έκτακτης ανάγκης είναι διαθέσιμα σε μορφές προσβάσιμες για όλους.	Όλα τα μέλη της Πανεπιστημιακής Κοινότητας	Άμεσα	- Επιτροπή Ισότιμης Πρόσβασης - Μονάδα Ισότιμης Πρόσβασης - Μονάδα Ασφάλειας και Προστασίας	Οδηγός προσβάσιμων ανακοινώσεων και περιεχομένου
6	Ενίσχυση της συνολικής προσβασιμότητας στο ψηφιακό περιβάλλον	Δημιουργία οδηγών και εγχειριδίων χρήσης που αφορούν χαρακτηριστικά προσβασιμότητας για ψηφιακές πλατφόρμες που χρησιμοποιούνται κατά την εκπαιδευτική διαδικασία αλλά και γενικότερα για την ευρύτερη συμμετοχή στην ακαδημαϊκή και κοινωνική ζωή του Πανεπιστημίου	Όλα τα μέλη της Πανεπιστημιακής Κοινότητας	Άμεσα	- Επιτροπή Ισότιμης Πρόσβασης - Μονάδα Ισότιμης Πρόσβασης	Οδηγοί και εγχειρίδια και δείκτες διάχυσής τους

Άξονας 4. Ισότιμη πρόσβαση και συμμετοχή στις ακαδημαϊκές διεργασίες και στις μεταβάσεις

A/A	Στόχοι	Μέτρα-δράσεις	Ομάδες-στόχοι	Χρονοδιάγραμμα	Υπεύθυνοι φορείς/ εμπλεκόμενες υπηρεσίες	Δείκτες υλοποίησης
1	Ισότιμη πρόσβαση και συμμετοχή στην εκπαιδευτική διαδικασία	- Διεύρυνση των εκπαιδευτικών μεθόδων προς διασφάλιση πολλαπλών τρόπων εμπλοκής όλων των φοιτητριών και φοιτητών με αναπηρία και/ή ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες (π.χ., ενίσχυση κινήτρων μάθησης, πολλαπλοί τρόποι εργασίας [ατομική εργασία, σε μικρές ομάδες, στην ολομέλεια], σαφής διατύπωση ως προς τους στόχους και τα μαθησιακά αποτελέσματα [οπτικοποίηση], δομημένο και φιλικό αισθητηριακά περιβάλλον μάθησης) - Παροχή ακαδημαϊκής καθοδήγησης με την υποστήριξη των Ακαδημαϊκών Συμβούλων Ισότιμης Πρόσβασης (π.χ., υποστήριξη στην επιλογή κατευθύνσεων, φροντιστηριακά μαθήματα, ανάπτυξη δεξιοτήτων οργάνωσης μελέτης, συγγραφής εργασιών, διαχείρισης χρόνου κ.ά.) - Μέριμνα για τη διασφάλιση όλων των προηγούμενων	- Το διδακτικό προσωπικό - Οι φοιτήτριες και οι φοιτητές με αναπηρία και/ή ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες σε όλους τους κύκλους σπουδών και προγραμμάτων	Άμεσα	- Επιτροπή Ισότιμης Πρόσβασης - Μονάδα Ισότιμης Πρόσβασης - Ακαδημαϊκοί Σύμβουλοι Ισότιμης Πρόσβασης - Τμήματα - Γραφείο Διεθνών Σχέσεων (π.χ., πρακτική μέσω Erasmus+) - Κέντρο Διδασκαλίας και Μάθησης - Κέντρο Επιμόρφωσης και Διά Βίου Μάθησης - UPnet - Συνεμπλεκόμενοι φορείς, για παράδειγμα, στην πρακτική άσκηση - κ.ά.	- Ανατροφοδότηση από το διδακτικό προσωπικό και τις φοιτήτριες και τους φοιτητές με αναπηρία και/ή ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες - Ετήσιες αναφορές βάσει ποσοτικών και ποιοτικών δεικτών

		παραμέτρων και σε άλλες εκπαιδευτικές διαδικασίες, ανάλογα με τα προγράμματα που τρέχουν από τα Πανεπιστημιακά Τμήματα (π.χ., εργαστήρια, εργαστηριακά μαθήματα, κλινικές, μαθήματα σε εξωτερικούς χώρους, πρακτική άσκηση) • Μέριμνα για τη διασφάλιση της φυσικής και ψηφιακής προσβασιμότητας μέσω της απαραίτητης υποστηρικτικής τεχνολογίας (π.χ., προσαρμοσμένα περιφερειακά συστήματα για Η/Υ ή laptop ή ταμπλέτες, ψηφιακές εφαρμογές)				
2	Ισότιμη πρόσβαση και συμμετοχή στις αξιολογικές διαδικασίες	• Ισότιμη πρόσβαση σε όλες τις αρχικές-διαμορφωτικές-τελικές αξιολογικές διαδικασίες (π.χ., ερωτήσεις πολλαπλής επιλογής, σωστού-λάθους, σύντομης ανάπτυξης, ερωτήσεις με περιορισμένο μεταφορικό λόγο, χρήση διαγραμμάτων και εικόνων για τη μείωση της ασάφειας στις ερωτήσεις, ανάγνωση θεμάτων, παροχή επιπρόσθετου χρόνου σε εργασίες και εξετάσεις, εξετάσεις σε ξεχωριστή αίθουσα με κατάλληλο αισθητηριακό περιβάλλον, εξετάσεις μέσω εναλλακτικών μορφών [π.χ.,	• Το διδακτικό προσωπικό • Οι φοιτήτριες και φοιτητές με αναπηρία και/ή ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες σε όλους τους κύκλους σπουδών και προγραμμάτων	Άμεσα	• Επιτροπή Ισότιμης Πρόσβασης • Μονάδα Ισότιμης Πρόσβασης • Ακαδημαϊκοί Σύμβουλοι Ισότιμης Πρόσβασης • Τμήματα • Κέντρο Διδασκαλίας και Μάθησης • Κέντρο Επιμόρφωσης και Διά Βίου Μάθησης • UPnet • κ.ά.	• Ανατροφοδότηση από το διδακτικό προσωπικό και φοιτήτριες και φοιτητές με αναπηρία και/ή ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες • Ετήσιες αναφορές βάσει ποσοτικών και ποιοτικών δεικτών

		διερμηνεία, προφορική εξέταση, εξέταση μέσω υπολογιστή], διαφοροποιημένα κριτήρια βαθμολόγησης [π.χ., μη υπολογισμός ορθογραφικών ή/και υπολογιστικών λαθών], δυνατότητα διαλειμμάτων) • Σαφής διατύπωση ως προς τις προσδοκίες της αξιολόγησης και τις σχετικές διαδικασίες και παροχή έγκαιρης ανατροφοδότησης (π.χ., προετοιμασία για τη συγγραφή εργασιών, προετοιμασία για εξετάσεις, πρότυπα εξεταστικών διαδικασιών) • Μέριμνα για τη διασφάλιση της φυσικής και ψηφιακής προσβασιμότητας μέσω της απαραίτητης υποστηρικτικής τεχνολογίας (π.χ., προσαρμοσμένα περιφερειακά συστήματα για H/Y ή laptop ή ταμπλέτες, ψηφιακές εφαρμογές)				
3	Ισότιμη πρόσβαση και συμμετοχή στην έρευνα	• Μέριμνα για τη διασφάλιση ίσων ευκαιριών για ερευνήτριες και ερευνητές με αναπηρία και υποστήριξη της ενεργής συμμετοχής τους • Μέριμνα για τη διασφάλιση της φυσικής και ψηφιακής προσβασιμότητας μέσω της απαραίτητης υποστηρικτικής τεχνολογίας σε όλες τις παραμέτρους και διαδικασίες	• Το διδακτικό προσωπικό • Οι ερευνήτριες και ερευνητές με αναπηρία • Οι φοιτήτριες και οι φοιτητές με αναπηρία και/ή ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες σε όλους	Άμεσα	• Επιτροπή Ισότιμης Πρόσβασης • Μονάδα Ισότιμης Πρόσβασης • Πανεπιστημιακά Τμήματα • Σύλλογος Μελών ΔΕΠ • Σύλλογος Ε.ΔΙ.Π. • Σύλλογοι Φοιτητών και Φοιτητριών • UPnet	• Ανατροφοδότηση από τις συμμετέχουσες και τους συμμετέχοντες • Ετήσιες αναφορές βάσει ποσοτικών και ποιοτικών δεικτών

			τους κύκλους σπουδών και προγραμμάτων		- ΕΛΚΕ - κ.ά.	
4	Υποστήριξη της μετάβασης των φοιτητριών και φοιτητών με αναπηρία και/ή ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες από τη Β/θμια εκπαίδευση (Λύκειο) στο Πανεπιστημιακό Τμήμα και στην Πανεπιστημιακή ζωή του ΠΠ	Εξατομικευμένα Σχέδια Μετάβασης ως μέρος των Εξατομικευμένων Σχεδίων Υποστήριξης στο πλαίσιο του Πανεπιστημίου	Οι φοιτήτριες και φοιτητές με αναπηρία και/ή ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες	Άμεσα	- Οι φοιτήτριες και φοιτητές με αναπηρία και/ή ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες - Επιτροπή Ισότιμης Πρόσβασης - Μονάδα Ισότιμης Πρόσβασης - Ακαδημαϊκοί Σύμβουλοι Ισότιμης Πρόσβασης - Γονείς/κηδεμόνες του/ης μαθητή/ριας με αναπηρία και/ή ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες - Εθελοντές/ριες	- Αναφορές βάσει ποσοτικών και ποιοτικών δεικτών - Κατάλογος πρότυπων μεταβάσεων
5	Υποστήριξη των μεταβάσεων που βιώνουν οι φοιτήτριες και οι φοιτητές με αναπηρία και/ή ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες στο πλαίσιο του ΠΠ (όπως οι μεταβάσεις μεταξύ των εξαμήνων, των ετών, αλλά και οι μεταβάσεις που αφορούν σε άλλα πλαίσια διεξαγωγής των εκπαιδευτικών διαδικασιών, των κοινωνικών δραστηριοτήτων, κ.ά.)	Εξατομικευμένα Σχέδια Μετάβασης ως μέρος των Εξατομικευμένων Σχεδίων Υποστήριξης	Φοιτήτριες και φοιτητές με αναπηρία και/ή ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες	Άμεσα	- Οι φοιτήτριες και οι φοιτητές με αναπηρία και/ή ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες - Επιτροπή Ισότιμης Πρόσβασης - Μονάδα Ισότιμης Πρόσβασης - Ακαδημαϊκοί Σύμβουλοι Ισότιμης Πρόσβασης - Εθελοντές/ριες - Διασυνδεδεμένες υπηρεσίες ή διασυνδεδεμένους φορείς εντός και εκτός του ΠΠ	- Αναφορές βάσει ποσοτικών και ποιοτικών δεικτών - Κατάλογος πρότυπων μεταβάσεων

6	Υποστήριξη των φοιτητριών και φοιτητών με αναπηρία και/ή ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες στην ένταξη/συμπερίληψή τους στην αγορά εργασίας	Εξατομικευμένα Σχέδια Μετάβασης ως μέρος των Εξατομικευμένων Σχεδίων Υποστήριξης	Φοιτήτριες και φοιτητές με αναπηρία και/ή ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες στο τελευταίο έτος των σπουδών τους και για ένα ορισμένο χρονικό διάστημα (τρεις ή περισσότερους μήνες ανάλογα με τις συνθήκες), μετά την ολοκλήρωση των σπουδών τους.	Άμεσα	- Οι φοιτήτριες και οι φοιτητές με αναπηρία και/ή ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες - Επιτροπή Ισότιμης Πρόσβασης - Μονάδα Ισότιμης Πρόσβασης - Τμήμα Υποστήριξης Φοιτητριών και Φοιτητών, Απασχόλησης και Σταδιοδρομίας - Εθελοντές/ριες - Εκπρόσωποι από επαγγελματικά πλαίσια - κ.α.	- Αναφορές βάσεις ποσοτικών και ποιοτικών δεικτών - Κατάλογος πρότυπων μεταβάσεων
---	---	--	--	-------	---	--

Άξονας 5. Ισότιμη πρόσβαση και συμμετοχή στην κοινωνική ζωή εντός και εκτός Πανεπιστημίου

A/A	Στόχοι	Μέτρα-δράσεις	Ομάδες-στόχοι	Χρονοδιάγραμμα	Υπεύθυνοι φορείς/ εμπλεκόμενες υπηρεσίες	Δείκτες υλοποίησης
1	Ισότιμη πρόσβαση και συμμετοχή σε συλλογικότητες, συνεδριάσεις οργάνων, φοιτητικές συνελεύσεις στο χώρο του Πανεπιστημίου	- Μέριμνα ίσων ευκαιριών για πρόσβαση και συμμετοχή όλων των εμπλεκόμενων - Παροχή πληροφοριών σε προσβάσιμες μορφές	- Το διδακτικό προσωπικό - Φοιτήτριες και φοιτητές σε όλους τους κύκλους σπουδών και προγραμμάτων	Άμεσα	- Επιτροπή Ισότιμης Πρόσβασης - Μονάδα Ισότιμης Πρόσβασης - Τμήματα - Όλες οι υπηρεσίες του ΠΠ	Ετήσιες αναφορές βάσει ποσοτικών και ποιοτικών δεικτών

					Εθελόντριες και εθελοντές	
2	Ισότιμη συμμετοχή στην κοινωνική ζωή (π.χ., εκμάθηση κοινωνικών δεξιοτήτων και δεξιοτήτων ζωής) εντός και εκτός Πανεπιστημίου	- Μέριμνα για τη διασφάλιση της υποστήριξης της μετάβασης στην πανεπιστημιούπολη (π.χ. εξοικείωση με τους χώρους {π.χ. κτίρια, βιβλιοθήκη, γυμναστήριο, εστία, λέσχη, εστιατόριο, καφέ κ.ά}, τις πολιτιστικές και αθλητικές ομάδες κ.ά.) και τη φοιτητική ζωή - Μέριμνα για δημιουργία κοινωνικών ομάδων (π.χ., δίκτυα κοινωνικής δραστηριοποίησης-αλληλεπίδρασης δια ζώσης (π.χ., επιτραπέζια παιχνίδια) και διαδικτυακά {π.χ., διαδικτυακός καφές, κοινωνικά forum}). - Παροχή ευκαιριών για την βελτίωση των δεξιοτήτων συζήτησης (π.χ., σενάρια αλληλεπιδράσεων, λέσχες ανάγνωσης βιβλίων, παρακολούθησης ταινιών κ.ά.) - Μέριμνα για δημιουργία λεσχών-ομάδων φοιτητριών και φοιτητών με κοινά ενδιαφέροντα (π.χ. επιστημονικής φαντασίας, δημιουργικής γραφής κ.ά.) και ψυχαγωγίας (βραδιών	Οι φοιτήτριες και οι φοιτητές σε όλους τους κύκλους σπουδών και προγραμμάτων	Άμεσα	- Επιτροπή Ισότιμης Πρόσβασης - Μονάδα Ισότιμης Πρόσβασης - Εθελόντριες φοιτήτριες και εθελοντές φοιτητές - Φοιτητικοί σύλλογοι - Φοιτητικές ομάδες - Πολιτιστικές Ομάδες - Αθλητικές Ομάδες - Τοπικοί σύλλογοι/οργανώσεις	Ανατροφοδότηση από φοιτήτριες και φοιτητές

		κινηματογράφου, μουσικής, παιχνιδιών, κ.ά.) • Ενίσχυση της αυτονομίας και της αυτοεκπροσώπησης-αυτοσυνηγορίας • Μέριμνα για κοινωνική δικτύωση (π.χ., με τοπικούς συλλόγους/οργανώσεις) • Συμμετοχή σε δράσεις φορέων της πόλης που υιοθετούν τις αρχές της προσβασιμότητας				
3	Ψυχοκοινωνική υποστήριξη	• Παροχή υπηρεσιών ψυχολογικής και συμβουλευτικής στήριξης με σκοπό την πρόληψη και την αντιμετώπιση προβλημάτων ψυχικής υγείας	• Φοιτήτριες και φοιτητές με αναπηρία και/ή ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες	Άμεσα	• Επιτροπή Ισότιμης Πρόσβασης • Μονάδα Ισότιμης Πρόσβασης • Κέντρο Ψυχολογικής και Συμβουλευτικής Υποστήριξης	• Ετήσιες αναφορές βάσει ποσοτικών δεικτών και ανατροφοδότησης από ωφελούμενους/ες